

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 26

Citation: Kierkegaard, Søren: "Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 26", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 26*, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2009 , s. 96.
Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-nb32-txt-root.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 26

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

NB32:1

NB32:2

#

Punktet – Massen

det Intensive – det Extensive

Et Billede. Centrum er jo et Punkt, Skiven et stort Legeme; og dog er kun det at træffe i Centrum at træffe, at træffe Skiven er ikke at træffe: saaledes lever egl. kun det Intensive, det Extensives Væren er en Væren som egl. ingen Væren er. Det Extensive er en usand Væren, dens Væren bestaaer blot i at fortære det Intensive. Kun det Intensive har Væren i sig, det Extensive lever af eller er ved at æde, at blodsuge (som Skyggerne i Underverdenen de Levende) det Intensive.

Som at skrive i Sandet eller i Havet intet Spor efterlader sig, saaledes er al den Existeren, som ikke blev Aand en Forsvinden, et Spørløst.

NB32:3

#

To æsthetiske Bemærkninger, som jeg dog vil optegne.

I Hamlet og Ophelia. Hamlet kan ikke antages egl. at være forelsket i Ophelia. Saaledes maa det ikke forstaaes, om det end er psykologisk ganske sandt, at just En, der gaaer og ruger anstrenget over en stor Plan, trænger til at hvile ud momentviis og dertil gjerne kan bruge en Forelskelse. Men dog troer jeg ikke, at Hamlet er saaledes at forstaae. Nei, det Uforsvarlige i H. er, at han, intrigant i stor Stil som han er, bruger et Forhold til Ophelia for at bortlede Opmærksomheden fra hvad han egl. gjemmer paa. Det er en Misbrug han gjør af Ophelia. Saaledes er det at forstaae, og saa kan man vel føie til, at han just fordi han er anstrenget næsten gaaer saavidt at han virkelig momentviis er forelsket.

I Don Quixote. Det er en Feil, at D. Q. ender med at

han døer og døer som fornuftig Mand. D. Q. bør ingen Ende have. Tværtimod burde D. Q. ende med at der angaves Farten af en ny fix Idee, i hvilken han nu vilde optræde fE som, hvad han selv siger, som Schäfer. D. Q. er det endeløse Phantastiske. Og derfor er det egl. en Nøkternhed at lade Historien ende med at han døer efterat være blevet fornuftig. Det er et Forsøg paa at forvandle D. Q. til en Slags moralsk Fortælling, istedetfor at denne Frembringelse hører hjemme i den romantiske Comik.

NB32:4

#

Politik – Christendom

P. ligger i dette: aldrig at vove mere end hvad der er i ethvert Øieblik muligt, aldrig ud over den menneskelige Sandsynlighed.

Xstd. er: hvor der ikke voves længere ud end til det Sandsynlige, er Gud ubetinget ikke med; uden dog at deraf følger, at han er med overalt hvor der voves længere ud end det Sandsynlige.

NB32:5

#

Latterligt!

Et Msks hele Liv er Verdslighed, al hans Digten og Tragten fra Morgen til Aften, hans Vaagen og Drømmen

– tillige er han naturligviis Christen han lever jo i Xsthed«

og i Egenskab af Xsten er han »en Fremmed og Udlænding i denne Verden.«

Dette er lige saa latterligt, som naar de Vilde pynte sig med et enkelt Stykke af europæiske Dragter, fE den Vilde, der kom ombord splitterneøgen kun med Generals-Epauletter paa Skuldrene.

NB32:6

#

Idealiteter for at forkynde Xstd.

En Idealitet er den: Forkyndelsens Ideal er at Alle blive Xstne.

En anden Idealitet er den (dette er Reflexionen):
Forkyndelsens Ideal er at skaffe een Xsten.

#

NB32:7

#

Begyndelsen – Enden – Begyndelsen.

Begyndelsen var: der var slet ingen Christen.

Saa bleve Alle Xstne – og af den Grund er der atter
ingen Christen.

Dette var Enden; nu staae vi atter ved Begyndelsen.

NB32:8

#

Choleras Betydning

er i Retning af at indøve Mskene at de ere Enkelte,
hvad hverken Krig eller nogen anden Calamitet gjør,
som snarere flokker dem; men Pest adsplitter i
Enkelte, lærer dem – corporligt – at de ere Enkelte.

NB32:9

#

Philosopher paa Thronen

vilde Plato have. Vor Tid lærer os at en dramatisk
Digter paa Thronen er en betænkelig Sag.

Jeg mener Louis Napoleon. Han forstaaer som Digter, at ved Revüen i Boulogne vil det være af mageløs Effect, at der just i samme Øieblik kommer en Courreer sprængende med Efterretning om Sebastopols Indtagelse. Nu vel, saa arrange[re]s det!

Følgen er naturligviis, at næste Dag har hele Frankrig Katzen-Jammer aldeles som efter en Ruus.

Men ypperlig er N. til at prostituere Slægten. Denne Slægt af Vindbeutle fortjener en Vindbeutel en gros til Keiser. Og hvor ypperligt ogsaa, at alle Mskhedens store Opdagelser (Jernbaner, Telegrapher o: s: v:) alle ere – i Retning af at udvikle og understøtte det Vindbeutelagtige. Paa den Maade kommer dog maaskee Menneskene igjen tilbage derfra.

NB32:10

#

Viisdoms Tale

beundret af Samtid som Viisdoms Tale, pas paa, det bliver Vrøvl, en saadan Gigant var intet Msk. Derfor mager Sandheden (der altid dialektisk behøver en strammende Modsætning) det saa, at Viisdoms-Tale i Samtid betragtes som Galskab – paa andet Vilkaar betroes Viisdoms Tale ikke til noget Msk, hvad han selv maa være glad over, hvis han ellers er meest bange for at blive et Vrøvl.

Saa bagefter, i følgende Generationer bliver hiin Viisdoms Tale beundret – men saa er den blevet forvandlet, er ikke mere Viisdoms-Tale men en Slags Vrøvl.

#

NB32:11

#

..... Ak, saaledes forstod jeg det, jeg meente at skulle have Dig, o Gud, til Hjælp i at elske Menneskene. Du forstod det anderledes, Du brugte Mskene mod mig for at hjælpe mig til at elske Dig.

NB32:12

#

.... ak, hvor gammel jeg end er, stundom er jeg naar

Tankerne tilbyde sig, næsten som et Barn, der vil have saa megen Frugt med sig, naar han har faaet Lov til at plukke i Haven, at han næsten forvandler Glæden til Bryderie og Besvær.

NB32:13

#

Martyriets

høie Tanker, og alt saaledes Høiere, alt det Høiere, som forholder sig til en polemisk og pessimistisk Livs-Anskuelse, er da som ganske gaaet ud af Slægten, og denne derfor at betragte i Forhold til det i stor Forstand at være Msk, ligesom Affald i Forhold til Sædekorn. Alt ender i denne jammerlige Higen efter at gjøre Lykke i denne Verden, og deler sig saa i to Classer: De, som ere saa heldige at gjøre Lykke, og De, for hvem det mislykkes.

Dette kommer jeg igjen tilbage paa, fordi jeg i disse Dage er blevet erindret om Lessing og »Fragmenterne.«

Han stiller Sagen saaledes: paa enkelte Punkter af Evangeliet glimter det igjennem, at Xstus egl. har villet det Jordiske, være Konge o: s: v: – men det mislykkedes.

Nei, nei, men just for at Frastødet maa blive desto stærkere, just for desto mere lidenskabeligt at udvise at det er det han ikke vil, just derfor gjør han en Bevægelse i Retning som vil han det – for saa at støde det fra sig, at det sande Aandelige maa sees, hvilket netop forholder sig til det frivillige Frastød.

Dog, det er og bliver en Sandhed: ved at dømme gjør et Msk. aabenbart, hvad der boer i ham. Og fordi der i vore Tidens Msker og heller ikke i Lessing var den idealere Lidenskab, derfor stiller Sagen sig saa kummerligt for dem. Der lever i vor Tid ikke en Eneste, hvem det kunde falde ind at troe paa, at et Msk kunde ville erhverve, søge fE Berømmthed – af pessimistisk Hensigt, o: for just at smide det Skidt fra sig, og desto dybere polemisk at saare. Nei, Sligt troer Ingen paa – og saa vil man forstaae, eller befatte sig med at opfatte Xstus.

»Aand« er reent gaaet ud af Slægten; ideale Lidenskaber, der have – det er just det Ideale – en Potensation i sig, en Fortønde, saa et saadant Msk i ideal Lidenskab bestandigt forholder sig omvendt til Verden, forekomme slet ikke mere. Og derfor er ogsaa Xstd. draget ned i den usleste pianskede Middelmaadighed. Med Sandhed kunde man nu sige: denne Art Xstd. kan Xstus virkelig ikke vedkjende sig at være Stifter af. Men Msket vender, nye

Gavtyvestreger, Sagen, consequent, saaledes at de saa digter Xstus om i Lighed med hvad vi kalde Xstd. Og i vor Tid er det Høieste man har: En, som higede efter Verden, kom galt fra det, og nu – den eneste Mulighed til dog lidt Profit der er tilbage for ham – omforklarer sit Liv og aspirerer til den Art Berømmelse og Paaskjønnelse, som svarer til det at lide. Og Forbilledet herfor bliver saa – Jesus Xstus!

NB32:14

#

Tallets Tilforladelighed

er naturligviis en Sviig, en Utilforladelighed; og dog er det den der bydes i Verden, beregnet paa, at Du saa bliver narret og gaaer ind med i Tallet.

Der lever Millioner Muhamedanere – men see nøiere til, skal Du see, at de ere Muhamedanere i dette Mønster: ja, jeg er lige som de Andre; og Muhamedanere i den Forstand, at hvis de vare fødte i Xstheden vare de Xstne. Der lever Millioner Xstne – hvor tilforladeligt! ja, det er saa tilforladeligt, at hvis de samme Msker vare fødte i hine Lande vare de Muhamedaner.

Er der en vis Sandhed i hiint Ord, at Msket har faaet Talen for at skjule sine Tanker, eller som jeg siger, for at skjule at han ingen Tanker har, er der en vis Sandhed deri, nemlig den, at det ikke er dertil han har faaet den, men dertil han bruger den: saa kan man med Sandhed sige noget Lignende om det Numeriske, det Numeriske bruges til at skjule, hvor tom hele Tilværelsen er^a, det Numeriske forsætter Msket i en exalteret Tilstand lige som ved Opium – og saa er han beroliget, beroliget ved denne uhyre Tilforladelighed med Millioner. Og dog er i Sandhed Millioner lige saa utilforladelige, aldeles lige saa utilforladelige som Een. Men Een virker ikke bedøvende, det gjør Millioner – og saa er det vist, aldeles tilforladeligt. Dette vil sige »Millioner« forsætter Msket i en Bedøvedheds Tilstand, han segner under Tallets Magt, han udaander qua Aand, han gaaer med i Kjøbet, men dette udtrykkes ikke saaledes, nei, han mener at have den fuldkomneste Vished og Tilforladelighed – i den Grad er han bedraget.

Dette hænger igjen sammen med den Synthese Msket er. Han er Dyre-Skabning og Aands Mulighed. Men Dyre-Skabningen behøver ingen højere Vished end Tallet. At føle Trang til en anden Art Vished end det Numeriskes er i Forhold til Aand. Derfor har ogsaa Styrelsen lagt det saaledes an, at denne Trang til Aand (for Sandhedens Skyld) strax faaer sin strammende Modsætning; thi det Numeriske tager naturligviis Sligt unaadigt op og kalder det Hovmod.

a Anm Og som man just naar et Msk. begynder ret at lade Munden løbe og sludde en forskrækkelig Mængde op, fatter Mistanke om, at her er nok neppe nogen Tanke: saaledes skal man just naar det er blevet Millioner × Millioner blive yderst betænkelig, at dette uhyre Tal just tyder paa, at det hænger galt sammen.

[b] I Forhold til alt Endeligt og Timeligt, i Forhold til at spise, drikke, o: D.; i Forhold til allehaande verdslig Bedrift og Commerce i denne Verden, behøves heller ingen højere Tilforladelighed end Tallets, da Tallet er Magten i en vis Forstand i denne Verden, hvor Idee maa finde sig i at synes lige saa afmægtig som Tallet virkelig er i Ideens Verden. I Forhold til det Timelige, Sandselige, Endelige gives der – det ligger i Sagen selv – ingen evig Vished, altsaa er Tallets Tilforladelighed den fuldkomne tilstrækkelige, ja

den eneste mulige, og er en virkelig Tilforladelighed, kun at man ved den narres – for det Evige, det Uendelige, Idealiteten.

NB32:15

#

Hvor gavtyveagtigt formummet!

Nu staaer Sagen saaledes, at det at ville være Christen i anden Forstand end saadan som almdl. intetsigende Circulations-Prædikat, ansees for noget saa fattigt og flaut, at man da ikke kan faae i sit Hoved, hvor Nogen gider være det.

Og naar det engang igjen er blevet gjort kjendeligt hvad Xstd. forstaaer ved det at være Xsten, vil Verden rase mod en Saadan og beskyldte ham for det rædsomste Hovmod. Thi Christd. stiller egl. Forholdet saaledes: lige saa stor Forskjel som der er mellem at være Msk og at være Dyr, er der mellem at være Christen og at være Msk.

Men det forstaaer sig, det at være Xsten er saa igjen en saadan Rædsel og Qval at man efterhaanden saae paa en fiin Maade at blive fri for den Art Væren-Christen. Saaledes afskaffede man Idealiteten, og saa var det man fik det ud som vi nu leve i, at det at være Xsten er noget saa fattigt og flaut, Noget Enhver saa ganske ligefrem er, at derom ikke er et Ord at sige, og latterligt at ville tale om at man er det, eller at ville cum emphasi være det, da man jo naturligviis er det, ligesom man ikke finder det latterligt at En cum emphasi vil være Etatsraad, men vel at han cum emphasi vil være Msk, thi Herre Gud det er vi jo allesammen, og ligesom man ikke finder det latterligt at En cum emphasi gjør en prægnant Bemærkning, men vel, at En cum emphasi paa en smuk Somerdag siger, det er smukt Veier idag, thi det Emphatiske staaer i intet Forhold til det Intet han siger eller til det Intetsigende han siger: og saaledes staaer Emphasis formeentligen heller ikke i noget Forhold til det Intet at være Xsten, hvad vi jo naturligviis o: s: v:.

NB32:16

#

Det Guddommelige – det Menneskelige

forholde sig saa polemisk som muligt til hinanden ifølge Xstds Lære.

Naar Petrus saa velmeent som muligt vil mskligt holde

Xstus tilbage, saa siger Xstus saa categorisk som muligt: Du sandser kun hvad Mskens er, det er Satans Indskydelse, viig bag mig Satan.

Paa den anden Side, naar Xstus taler til Jøderne om Gud og sig selv (fE i Joh. VIII.) saa raabe Jøderne: han haver Satan, Djævelen, er en Samaritan. Og Xstus siger om Jøderne at de ere Djævelens Børn.

Det Menneskelige som saadant er det Relative, det Middelmaadige, dette lyksaliggjørende til en vis Grad. Fra dette Synspunkt seet er saa det Ubetingede, det er Djævelen; thi det Ubetingede er jo en sand Plage for denne msklige Middelmaadighed, der egoistisk vil have det sandseligt godt i Nydelse og ikke vil vide af det Ubetingede at sige – det Ubetingede er jo idel Uro og Anstrengelse og Qval.

At det Ubetingede skulde være det Gudd., at Det, der volder saadan Plage og Bryderie, at det skulde være det Gudd., det kan Msk. ikke fatte førend han har givet sig hen til det, og af det Ubetingede selv lært at det er det Guddommelige. Forbliver Msket i den blot msklige Synsmaade, saa er det Ubetingede Djævelen, eller Gud er det Onde, som det hedder i den nyeste franske Philosophie, Gud er det Onde ∴ han er Skyld i al Msks Ulykke, naar vi blot kunde blive det Ubetingede qvit, slaae alle Idealer ud af Hovedet, saa gik det nok godt – Men Gud gjør os ulykkelige, han er det Onde.

Paa den anden Side: fra Guds Synspunkt er just denne Middelmaadighed, der sandseligt vil nyde Livet, den er en Djævle-Besættelse, er af Djævelen. Hvad vi Msker nemlig høist tale om i Forhold til de vildeste Synder, det gjælder, fra Guds Synspunktet seet, maaskee endnu mere om Middelmaadighedens sandselige Nyden, at det er af Djævelen, thi denne Middelmaadighed er, i Ideen seet, en endnu større Afstand fra det Høiere end de største Synder. Hvor der er Uro – og det er der, hvor der er store Synder – der er dog en Mulighed af et Høiere; men denne Ro, den er just den størst mulige Afstand fra »Aand«.

Middelmaadigheden er det Princip som danner Msk-Slægtes compakte Masse. Og hvad det Ubetingede og saaledes ogsaa Gud maa fordre som første Betingelse for at komme i Forhold til Mskene, er at faae dem adsplittede. Der af kommer det igjen, at de store Forbrydelser gjøre Forholdet muligere end Middelmaadighed, thi store Forbrydelser isolerer.

Instinktivt har »Msket« (ligesom Blæksprutten ved at muddre op, og Stink-Dyret [a] ved at udbrede Stank, og Pindsvinet ved at reise Børster) en Taktik mod »Aand« lad os danne Masse, det er Mskets Taktik, hans Maade at væрге sig paa. Som man tager mange Frakker paa for at holde Kulde ude, saaledes holder »Masse« Idee og Aand borte. Som Strudsen stikker Hovedet i Jorden og mener saa at den ikke kan sees, saaledes danner Msket Masse og mener saa at man ikke kan faae Øie paa ham. Man taler om ikke at kunne see Skoven for Træerne, Msket mener ved sin

[a] Underfundigt gjøres det saaledes: lader os forene os, danne Masse for at stræbe efter Idealerne – thi at danne Masser er just at blive Idealerne qvit.

Taktik at naae, at man ikke kan see Træerne for Skoven. Som En der negter sig hjemme, saaledes negter Msket sig hjemme ved istedetfor at være Jeg at blive tredie Person 3: i Massen.

Som Masse er saa Msket sandselig Magt; gebærder sig saa en masse som Dyr-Skabning, og yderst glad og fornøiet ved som Masse at være sikkret mod Gud, det Ubetingede, Idee, Aand, Idealerne. Sørgelige Lyksalighed; thi hvad der er Masse er bestandigt hvad der i hver Slægt gaaer tilspilds, og ved egen Skyld.

#

NB32:17

#

Xstdom - Christenhed.

Gud - Msk.

Saaledes staaer Sagen, jeg kan gjerne gjentage det endnu en Gang.

Ifølge Xstd. er Frelsen just den at blive Aand, at frelses ud af Slægt; men at blive Aand er at blive den Enkelte, Isolation conditio sine qua non, en uomgaaelig Betingelse.

Neppe er saa dette Ord hørt om en Frelse, en Frelse for Mskene, førend Slægten at jeg skal tale saaledes, svarer: »herligt, lader os nu forene os« (see der har vi det!) »for forenede« (Abracadabra!) at eftertrægte dette høie Gode«.

Men, som andetsteds paaviist, just ved Forening værger man sig mod Gud, Idee, det Ubetingede, Idealitet - og saaledes ogsaa mod »Frelse«.

Saa forener en talløs Mængde sig - og saa er man fuldkommen sikkret mod Xstd. Og dette er »Christenhed«.

Da der er Qualitets Forskjel mellem Gud og Msk. er det selvfølgelig vanskeligt for dem at komme i Forstaaelse med hinanden, selv med den bedste Villie fra Mskets Side. Og stikker Ulykken i, at Msk. møder altid med det Numeriske.

Dersom (for at tale næsten spøgende om hvad der koster mig Lidelse nok, hvilken jeg dog ikke fortryder) dersom Gud i Himlene lukkede sit Vindue op og sagde: jeg har Brug for et Msk, skaf et Msk – saa vilde Slægten svare: jeg skal øieblikkeligt træffe de fornødne Foranstaltninger, sætte et Par hundrede tusinde Mænd og Koner sammen, saa kan Du faae lige saa mange Mske som Du vil. – Men Gud forlangte eet Msk. Og dette kan »Msket« ikke faae i sit Hoved, at eet Msk. er mere end Millioner, at man ved at faae Millioner faaer mindre.

Dette faaer man kun saare vanskeligt ud af Msket, denne Tro paa Millionerne, thi den hænger sammen med Dyre-Bestemmelsen. Enhver, i hvem Dyre-Bestemmelsen er overmægtig, troer fuld og fast at Millioner ere mere end een, og Aand er just det Modsatte, at een er mere end Millioner, kun at hver kan være den Ene.

Den i hvem Dyre-Bestemmelsen er overmægtig, har bestandigt denne Tro paa at være mere naar han er med Familie – og hvad Familien er i det Mindre, det er saa i [det] Større Millionerne, det er Familien. Men nu sees det dog let selv i mindre Proportioner, at naar der fE er Tale om at virke for en Idee, saa siger Den ikke meest, der siger: ja, jeg er villig, og ikke blot jeg, men med Familie; nei den siger meest, der siger: jeg er til Tjeneste, jeg er kun et eenligt Msk. Thi et eenligt Msk. er i Forhold til Idee mere end en Mand med Familie. Men det stikker i os ja i Sproget vi tale, denne Slægts-Categoriens Overmagt. Deraf kommer det, at af hine to Mænd, siger Den, der sagde mindst: ikke blot jeg men ogsaa min Familie – han siger »ikke blot« altsaa venter man at det Følgende er mere, og dog er det mindre, thi Familien trækker fra; og Den, der sagde mest, siger: jeg er kun et eenligt Msk, »kun« og dog var det mindre, dersom han var med Familie.

NB32:18

#

At denne Verden er en Jammerdal.

Saaledes leves der i »Christenhed«: Enhver paa sin Viis føler vel nok, at denne Verden har adskillig Ulempe og Lidelse – men man mener at Opgaven er, at see at gjøre sit Liv saa nydelsesrigt og glædeligt som muligt – og det skal være Xstd.

Ifølge Xstd. derimod er just Opgaven: ret at opdage, at denne Verden er en Jammerdal, at vove saaledes

ud, at den bliver det, at forstaae, at det er en Straf over os at den er saaledes en Jammerdal, men at det kun lidet hjælper os evigt den Gavtyvestreeg at lade som kunne vi ikke see, hvad Gud vil [vi] skulle see, eller virkelig ikke at kunne see det, fordi vi have gjort Livet let – ved at gjøre det ubetydeligt, aandløst, ideeforladt, bestialsk for Msker.

Det er saa langt fra at Xstd. vil gjøre os dette Liv let, at den tvertimod vil gjøre det uhyre tungt – for det evige Livs Skyld.

Men at forstaae dette er allerede Aand, og lige saa vanskeligt at faae i Mskene som den Sætning: at aandeligt styrker man sig ikke ved Sammenhold og Forening men svækker sig, at Millionen er mindre [end] een, hvad dog er saaledes, saa vist som i »Aand« Loven er lige den modsatte af den i Sandselighed og Endelighed.

Men i »Xsthed« tager man det naturlige Mskes naturlige Forestillinger og i Forhold dertil redigerer man Xstd. Derfor er ogsaa i Xsthed den offentlige Gudsdyrkelse hverken mere eller mindre end Gudsbespottelse, at gjøre Nar af Gud.

NB32:19

#

Xstd. – Xsthed.

En Lærer taler stundom saaledes til en Discipel, at han bruger et lavere Udtryk og derved forstaaer noget Høiere og saaledes at Discipelen forstaaer det fE han siger: imorgen bliver det en Fornøielsesdag, og mener just dermed, at det bliver en streng Dag, meget at bestille, hvad jo i en vis høiere Forstand ogsaa kan kaldes fornøieligt. Sæt nu Discipelen tog sin Frihed at lade som forstod han det ikke, gik hele den Dag og drev og da Læreren foreholdt ham det, svarede: De sagde jo, at imorgen skulde være en Fornøielses Dag.

En Lærer taler gjerne i et høiere Sprog om det at være flittig at stræbe, ret at anstrenge [sig], han kalder det Glæde og Fornøielse, som det jo ogsaa i en høiere Forstand er. Men mon han vil finde sig i at Drengen tager sig den Frihed at benytte sig af disse høiere Udtryk Glæde, Fornøielse til at feriere?

Saaledes med Xsthed. I sit majestætiske Sprog har Gud ladet os Msker forkynde en stor Glæde – en stor Glæde. Ja, anderledes kan Gud dog vel ikke tale om det høie Maal han satte i Xstd. Og hvad er Xstheden? Xstheden er den Gavtyv af en Dreng, der lader som forstod han ikke hvad Gud meente men mener, at da det er en stor Glæde, saa maa det jo være Opgaven ret at nyde Livet.

Christenheden er totalt Majestæts-Forbrydelse mod Xstd, en fræk Uforskammenhed, og dette er den offentlige Gudsdyrkelse i Landet.

NB32:20

#

At ville det Gode i Sandhed.

Anderledes bliver det nu engang ikke i denne Verden: at ville det Gode i Sandhed ansees dog for en Art Bornerethed, Dumhed; det at ville det Jordiske og komme forkeert fra det, ansees ikke for slet saa stor Dumhed.

Og Intet vil man saa gjerne ynke som det i Sandhed at ville det Gode; thi Intet er man saa bange for at blive berørt af eller at komme i end det fjerneste Forhold til som til det at ville det Gode i Sandhed, og allersikkrest mener man at være sikkert derimod, naar man ynker det; thi at tilstaae, at det i Sandhed at ville det Gode er Opgaven, men at man ikke kan overvinde sig selv dertil, det er ikke saa sikkert, saa endte det dog maaskee med, at man kom i Kast med det Gode, kom til at begynde derpaa, nei men naar man ynker det at ville det Gode i Sandhed, saa er man for sin Person fuldkommen sikker og sikkert.

NB32:21

#

Christendom - Mennesket.

Falder det noget Barn ind, at det behøver Opdragelse? eller hvis Du tog flere Børn og lod dem leve sammen, voxe op sammen, vilde det falde dem ind at de behøvede Opdragelse? vilde der falde dem Andet ind [end] at de vare meget rare og herlige?

Men et Høiere Forældrenes Forestilling seer at de behøve Opdragelse, og anlægger saa Maalestokken for Barnet.

Saaledes med Msket. Naturligt falder det ikke noget Msk. og ikke noget Samfund af Mske ind, at de ere dybt fordærvede. Det er ganske simpelt en Umulighed; thi man kan ikke være dybt fordærvet naar man paa samme Tid ved sig selv, uden fremmed Hjælp, kan see at man er dybt fordærvet.

Men et Høiere (Xstd.) paatager sig at forkynde Msket

at han er dybt fordærvet, og anlægger nu
Maalestokken for ham.

Dog paa den Maade forkyndes Xstd. nutildags ikke.
Man tager det naturlige Mskes naturlige Forestillinger
om Livet, hans Higen efter at ville nyde ansees for det
Sande. Saa tager man af Xstd. en Deel Forjættelser,
og dem laver [man] sammen til at passe ind i dette
om at nyde Livet.

NB32:22

#

Forjættelser uden Forpligtelser

er Slikkerie. Og Slikkeriet er det man i »Xsthed« har
gjort Xstd. til.

Dog Forjættelserne lade sig ikke skille fra
Forpligtelserne. Msket har villet bære sig ad i Forhold
til Xstd, ligesom hvis En i Forhold til et Lægemedel,
hvilket Lægen for Smagens Skyld forsætter med
Himbærsaft fE, nu hittede paa at tage Himbærsaft
alene og kalde det Lægemedlet: saaledes har Msket
ville tage Forjættelserne fra Forpligtelserne, tage
Forjættelserne hen som Slikkerie og give
Forpligtelserne en god Dag.

Men det lader sig ikke gjøre; Xstd.^s Forjættelser staae
i et andet Forhold til Forpligtelserne end
Himbærsaften til Lægemedlet. Skiller man
Forjættelserne fra Forpligtelserne saa faaer man
Forjættelserne kun som Slikkerie ∴ som Illusion ∴
saaledes at man just ved dem narret sig selv for
Forjættelserne. Men at faae Himbærsaft som Slikkerie
er forsaavidt ikke at være narret som jo Himbærsaft
er Slikkerie (hvorimod man jo vel var narret, hvis man
trængte til Lægemedlet og blot tog Himbærsaften)
men at faae Evigheds-Forjættelser som Slikkerie det
er at være narret for dem; Himbærsaften som man
faaer som Slikkerie er man ikke narret for, men
Evigheds-Forjættelser som man faaer som Slikkerie
dem er man eo ipso narret for.

#

NB32:23

#

Aands-Existents.

At leve saaledes anstrenget, at man, uagtet Ens Liv ikke blot er ustraffeligt, men, msklig maalt, i høi Grad strengt og reent, dog taler om sit Legeme som et »Syndens Legeme« (saaledes Paulus) see det er Aand. Som det hedder at hvad der ikke er af Tro er Synd, saaledes er dette: at saasnart Legemet ikke er Aandens Villighed, paa ethvert Punkt end det mindste, ethvert Øieblik end det korteste, hvor det ikke vil som Aanden vil, er det Syndens Legeme.

Men Sligt anes ikke engang i vor Tid, hvor al Existeren er Middelmaadighed og kalder det Xstd. at leve i Harmonie med Kjødets.

Og det forstaaer sig, just det at der er Aand med i Spillet gjør ogsaa igjen Legemet mere opsætsig. Legemet er om man saa vil ogsaa paa sin Viis en Slags skikkelig Fyr. Naar det faaer Lov til at gaae saadant i sit Tummerumme ∴ i jævn Middelmaadighed, saa gjør det heller ikke mange Bryderier. Og dette gunstige Resultat, som resulterede af denne Behandlingsmaade, det anseer man saa for et Beviis for, at Methoden er den rigtige eller, som det saa hedder, den sande christelige.

Ja, det er i en Forstand sandt, hvad Fritænkerne paastaae og de Orthodoxe indirecte ogsaa, Xstd. er Mythe; ja, det er Mythe, Fabel, at der har levet Msker, som have existeret efter en saadan Maalestok, det er Mythe, da jo »Drenge-Folket« som nu kalder sig Xstne er det sande Menneskelige, endog det høieste Msklige, thi det er jo det Sidste af den voxende Msk-Slægtens Perfectibilitet. Dersom man ikke havde Knoklerne af Mamuths Dyret, saa vilde man naturligviis ogsaa paastaae, at den historiske Fortælling om slige Dyr var Fabel, Mythe – det vilde idetmindste alle de Dyr, der høre til den Dyr-Art paastaae.

#

NB32:24

#

Tegnet, hvorpaa det kjendes, om en given Tilstand er modnet til at skulle falde.

Lad En have en Erkjendelse, som er sandere end hvad der samtidigt ansees for det Sande: deraf følger ingenlunde at han skal storme frem mod det Givne.

Nei, hvis Forholdet er dette, at den givne Samtid bona fide anseer det som den kalder det Sande, for at være det, saa har han at fare lempeligere, thi han har jo først at bibringe Samtiden den fornødne Viden.

Men naar Forholdet i en Samtid er saaledes, at næsten Enhver privat veed, at det Hele er forkeert, er usandt, medens Ingen officielt vil sige det; naar den Taktik, der bruges af det Styrende er: lad os blot holde hen, lade som Ingenting, tie til ethvert Angreb, thi vi veed kun altfor godt selv at det Hele er raaddent, at vi spille falsk: ja saa er en saadan Tilstand eo ipso condemneret, den skal falde. Som man taler om, at Døden har mærket En, saaledes er denne Tilstand Symptomet, der byder ubetinget Angreb. Her kan ikke være Tale om et Sandere lige over for Et som dog ærligt mener sig selv at være sandt. Nei, her er Kampen mod Løgn.

Men denne er i Grunden Tilstanden i Xsthed, især i Protestantismen, især i Danmark.

NB32:25

#

En taktisk Forsigtighed.

Naar der skal anbringes et Ubetinget – og da Samtiden efter den rædsomste Maalestok excellerer i karakterløst at gaae ind paa Alt, Alt saadan til en vis Grad: saa byder Forsigtighed ikke at gjøre, hvad man ellers helst kunde ønske at gjøre baade for sin egen og for de Andres Skyld, førend man gjør det afgjørende Indhug, at gaae til de Styrende og sige dem, for at see om dette muligt kunde foranledige dem til at give lidt efter. Nei, dette tør man ikke, thi – ja Ulykken er just, man kan være sikker paa, at hvor stærkt man end udtrykte sig saa gik de ind paa det til en vis Grad – og saa havde man jo netop forfeilet sin Opgave, at anbringe et Ubetinget. Nei, som Rovdyrets Spring og som Rovfuglens Stød saaledes anbringes det Ubetingede især lige over for dette Charakterløse til en vis Grad.

[a] det Ubetingedes Ueensartethed vilde snart være eller strax være gjort ukjendelig i det Charakterløses Eensartethed.

Det er dette der længst er overseet i Xstheden. Xstd. er et Ubetinget – det har man saa fra Slægt til Slægt faaet Millioner til at gaae ind paa, men ikke bemærket, at de gik kun saadan til en vis Grad ind derpaa, hvorved det i Tidernes Løb er naaet, at Det man nu kalder Xstd. kun i een Betydning er noget Ubetinget, nemlig ubetinget det Modsatte af hvad

Xstd. er i det nye T.

NB32:26

#

Socrates.

Der fortælles jo, at Faderen ifølge Oraklet var bleven
paalagt: ikke at tvinge Barnet. Hvor sindrigt! thi
Socrates er jo just den Subjektivitet, der skal vælte
den græske Objektivitet, en ideell Ueensartethed.

NB32:27

#

At leve – at døe.

Der er kun to Livs-Anskuelser, svarende til det
Dobbelte Msket er: Dyre-Skabning og Aand.

Ifølge den ene er Opgaven: at leve, at nyde Livet, og
at sætte Alt ind herpaa.

Den anden Anskuelse er: Livets Betydning er at døe.

#

NB32:28

#

Christenheden

er en Forklædning. Alt Dette med disse Præster og
Professorer – det giver sig Udseende af at være
Arbeiden for Uendelighed men det er Endelighed,
ganske simplement ligesom alle andre
Næringsdrivende. Det er ligesom naar Morten
Fredriksen træder op som russisk Officeer, kommer i
fine Selskaber (uden dog at fornegte Tyve-Naturen) –
men pludselig bliver en Politie-Officiant opmærksom
paa ham og siger: Ih, det er jo Morten Fredriksen:
saaledes med Præster og Professorer som forklædte
Uendelighedens og Ideens Tjenere, Politiet kjender

[a] Og som der eren Politie-Anordning der
forbyder Mandfolk at gaae i Fruentimmerklæder
og omvendt, o, at det saaledes ogsaa kunde
overholdes et Forbud mod, at Spekhøkere og
andre Kræmmerfolk gaae udklædte som Ideens
Tjenere. Ak, men hvad Sikkerhed er der egl. i
denne Verden! Ja, hvis En vilde udpynte sig med
Elephant-Ordenen, det vilde snart blive forpurret.
Men at udklæde sig som Ideens Tjener det er
tilladt ja det er egl. det Officielle. Dog saaledes er
det bedst, leve Usikkerheden og
Gavtyvestregerne, just dette gjør den sande Idee-

dem strax og veed at det er forklædte Spekhøkere og Vertshusholdere.

Tjeneste desto sandere.

NB32:29

#

Et forunderligt Motto.

Peter Hiort har til Motto paa sine numererte Blade valgt følgende Ord af Biskop Mynster: uden Forbehold og ganske. Det er en høist besynderlig S sammensætning; thi Pointen i Mynsters Liv var: altid med Forbehold, altid til en vis Grad. Motto er derfor lige saa besynderligt som hvis jeg tænkte mig dette: Ærlighed og Redelighed underskrevet Morten Fredriksen. Mottoet af Mynster kan være ganske godt, men Navnet virker forstyrrende.

NB32:30

#

Guds Ord skal forkyndes for Folket.

Mediet (Geistligheden).

»Folket« er bestandigt den Sundhed, som kan føde noget Godt af sig, hvad der er blevet til Noget i Verden og hvad der nedstammer fra hvad der er blevet til Noget, er i Almdl. allerede svækket vel endog corrumperet, thi alt Mskligt er skrøbeligt og Generationen corrumperes hurtigt.

Derfor er og skal det være saa, og af flere andre Grunde, at Guds Ord skal forkyndes for Folket.

Men til at forkynde det maae der jo nogle Msker. Disse ere altsaa Mediet, igjennem hvilket Guds Ord lyder til Folket. Dette Medium er Geistligheden.

Det er nu let at see, at hvis dette Medium var ganske uden al Selviskhed, saa vil dette være det Fuldkomne, thi da vilde Guds Ord saa godt som umiddelbart lyde til Folket, da Mediet var uden alt Forstyrrende.

Men i dette Medium har altid Ulykken stukket og stikker den.

Katholicismen saae rigtigt, at det var godt at dette Medium saa lidet som muligt tilhørte denne Verden. Derfor ugift Stand, Armod, Askese o: s: v: Dette er aldeles rigtigt, beregnet paa at fratage Mediet Selviskheden. Dog hvad skeer, saa farer Satan i denne Geistlighed, saa de hitte paa i aandeligt Hovmod, at ville være noget Andet end Medium: Mellem-Instants mellem Gud og Msker, for saaledes at faae betalt hvad de timeligt gave Afkald paa.

Denne Feil seer saa Protestantismen. For da at forebygge dette Aands Hovmod hiter den paa, at Geistligheden skal være lige som alle Andre. Saa faae vi en aldeles verdsliggjort Geistlighed: Embedsmænd, Rangspersoner, Mænd med Koner og Familie, fangne i alt Timelighedens Vrøvl trods Nogen. Og dette skal være Mediet igjennem hvilket Guds Ord skal lyde! Ja dersom dette Medium er beregnet paa at forplante Lyden, saa er ogsaa Madratser skikkede dertil! Nei, en saadan Geistlighed, et saadant Medium spærrer af for Guds Ord, eller gjør, at naar Guds Ord lyder derigjennem, bliver det noget ganske Andet.

NB32:31

#

Jeg'et

I Almindelighed tales der saa meget om, at ethvert Msk. er en Egoist, vil sit Jeg, gjøre det gjældende o: s: v: Og dette er ogsaa sandt, nemlig i Forhold til Alt hvad der er under ham, hvor han mener at kunne herske.

Men op ad er det ikke saa, der vil Ingen være jeg. Lige overfor en Magt, der trækker Jeg'et Følehornene ind og bliver tredie Person; lige overfor en Samtid vil Ingen være Jeg, men trække Følehornene ind og blive tredie Person, Publikum, man.

Og nu at skulle være Jeg lige overfor Tilværelsen selv, bærende hele dette Tryk: nei Tak det vil Ingen.

Dog er det umuligt at have med Gud at gjøre, uden under Vægten af dette Tryk at holde ud at være Jeg^b; og at være Xsten uden at have med Gud at gjøre er dog vel ogsaa umuligt.

Men de Tusinder leve saaledes hen, uden at være blevet Jeg eller som afstumpede Jeg'er, afstumpede til tredie Person, de udfylde saa deres Liv med Allehaande, bilde sig ind at de virkelig have med Gud at gjøre, smigre sig med at det er af Ydmyghed, at de

[a] eller som naar et spidst Instrument støder paa et saa haardt Legeme at det afstumpes saaledes med et Jeg der bliver tredie Person.

b , thi paa den Afstand har Gud engang sat sig fra Msk, dog ham i en anden Forstand den Allernærmeste

ikke have vovet længere ud. Hvilken Omtaagethed!
Den første Betingelse for at komme ordentlig ud er at
see, at dette om Ydmygheden er Galimathias, at det
er af Svaghed, Ømskindethed, Cujonerie man holder
sig tilbage. Det er usandt og intet Msk. var i Sandhed
for ydmyg til at begjere det Høieste, især det Høieste,
som Gud under Evigheds Straf befaler. Nei, min Ven,
det er Selvbedrag. Men Du vil være fri for Farerne, og
derfor ere just den Sort Msker, som saaledes af
saakaldt Ydmyghed holde sig tilbage, de ere saa
griske naar de kunne komme i Forhold til En, der
vovede heelt ud, saa griske for at faae Tankerne,
Indtrykkene, Udtrykkene o: s: v: – dog uden Farer.

NB32:32

#

Er det Hele med Xstheden ikke afstedkommet ved en
Forvexling?

Xstd. kom ind i Verden, da Keiser Augustus udskrev al
Verden til Skat – man kunde fristes til at troe, at
Xsthed. har taget feil, forvexlet disse to samtidige
Begivenheder og troet, at det var Xstd, der var
kommet til Verden for at skrive Alle i Skat.

#

NB32:33

#

Latterlig Alvor.

Som jeg erfarer, opkræves Rangskatten ikke Aarviis
eller Halvaarviis, nei – for hver Dag! Dybe Alvor, nu
først fatter jeg, hvor uendelig betydningsfuld enhver
Dag er!

NB32:34

#

Tallet – Ideen.

Ideen forholder sig bestandigt til Een, eet Msk. er nok, og christeligt, kan Enhver være denne Ene.

Evigheden tæller ikke, er Qvalitet, og saaledes ikke Tallet skjønndt Tal.

Naar To forholde sig forenede til Idee, saa begynder Tallet, thi To tæller.

Til sidst bliver saa Tallet saa overmægtigt, naar det er blevet Millioner – at Ideen er bortkommen og kan efterlyses i Avisen.

Saaledes staaer Sagen. I ethvert Fald maa den standses og forandres denne gavtyveagtige Sprogbrug: at forene sig for desto bedre at kunne tjene Ideen, Sandheden eller for desto bedre at kunne være Aand. Nei ideelt, aandeligt trækker Tallet fra.

Men man forener sig, fordi man ikke kan udholde at være den Ene. Ja, Das ist Was anders! Men lad os saa sige det saaledes, faae Sandhed ind i Forholdet, og ikke ved at svække bagvendt lukke i Baglaas for Ideen og gjøre sig det umuligt endog blot at forholde sig til Aand.

Socialiteten tilhører Dyre-Bestemmelsen af det at være Msk; og det er [den] underfundige (i ethvert Fald instinktivt-underfundige) Maade, paa hvilken man har anbragt Forening i Forhold til Aand, der har gjort Xstheden aandløs eller aandforladt, og i den Grad, at der er lukket i Baglaas, thi ved at tilstaae at Foreningen er af Svaghed forholder man sig dog til Aand.

NB32:35

#

Arthur Schopenhauer.

At han er en betydelig Forfatter, meget betydelig er udisputeerlig; at hele hans Tilværelse og dennes Historie er et dybt Saar som bibringes Professor-Philosophien, indrømmes med Glæde og Taknemlighed.

Men dog er han i mine Tanker et betænkeligt Tegn. Thi stricte taget er han ikke det han selv mener sig at være, og som unegteligt var yderst heldbringende om

han var: han er hverken Pessimist tilgavn eller ganske fri for selv at være en Sophist.

Han er ikke Pessimist tilgavn. Visseligen en ægte Pessimist i heel Charakter det var hvad vor baade blødagtige og karakterløse Tid behøvede. Men see nærmere til. S. er ikke et Msk., der har haft det at gjøre Lykke, at vinde Anerkjendelse i sin Magt – og saa forkastede det. Nei, han er maaskee mod sin Villie tvungen ind i at gaae Glip af det Timelige og Jordiske i Retning af Anerkjendelse. Men saa er det at vælge Pessimisme let en Art Optimisme – det timeligt klogeste man kan gjøre. – Han paatager sig saa at anvise Askese o: s: v: Plads i Systemet. Her viser det sig nu, at han er et betænkeligt Tidernes Tegn. Ikke uden stor Selvtilfredshed siger han, at han er den Første, som har anviist Askesen Plads i Systemet. Ak, dette er aldeles Professor-Tale, jeg er den Første som har anviist det Plads i Systemet. Og nu videre, det at Askesen nu finder sin Plads i Systemet, er det ikke et indirecte Tegn paa, at dens Tid er forbi. Der var en Tid, da var man Asket i Charakter. Saa kom der en Tid, da man slog den hele Sag med Askesen i Glemmebogen. Nu brouter En af: at være den Første der anviser den Plads i Systemet. Men just det, paa den Maade at beskæftige sig med Askesen, viser jo, at den ikke i sandere Forstand er til [for] ham, omtrent ligesom Jødedommen ikke mere er Religion for de Mange, der i vor Tid æsthetisk fremstille det gammel-orthodoxe jødiske Husliv i Noveller. – Saa langt er det fra, at S. egl. er Pessimist, at han höchstens repræsenterer: det Interessante, han gjør paa en Maade Askesen interessant – det allerfarligste for en nydelsessyg Samtid, der vil have allermeest Skade af endog at uddestilere Nydelse af – Askese, nemlig af karakterløst at betragte Askese, anvise den Plads i Systemet.

Ei heller er S. ganske fri for at være en Sophist. Med al ønskelig Grovhed banker han løs paa de Næringsdrivende, Professorerne, og den lucrative Professor-Philosophie. Meget godt. Men hvilken er nu S.⁵ Forskjel fra »Professoren«? Til syvende og sidst dog kun den, at S. har Formue. Men spørg engang Socrates hvad han forstaaer ved en Sophist, og Du skal see, han svarer, at vistnok er det at en Mand tager Profit af Philosophien afgjørende nok til at stemple ham som Sophist, men at deraf ikke følger, at det ikke at tage Profit er nok til at afgjøre, at man ikke er Sophist. Nei, det Sophistiske ligger i: Afstanden fra hvad man forstaaer til hvad man er, Den, der ikke er i Charakter af sin Forstaaen, han er Sophist. Men dette er Tilfældet med Schopenhauer. Sandt, han siger det selv, og det er forsaavidt det Priselige, men det forslaaer ikke. Og skjøndt han siger det selv, synes det dog som glemt, naar han hugger løs paa Professor-Philosophien, uagtet han ogsaa i dette Forhold burde erindre det, hvis han ellers skulde være i Charakter af den Tilstaaelse om sig selv han andetsteds gjør.

#

NB32:36

#

Vil Du være Magt?

Det vil jo gjerne Enhver, og dog hør engang efter, hvorledes den sande Mægtige maatte tale.

»Dersom Nogen spørger mig, hvad Magtfuldkommenhed jeg er i Besiddelse af, da svarer jeg: af den eneste sande. Thi det at byde, om det saa var i Spidsen for 500,000 Mand og 1000 Kanoner er dog kun sammenlignelsesviis Magt: sæt der kom En mod ham med 600,000 Mand og 1500 Kanoner. Nei, min Magtfuldkommenhed er den eneste sande – og naar jeg saaledes tænker derover, synes det mig saa let at opnaae den, at det er uforklarligt, at ikke ethvert Msk. er, hvad han saa uendelig gjerne vil være. Thi denne er min Magt. Vil man udgrine mig – jeg er rede! Vil man at jeg skal fængsles: jeg er til Tjeneste! Vil man at jeg skal henrettes: jeg er færdig, og i den Grad, at jeg med Fornøielse skal fritage det Offentlige for Proces-Omkostninger; thi den msklige Retfærdighed er en kjedsommelig Tidsspilde, og som en Forfatter har sagt, det med Actor og Defensor liigt det med Harlekin og Pierrot; altsaa blot et Ord, et Vink af Øvrigheden og jeg tager en Vogn, henter selv Skarpretteren, og saa tager vi To ud – Præst behøves ikke; der behøves hverken Vægtere eller Politiebetjente – men vil man forlange at det skal gaae for sig paa et Sted, hvor Mange kunne samles, da skal jeg ingen Indvendinger gjøre, men giver blot Øvrigheden at betænke, at hvis Hensigten med Dødsstraffes Offentlighed er at afskrække, var det vistnok bedst, at min skete saa skjult som muligt, at den ikke skal virke lige modsat«.

See, det er at være Magt, har Du Lyst dertil, eller hvorfor vil Du det ikke? Ak, men saa jammerligt leve vi nutildags, at vi Alle ere forvænte med at læse og høre Sligt og maaskee beundre det som Digter-Tale – men det falder os da ikke i fjerneste Maade ind at gjøre derefter. Og derfor er det endog farligt, at et Charakteer-Msk. har dette Digteriske, thi det skeer saa let, at man tager hans Digteriske hen og giver det med Charakteren en god Dag. Det Digteriske sammen med Charakteer er farligt ligesom det fE er betænkeligt i Logik at oplyse Tænkingens Love med interessante Exempler – det Vigtige glemmes let derover.

NB32:37

#

Vor Tid.

Der fødes ikke mere Individder, ikke Msker, hvis Liv lystrer Idee. Nei, Mændene ere ikke Mænd, Qvinderne ikke Qvinder. Istedetfor Idealitet har man hittet paa at gjøre det at være klog til en Slags Idealitet.

[a] Og som Skibet kulseiler, naar det ikke lystrer Roret, saaledes degenererer Slægten, naar den ikke lystrer Idee – ak, og dette er hvad man kalder dens Perfectibilitet, som vilde man kalde et Barns Uartighed dets Perfectibilitet og stræbe at udvikle den.

#

NB32:38

#

Det Overordentlige.

Eet er det at være et saakaldet Overordentlig med ligefrem Kjendelighed (∴: det uægte Overordentlige) i god Forstaaelse med alle Relativiteterne, der participere i det, der kun er Maximum af deres Scala, og derfor forstaae det Overordentlige i at gebærde sig som det Overordentlige.

Et Andet er at være det sande Overordentlige, som forholder sig omvendt, sprænger Relativiteterne, hvilke derfor paa Liv og Død væрге sig mod det, det sande Overordentlige, som sprænger Tilværelsen, saa det O. her er omvendt kjendeligt paa at være det Udgrinte, det Forskudte o: s: v: og den Overordentliges Existents idel Jammer og Lidelse. Naar saa er, vilde det egl. være en Lindring at faae Lov til ganske simplement at være blot den Jammerfuldste og Elendigste – fritagen for at være det Overordentlige; thi under saadanne Forhold at skulle opretholde at være det O. er blot en ny Skærpelse af Lidelsen, idet det jo maa gjøre det Indtryk paa ham selv, naar han et Øieblik lader sig virkelig afficere af Omgivelsen, som var han en Sqvadronneur, saa han af den Grund kunde ønske at turde fortie, at han var det Overordentlige. Fremdeles er det ubetinget bevirkende at han bliver erklæret for en gal Mand.

[a] Saaledes er det jo ogsaa en Skærpelse i Forhold til det at være i den yderste Armod – derhos at eie et meget stort Penge-Papir, men som Ingen paa det Sted kjender, som bogstaveligen intet Værd har, det er en Skærpelse, thi det er lettere, simplement at være i yderste Armod og fri for at have et saadant Pengepapir, fri for dette Qvalfulde i en Slags afsindig Forstand tillige at være uhyre riig.

Tag det Høieste, tag Xstus! At staae som han – og saa at sige: jeg er dog en Konge! Ja vist er det det stolteste Ord, som nogensinde er blevet sagt, og just Situationen gjør det dertil; men seet fra en anden Side, mener jeg, at der har hørt en Art Overvindelse til at sige det, at det havde været lettere at tie, hvilende i sin Bevidsthed om sig selv; jeg forstaaer det derfor som sagt fordi det skyldtes Ideen at sige det. Men man overseer let, hvor modbydeligt det maa være for

En selv at skulle sige: jeg er dog en Konge, naar hele
Tilsyneladelsen (Phænomenet) er saaledes En imod.
Men Ideen kræver det.

Hvad er dog Alt hvad man ellers læser om af msklig
Jammer og Lidelse som Barnestreger i Sammenligning
med disse saa rædsomt combinerede intensive Qvaler
der er forbundet med at skulle være det
Overordentlige!

NB32:39

#

..... At ville see at faae Nogen til at hjælpe mig, vilde
da blive lige saa latterligt, som hvis i Forhold til det
fineste Broderie, hvor de spidseste engelske Naale
vare for stumpe, om der en Stoppenaal eller en
Træknaal skulde hjælpe - maaskee villig nok, men
ikke spids nok.

#

NB32:40

#

En Verdens-Forandring

- og dertil bruges et eenligt Msk, eet eneste Msk! Min
Ven, hvis det ikke var saa, blev det ingen Verdens-
Forandring

Ulykken ligger i det Sociale - To, og det blev kun
Forandring til en vis Grad, ind i det Gamle.

Styrelsen er for god en Dialektiker til ikke at see dette.

Men i en vis Forstand hvilke Lidelser for det i en vis
Forstand stakkels Msk, der skal bruges saaledes,
bestandigt holdt i Intets uendelige Svaghed - o,
uendelige, uendelige Kjerlighed!

Dog ikke videre herom. Men vidunderligt, o Gud, som
Du skaber Alt af Intet, saaledes hænger Du ogsaa,
efter den Frommes Ord, Alt paa Intet - hvad Msk. kun
løgnagtigt indbilde sig at kunne (Systemet).!

#

NB32:41

#

Christendommen.

Saaledes forholder det sig: for Gud, seet fra hans Synspunkt, ligger der en Verden i det Onde, fortabt, evig fortabt hvert af disse Individuer.

Saa vil jeg, siger han, i Naade forbarme mig: vel jeg vil lade forkynde Frelse, en evig Frelse.

Men, siger han, heraf bliver saa igjen Følgen, at dette Dit Liv i Timeligheden bliver Lidelsens Tid. Og Den, der kunde have Guds-Forestillingen om, hvor kort disse 70 Aar, og hvor forfærdelig evig Fortabelse er, han vilde forstaae, at det ikke kan falde Gud ind, at der fra Mskets Side skulde kunne gjøres Betænkeligheder, som var dette Vilkaar for strengt.

I Xstheden er Xstd. blevet Vrøvl, et bestandigt Forsøg paa, at faae en rar Verden ud af det, istedetfor, at dette skal staae fast, denne Verden ligger i det Onde, Dit Liv fortabt, kun evig Frelse mulig paa Vilkaar af [at] dette Liv saa bliver Lidelsens Tid.

NB32:42

#

Barne-Daaben.

Det er let at see, at denne ret egl. hænger sammen med den gavtyveagtige List, ved hvilken Slægten har søgt at franarre Gud Xstd, og vende den i Epicuræisme.

Tag Barne-Daabens Indbildning bort, og vi har strax de ægte christelige Collisioner: at være Fader og Moder, selv som Christen haabende en evig Salighed – men at maatte henstille det med Barnet til dets Tid kommer om det saa selv vil.

See denne Anstrengelse, denne spændende Anstrengelse, som baade vilde gjøre Mskene lidt mindre giftelystne og Ægteskaberne alvorligere, denne Anstrengelse, som Xstd. netop ikke vil have bort: den vil Msket af al Magt have bort.

Saa opfandt man Barsedaaben, og nu avles der saa

godt som spæde Smaa-Christne, det med Evigheden er strax i Rigtighed, man kan ret have Lyst til idyllisk at nyde Familie-Livets Behageligheder og Glæder.

O, det er afskyeligt, saa nederdrægtigt man har forfalsket Xstd! Tilsidst er den blevet saaledes vendt, at dens Bestemmelse synes at være at give Mskene Lyst til at avle Børn.

#

NB32:43

#

Udødeligheden

Engang var U. det høie Maal for den størst mulige Anstrengelse, forholdende sig til en heel Charakter-Omdannelse i dette Liv: nu, naar blot et Mandfolk og Fruentimmer render sammen – strax resulterer en udødelig Skabning, og med en Sjat Vand over Hovedet – en Xsten, med evig Salighed i Forventning.

Skulde dette dog ikke være en altfor priisbillig Maade til at frembringe udødelige Værker.

I Xstheden er Xstdommen, som er Aand, forvandlet til en Brutalitet en Bestialitet.

Og saaledes gaaer det hen, Ingen fatter Mistanke, Alle synes dette hersens er prægtigt.

#

NB32:44

#

En protestantisk Præst.

At en saadan Skikkelse skal være Lærer i Xstd. er netop lige saa latterligt som at see en Dragkiste dandse: Dragkisten^a mangler netop just de

a – ja, som Dragkiste et meget respektabelt Møbel, jeg taler sandeligen ikke nedsættende om en Dragkiste, men

Egenskaber der hører til det at dandse. Just saaledes ogsaa med den protestantiske Præst i Forhold til det at være Lærer i Xstd, han mangler just alle Egenskaberne og har de modsatte: Mand, Fader, Embedsmand, Rangsperson, Ridder, i lange Klæder o: s: v: - som Dragkiste betragtet meget respektabel og agtværdig, men en Dragkiste egner sig ikke til at dandse og han ikke til at være Lærer i Xstd.

NB32:45

#

Hyklerie - Vrøvl

Det kan have været farligt og misligt nok i sin Tid, da Sigtelsen der maatte gjøres mod Lærerne var, at de vare Hyklere: o, men Ulykken ligger langt dybere naar Paastand maa blive at de ere Vrøvlere. Hyklere er ikke saa stor en Afstand fra hvad Xstd. er, fra Aand, som det at man i al gemütlig Middelmaadighed saa jævnt har levet sig ind i Vrøvl og troer at det er Xstd.

Det er sandt, hvad jeg andetsteds har yttret, det at forvandles til et hjerteligt Vrøvlhoved maa ansees for en af de allerfarligste Arter Djævlebesættelse. Blandt Andet ligger jo just det Farlige i, at man ikke saa let falder paa det, som fE hvor Forvandlingen bestaaer i at være blevet Var-Ulv.

Men det Onde forholder sig aldeles nøiagtigt i Proportion til hvad Godt der er i Verden. Da Xstd. kom ind i Verden som Aand og i den Tid den var Aand, da maatte Satan anstrenge sig og han skabte Hyklere, eller storartede, grandiose Vildfarelser. Nu da Xstd. længst ikke er til som Aand, morer Satan sig med den Form af Forgjørelse at blive hjerteligt Vrøvl - han veed meget godt, at aldrig har han været saa seierrig som just nu.

NB32:46

#

Forbilledet.

I Protestantismen er det da naaet, at det at ville efterfølge Forbilledet, ligefrem ansees for Formastelse.

Hvorledes lader dette sig forklare? vel saaledes. Man tænker ved Forbilledets Liv egl. paa Udfaldet af hans Liv - og saa bliver der jo Sandhed i, om En vilde sige: Sligt begjerer jeg ikke.

Men sandeligen Forbilledets Liv var ikke Udfaldet af hans Liv – nei hans Liv var at være, som det hedder i Skriften, en Orm ikke et Msk, og saaledes omtaler han det jo ogsaa selv som idel Jammer og Lidelse. Hvor nederdrægtigt nu lige over herfor at sige: jeg er for ydmyg til at begjere Sligt.

Men dette Menneskelige Sprog er en Falskner fra først til Sidst. Lader Gud forkynde »Glæde«, strax kommer Sproget og tager det Ord Glæde, og faaer saa ud, at Xstd er: fryd Dig ved Livet. Og saaledes ogsaa med Forbilledet. Forbilledet fremstiller det Høieste. Men bliv nu lidt, hvad viser da det Høieste sig at være: idel Jammer, Nød, at være en Orm, see hvilket Msk. Dog hvad gjør Mennesket ved Hjælp af sit Gavtyve-Sprog: han tager det Ord »det Høieste« og nu siger han: jeg er for ydmyg til at begjere det Høieste eller til at ville det Høieste.

Og dette er Christenheden, et Samfund af Christne – paa hvilket dog Apostelens Beskrivelse af Hedenskabet (Rom 1-3) forsaavidt ikke kan siges at passe, som der istedetfor dyriske vilde Udsvævelser er traadt en endnu nederdrægtigere Løgnagtighed. I en vis Forstand kunde jeg fristes til at sige at man med det nye Testamente ikke ret kan faae Ram paa Christenhedens Fordærvethed, thi det nye Testamente forholder sig jo væsentligen til Jødedommens og Hedenskabets Demoralisation, men naturligviis ikke til den, som er frembragt ved Xstds Misbrug. Og dog er det let at see, at denne maa være den forfærdeligste, thi jo stærkere Lægemedlet jo farligere følger af Misbrugen.

NB32:47

#

Det Specifike ved Christenhedens Demoralisation

Den Fordærvethed mod hvilken Xstd. nærmest havde at kæmpe, da den kom ind i Verden, var i Retning af kjødelige Lyster og Begjeringer, vilde tøilesløse Lidenskaber, det saaledes Dyriske i Msk.

Saa kom Xstd. ind i Verden, Xstd. var Sandheden.

Den Demoralisation, der kan affølge heraf, hvilken er Christenhedens er: i Retning af Løgn.

Dette er en Gradation, svarende til, at det der her er blevet fordærvet i Demoralisationen er noget langt Høiere end der var sat ind, førend Xstd. kom ind i Verden. Saaledes svarer altid proportionsviis den paafølgende Demoralisation til hvad In[d]satsen er. fE. Askese er for [at] ave Kjødet og Lysterne; naar der saa demoraliseres ved Hjælp af Askese, eller

Efterdemoralisation efter Askese giver ikke: Vellyst,
nei giver: unaturlige Lyster.

Men Løgn er det Specifike ved Christenhedens Demoralisation; og som en Politie-Embedsmand fra Landet gyser naar han kommer til den store Stad og seer efter hvilken Maalestok Forbrydelserne der ere: saaledes vilde en hedensk Ethiker gyse for den Løgnens Storartethed, som er Christenheden, ja en hedensk Ethiker vilde ikke have Redskaber, hvormed han kunde udmaale denne Løgnens Dybde: som er Christenheden.

Og Løgneren er i den Grad habituel, Løgneren Tilstanden, at de Tusinder og Tusinder saadan bona fide tankeløst ere fortabte i Løgneren.

Alt er Løgn, og er det i den Grad, at den eneste Maade man søger at modvirke det paa, er ved med hinanden at være vidende om at det er Løgn - i den Grad er Løgneren officiel.

Og nu, hvad der var bestemt til en Velsignelse, men som Mskene selv have forvandlet til en Forbandelse over dem: Xstdommen, den gjør dem ret egl. til Løgnere. Denne frygtelige Løgn, at Enhver kalder sig Xsten, bilder sig og sin Næste ind, at de begge ere det.

Hvor fortjent derfor en Haan over Mskslægten dette Væmmelige næsten daglige: Telegraph-Løgne. Glæd Dig, o, Msk-Slæggt, at Du opfandt Telegraphen, vær stolt af Din Opdagelse der er tidssvarende, beregnet paa at lyve efter den størst mulige Maalestok. Som hos Romerne Bagvaskeren indbrændtes Bogstavet C. saaledes er den elektriske Telegraph et Stempel paa Msk-Slægten, Du Løgner.

Ja Løgn er det Specifike ved Christenhedens Demoralisation. Ganske som det var i den Fordærvethedens Tilstand, hvilken Xstd. forefandt, at de raae Lyster og Lidenskaber ikke ansaaes for Synd men tvertimod ansaaes for noget Herligt: saaledes er det nu i Christenheden med Løgn, Ingen falder paa at Løgn er noget Ondt, tværtimod man antager, at det er lige saa umuligt at leve i denne Verden uden Løgn som det er umuligt at leve uden Luft - og deri er der jo Sandhed forsaavidt, som just denne christne Verdens Element er Løgn. Man anseer Løgn for et Uundværligt, og man beundrer Løgneren i det Store, aldeles ligesom den raae Hedning beundrede Vold og Rov i det Store og tøilesløse Lyster i colossal Stil.

#

Christenheden.

Istedetfor al den uforskammede Sludder, der – efter først at have (o, Majestæts-Forbrydelse!) degraderet Xstd. til historisk Phænomen i simpel Forstand, saa har hittet paa, at Xstd. er perfectibel – aah, ja, ligesom naar en Draabe Rosen-Olie faldt i et Hav, Havet vilde paastaae, at denne Tilsætning var en Fuldkommengjørelse – at det gaaer fremad (frække Fripostighed, nei, som Havet i Forhold til hiin Draabe, saaledes duer Verden i Forhold til Xstd. ogsaa kun til at fortære den, fordærve den:

istedetfor al denne uforskammede Sludder er Sandheden denne:

Christenheden er Affaldet fra Xstdommen.

Det der skuffer er at man tænker sig et Affald i Retning af høitideligt, sandt at frasige sig Xstd. O, Kjere, saa ærlig og god er Verden ikke, nei, Løgner er dens Element, og derfor er Affaldet i Skikkelse af Løgn, Affaldet er den Løgn: tilsyneladende at være det.

Jeg har i det Foregaaende mindet om, at enhver Demoralisation forholder sig til Det, som var Sundheden – at derfor, da Xstdommen er Sandheden, Demoralisationen bliver i Retning af Løgn. Efter Askese faaer man ikke simpel Vellyst, men unaturlige Lyster – og efter Christendommen er anbragt som Sandhed, faaer man ikke simpelt Hedenskab, nei, man faaer den Løgn at være Xsten, man faaer Hedenskabet raffineret ved uredeligt at have taget sig een Side af det Christelige epicuræisk til Indtægt for dette Liv, og dette Løgnagtige opsminket til at være Christendom.

Christenheden er Affaldet fra Christendommen – og Faldet saa dybt, at det jo var langt at foretrække, om Affaldet var skeet ved ligefrem ærligt at frasige sig Xstd. Og just det at Affaldet er saaledes dybt er det der skuffer, som det ligesom i Forhold til de allerfarligste Forbrydelser de nemlig der see gavtyveagtigt ud som Dyder, først maa gjøres kjendeligt, at det er Forbrydelse.

Christenheden er Affaldet fra Xstd. Det Smule af bedre Christne der er med, er saa langt fra at gavne, at de snarere gjøre Skade, da de ikke have haft Energie og Charakter til at gjøre det sande Sammenhæng kjendeligt, og vove paa Livet. De gjøre derfor ikke Gavn – nei de tælle med, omtrent som hvis der ved en Folkestorm af 10,000 Mske er ti Politiebetjente med som have Skildtet fremme: det

hjælper ikke, stricte taget tælle de blot med, saa hvis Folkestormens Antal aldeles nøiagtigt skulde angives, maatte man sige der var 10,010. Dog er Forskjellen den, at Politiebetjente jo ikke formaae at gjøre Modstand: men enhver Christen formaaer at træde ud af Xsthedens Løgnagtighed, marquere til det Yderste, og gjør han det ikke, saa er det i sin Orden at han tæller med i Fordærvelsens Masse.

#

NB32:49

#

Et virkeligt Guds-Forhold.

Som andetsteds sagt: et virkeligt Forhold til Gud er af saa uendelig Værd, at om det end kun var et Øieblik, og man det næste Øieblik skulde sparkes, foses, kastes, smides langt bort, glemt, (hvilket dog forresten er umuligt da baade Gud er Kjerlighed, og hiint Forhold evigt lader sig erindre, saa det dog maatte ende med at man fik fat i Gud igjen): det er dog uendeligt meget mere værd end Alt hvad Verden og Mskheden har at byde.

Men et virkeligt Forhold til Gud er ogsaa noget ganske Andet end at blive Professor i, at gifte sig paa, at leve af, altsaa med Familie (af, i, med, paa,) at leve af - at en Anden har haft et virkeligt Forhold til Gud og paa den Maade som det ene kan haves i frygtelige Qvaler og Lidelser.

#

NB32:50

#

At bedrage i Forhold til det Timelige,

----- i Forhold til det Evige.

Det Første lader sig i en vis Forstand forstaae, o: der er Mening deri. Thi deels ere de jordiske Goder af den Beskaffenhed, at hvis Bedraget lykkes, man da virkelig kommer i Besiddelse deraf; og deels er det jo dog muligt, at Bedraget kan lykkes.

Det Andet er aldeles meningsløst. Thi det Evige kan man umuligt komme i Besiddelse af ved at snyde; det Evige, som rigtignok ikke har Politie og Vægtere til at sikre sig, er adskilligt bedre sikkert, det Evige er ikke ligegyldigt ved hvo Besidderen er, nei det Evige kan kun være hos, kun besiddes af – den rette Besidder. At snyde her er altsaa ubetinget kun at bedrage sig selv. Og fremdeles ethvert Snyderie her vil blive opdaget i Evigheden – altsaa just da naar man skulde (hvis det ellers var muligt) have Gavn af Snyderiet.

At bedrage i Forhold til det Evige er saaledes umuligt, Bedrageriet kan egentligen ikke afstedkommes; og hvis det kunde afstedkommes, vilde det opdages just i det afgjørende Øieblik.

Dog saa forunderligt er, saa liden Forstand have Mskene paa det Evige, saa aandløst uvidende ere de om, hvad Aand er, saa langt fra at være Aand, at vistnok de fleste Msker ere af den Mening at det er langt lettere at snyde i Forhold til det Evige end i Forhold til det Timelige – ak, fordi det Evige er saa uendelig ophøiet, at det ikke gjør Allarm ikke render efter Politiet o: d:, men, uendelig fiint, straffer saa frygteligt, at den Straffede – o, frygtelige Straf! – ikke engang mærker, at Dom er ham overgaaet.

En meget svag Analogie til denne det Eviges Straffemaade i Tiden kan et Msk. med overlegen Aand afgive i hans Forhold til tykhudede Tølpere. Hans Maade at dræbe paa, hans Ironie vil være saa fiin, at disse Tykhudede aldeles Intet mærke, ja vel endog fristes til at ansee ham for et svagt Msk, som det er let at narre.

Nei, Loven er den: jo Fornemmere jo lettere at narre ham – thi hans Straffen bestaaer væsentligen i at han meget godt veed at de Andre ere narrede ved at ville narre ham. Det er denne hans Sikkerhed i sig selv, der bevirker at det tilsyneladende seer ud som var han let at narre. Den der ingen Overlegenhed har, han er strax ivrig for at paatale sin Ret – og derfor troer man, at han er vanskelig at narre.

Derfor skulde man, istedetfor som Præsterne dundrende vende Sagen ved at raabe det er umuligt at narre Gud, man skulde engang til Opvækkelse vende Sagen omvendt og sige: o, Kjere, tag Dig endelig iagt, vaag og kæmp og strid og beed og raab til Gud – thi det er saa uendeligt let at narre ham. Just

fordi han nemlig er saa uendelig ophøiet er det saa saare let at opnaae, at han – ignorerer Dig. Betænk dette, og Du skal see Du vil gyse for den Tanke at ville narre ham, Du vil komme til at forstaae, at om Du hele Dit Liv hvert Øieblik bad og bønfuldt ham, var det alligevel en ubeskrivelig Naade, om han et Øieblik vilde være vidende om, at Du er til.

Men hvo forstaaer at tale om Guds Majestæt, hvo i disse Tider! Disse Slyngler af Præster demoralisere Mskene mere og mere, fordi de selv ingen Anelse have om hvad Guds Majestæt har at betyde og derfor paaprakke ham Mskene, vende bestandigt Sagen saaledes, at det dog næsten løber ud paa, at Gud, liig en anden jordisk Konge trænger til Mskene.

NB32:51

#

Fra det Øieblik da de guddommeligt beskikkede Lærere ophørte, og Xstd. nu blev betroet til Mskene for at see, hvor redelige de ville være – fra det Øieblik blev da ogsaa Alt sat over i den reent msklige Forestilling om Udbredelse, Udbredelse.

At faae en Konge, en Keiser til at ville være Xsten, det var da Noget man ansaae for at være af yderste Vigtighed ganske glemmende, at Xsti Rige ikke er af denne Verden, ganske tjenende Xstd. som var Christi Rige et Rige i denne Verden og af denne Verden. Man standsede ikke for at tænke efter, om man ikke her var ifærd med at vende hele Forholdet om ved at gjøre en Konge til Xsten – nei man gik glubende med stor – christelig! – Iver og Nidkjerhed – – ja eller med jødisk Iver og Nidkjerhed.

Lad os nu tænke os Forholdet i Samtidighed med Xstus, dette er den sande Besvarelse af alle Spørgsmaal. Som Nicodemus kom om Natten, saaledes kommer en Konge til Xstus om Natten, og vil være Discipel. Hvad maatte vel Xstus sige til ham, mon ikke? Vil Du vedblive at være hvad Du er – Konge, da frygt Intet af mig, mit Rige er ikke af denne Verden, jeg skal trods nogen Din Undersaat, vise Dig al undersaatlig Underdanighed, og mine Disciple lærer jeg det Samme. Men vil Du være Discipel – o, Menneske, da er jeg Kongen, altsaa: nedlæg Kronen, bortgiv Alt, følg mig efter i Armod.

See dette er – ja, det behøver man ikke at sige – dette er at forkynde Xstd: den guddommelige Majestæts

Urokkelighed, der da ikke – o, msklige Vrøvl! – seer feil, og bliver kisteglad over at en Konge vil være Discipel.

Men Tingen er Christendommens Forkyndelse saasnart den betjenes blot mskligt ∴ i msklig Klogskab, ikke i Had til sig selv, vendes hele Forholdet om. Xstd. bliver saa en Lære, og Forkynderen er ikke stærk nok i Charakter af at være Christen til at udtrykke ved sin personlige Existeren at Xsti Rige er ikke af denne Verden.

Saa vender hele Forholdet sig om, vi faae Konger og Keisere til Xstne, christne Stater og Lande, en christen Verden ∴ Alt gaaer tilbage i den gamle Skure, og Xstd. puffes uden for, det bliver en intetsigende Talemaade, mit Rige er ikke af denne Verden, kun i en anden Forstand et megetsigende Udtryk, thi forsaavidt Xstd. slet ikke [er] til, udtrykker Xstheden rigtignok, at Xsti Rige ikke er af denne Verden.

#

NB32:52

#

Sacramenterne.

Det er egl. ved Hjælp af den Stilling man har givet og den Brug man gjør af: Sacramenterne at man har faaet Xstd. ført tilbage til Jødedom – og det er saa aldeles sandt det sandeste Ord der er sagt om Xstheden, hvad Pascal siger, at det er et Samfund af Msker, som ved Hjælp af nogle Sacramenter fritage sig for den Pligt at elske Gud.

Ved Daaben er man – objektivt – Guds Folk, og det ovenikjøbet ved Barnedaab – – aldeles som ved Omskærelsen er man Guds Folk.

Saa har man reent afskaffet Xsti Efterfølgelse. Sacramentet det er et Objektivt, og et Objektivt maa enhver Alvorlig føle Trang til – jo jeg takker. Og ved Hjælp af dette Objektive er saa paa den nemmeste og priisbilligste Maade af Verden det Hele med Evigheden engang for alle afgjort – og nu har vi hele vort Liv til at glæde og fryde og fornøie os og nyde dette Liv – og saa en Evighed bag efter, saa Fornøielsen kan blive ved i det Uendelige.

Nadverens Sacrament bruges saa ligesom Forsonings- Offeret i Jødedommen – Alt beregnet paa, i en Fart

objektivt at blive beroliget i Forhold til det med Evigheden og saa at have Livet for os til at nyde Tilværelsen, formere os og fylde Jorden.

Dette er Xstd. Og [at] det er det nye Testamentes Xstd. bevises af – at Xstus var tilstede ved et Bryllup i Cana. Ære være Christenheden!

#

NB32:53

#

At behandle Xstd. som Videnskab

er at forvandle den til et Forbigangent, eller er at udtrykke, at den ikke mere er et Nærværende.

Videnskab, Theorie kommer altid sidst.

Tag et andet Forhold. Derfor lykkes det aldrig ret med noget levende Sprog at faae det[s] Grammatik til Videnskab men kun med et dødt Sprog, fordi det levende Sprogs umiddelbare præsentiske Væren gjør Videnskaben vanskelig.

I de Tider, hvor dog Xstd.som Religion, som Tro var et Nærværende, – skjøndt man der ogsaa gjorde et Forsøg i Retning af Videnskab: det lykkedes ikke ret – og dette var just fordi Xstd. endnu var til, altsaa ikke en Ufuldkommenhed.

Først vor Tid er det forbeholdt, at faae en Philosophie, der brouter af, at Xstd. heel gaaer op i Videnskab ∴ Xstd. er slet ikke mere til.

Men bagvendt som altid Gavtyve Sproget er, sige vi ikke, hvad Sandhed er: Xstd. er ikke mere til; nei vi sige: uhyre Fremskridt, nu [er] Xstd. ganske blevet Videnskab.

NB32:54

#

At være Aand.

Kjød og Blod eller Sandselighed – og Aand ere Modsætninger. Det sees saaledes let hvad det er at være Aand, at det er: frit at ville Det, som Kjød og Blod meest gyse for – thi Aand er Kjød og Blod modsat som, efter Ordsproget, Enden af Sækken.

Hvad gyser nu Kjød og Blod meest for? for at døe. Altsaa er Aand: at ville døe, at afdøe.

Forresten sees let, at det at afdøe er en heel Potens høiere Lidelse end det at døe, thi det at døe er blot at lide, det at afdøe er: frit at tvinge sig ind [i] den samme Liden; fremdeles er det at døe dog temmeligt kortvarig Lidelse, det at afdøe er for hele Livet.

Tillige sees heraf, hvorledes det hænger sammen med, at saa Mange, som det hedder, paa Dødsleiet blive Christne. Dette er en betænkelig Sag. Xstdommen er Pessimisme; men paa Dødsleiet, naar dog alligevel Alt for dette Liv er tabt – saa at vælge Xstdommen, det bliver noget nær en Art Optimisme, det er noget nær ligesom med den Art Genereusitet, naar En med skarp ladt Pistol trues til at udlevere sine Penge, og han saa foretrækker at give Sagen den Vending, at han genereust skjenker dem. Det Xstdommen vil have bort er Kjød og Blods Vedhængen ved Livet, den vil at Msket skal være Aand, og dette udtrykkes ved at afdøe; men naar et Msk. ligger paa Dødsleiet – saa at gribe Xstdommen er dog næsten som Kjød og Blods sidste Paafund. At her den Forvandling virkelig er indtraadt, den Forvandling at blive Aand, er der slet ingen Sikkerhed for. Thi det der giver Sikkerheden for at Forvandlingen er indtraadt, er just, at Situationen udtrykker, at han jo lever sund og frisk. Men i Forhold til en Døende er Situationen en anden, eller rettere der [er] egl. ingen Situation i den Forstand, i hvilken just Situation hører med til at udtrykke Aand. Derfor hænder det vel ogsaa, at naar En paa Dødsleiet griber Xstdommen – hvis han saa ikke døer, det hænder, at han saa vender tilbage til sit Gamle, saa det viser sig, at der ingen Forvandling var indtraadt.

NB32:55

#

Fritænkernes Oplysning om hvad Xstd er.

Vistnok er det saa, som andetsteds bemærket, at Xstds Sag længst staaer saaledes, at man hos den saakaldte christne Kirke (især Protestantismen, især i Danmark) ikke kan faae at vide, hvad Xstd. er; men at man maa søge det hos Fritænkeren. Dog har dette ogsaa sin Mislighed; thi Fritænkeren, just fordi han selv vil slippe Xstd., har saa stundom en onskabsfuld Glæde af at outrere det Xstlige i Retning af Bitterhed. Den saakaldte Kirke forfalsker Xstd. ved at formilde den – thi man vil jo være Xsten; Fritænkeren forfalsker den

ved at forbittre den – af Chicane mod de Xstne, medens han jo staaer udenfor. Dog vist er det, at eet af to saa er Fritænkerens Opfattelse sandere end den saakaldte Kirkes især Protestantismen, især i D.

NB32:56

#

.... Hjælp hos Msker kan jeg jo ikke engang med Billighed forlange; thi jeg forstaaer meget godt, at den Opfattelse af Xstd jeg repræsenterer, ikke just ganske ligefrem er os Msk. det Kjerkomne, tværtimod er hvad vi værge os mod paa Liv og Død – men saa er det jo ubilligt at forlange, at de skulle hjælpe mig. Og jeg maa være angst for denne Hjælp, hvor uendelig gjerne jeg end ønskede at være i god Forstaaelse med Msk., jeg maa være angst, thi den betyder at min Sag taber.

Paa den anden Side Gud kan ikke hjælpe mig saadan ganske ligefrem, thi saa gaaer Sagen tilbage, han maa hjælpe mig ved at slaae løs – og dog er det af Kjerlighed, ja af Kjerlighed, blot jeg var den værdig.

NB32:57

#

Thema: »Viis mig ret klart min Jammer og Møie«.

o: viis mig, hvor ubetydeligt og tomt alt Det er, som jeg kalder min Jammer og Møie.

og viis mig, hvad der i Sandhed er min Jammer og Møie.

Men her er det igjen, det viser sig at Xstd. ikke saa ligefrem passer for os Msker. Thi vi bilde os ind (og dette er Xstd. i Xsthed) at vi sagtens veed, hvad der er vor Jammer og Møie – og at saa Xstd. skal hjælpe os. Xstd. mener, at vi maae først af den faae at vide, hvad vor Jammer og Møie er. Og naar saa Xstd. begynder sin Tale om, at Armod, Sygdom, Mskenes Miskjendelse o: s: v: at det slet ikke er den egl. Jammer og Møie, tværtimod endog noget Hjælpende: ja, saa ere vi Msker, blot msklig talt, kun lidt hjulpne.

Dog hele Ulykken og Forvirringen hænger sammen med hele dette Stillads af høifornemme og høitgagerede Præster og Embedsmænd, thi de maae jo forkynde Xstd. at være noget Andet end den er; thi er det at være Xsten det at lide, saa skjønnes ikke, at det kan blive et feedt Levebrød at forkynde den.

NB32:58

#

Situationen gjør Udslaget.

Naar Xstus siger til den Spedalske, eller til de to Blinde (Mtth: 9, 28): troer I, at jeg kan hjælpe Eder, og de saa helbredes i Kraft ogsaa af deres Tro – – naar vi saa nu ville sige: jeg troer, at Xstus kan hjælpe mig: da er dette ingenlunde det Tilsvarende. Xstus er jo nu ikke mere i den ringe Tjeners Skikkelse, og i sit Incognito, hvilket var det Anstød som fordredes for at Troen kunde blive Tro.

Og dog lade vi i Xsthed som Ingenting, tale om at troe, som var det det Samme at troe, at Gud kan hjælpe os, og at troe: at dette enkelte Msk, som jeg staaer og taler med, i en ringe Tjeners Skikkelse, Forargelsens Tegn, at han kan hjælpe.

NB32:59

#

At bekjende Christum

i Christenhed er dog umuligt. Hvad Xstus forstaaer ved at bekjende er jo tydeligt nok (Mtth: 10, 32.33.). Der er altid et Modsætnings Forhold, at bekjende Xstum i Modsætning til Mskene – og dette ligger ogsaa i Sagen selv, saaledes maa det være hvis der skal være tale om at bekjende En.

Men i »Xsthed« er det at bekjende Xstum blevet: at snakke alle de Andre efter Munden – og det kalder man at bekjende Xstum.

#

NB32:60

#

Fremskridtet i det at være Christen

Der begyndes med Synds-Bevidstheden. Det er denne, som lærer et Msk. at flye til Gud. Og nu forkynder Xstd Forsoningen, og Xstd. er saa idel

Mildhed og Lindring.

Naar saa det er indøvet og fæstnet, saa gaaes der videre, saa skal vi til dette, at lide for Læren, at det at være Xsten er i en ganske anden Forstand at blive ulykkelig for dette Liv. Dette beskjeftiger Gud uendeligt, thi nu dreier det sig om at blive elsket. Han gjør det naturligviis af Kjerlighed, men derfor kan det blive lige smerteligt for et Msk.

Kniber det saa her, og gjør Msket Gud altfor megen Modstand, saa bruges det foregaaende Stadium, Synds-Bevidstheden til at tvinge. Det er nemlig, hvad jeg andetsteds har omtalt, lettere at lide for sin Synd end at lide fordi man forholder sig til Gud. Kan jeg et Øieblik ikke holde denne Lidelse ud at lide fordi Gud af Kjerlighed gjør mig ulykkelig, saa slipper Gud mig blot et Øieblik, og jeg kommer til at lide for min Synds Skyld, hvilket saa er en Slags Lindring og tillige en Tugtelse, indtil der saa kan begyndes igjen.

NB32:61

#

Livs-Lysten.

Alt, Alt opdriver Msket og Slægten for at opretholde Livs-Lysten.

Og skal et Msk. i Sandhed have med Gud at gjøre, være elsket og elske, blive Aand, maa først og fremmest Livs-Lysten bort, Døden Længselen.

Hvor smerteligt dette kan være for et Msk, veed Gud bedst, er derfor villig til at sørge med ham; men han forandrer det ikke.

Men see, i Christenheden har man faaet vendt Xstd. saaledes, at just Xstd. tjener til at animere og opflamme Livs-Lysten (Jødedom eller Hedenskab).

Og derfor er jeg saa angest for at indlade mig med noget eneste Msk; thi jeg er endnu ikke saa stærk, at jeg jo meget godt føler Smerten af at afdøe, og gjerne ville tilbage i Livs-Lysten; og jeg veed, at ethvert Msk. vil i denne Henseende være mig behjælpelig ☺: fordærve mig min Sag.

NB32:62

#

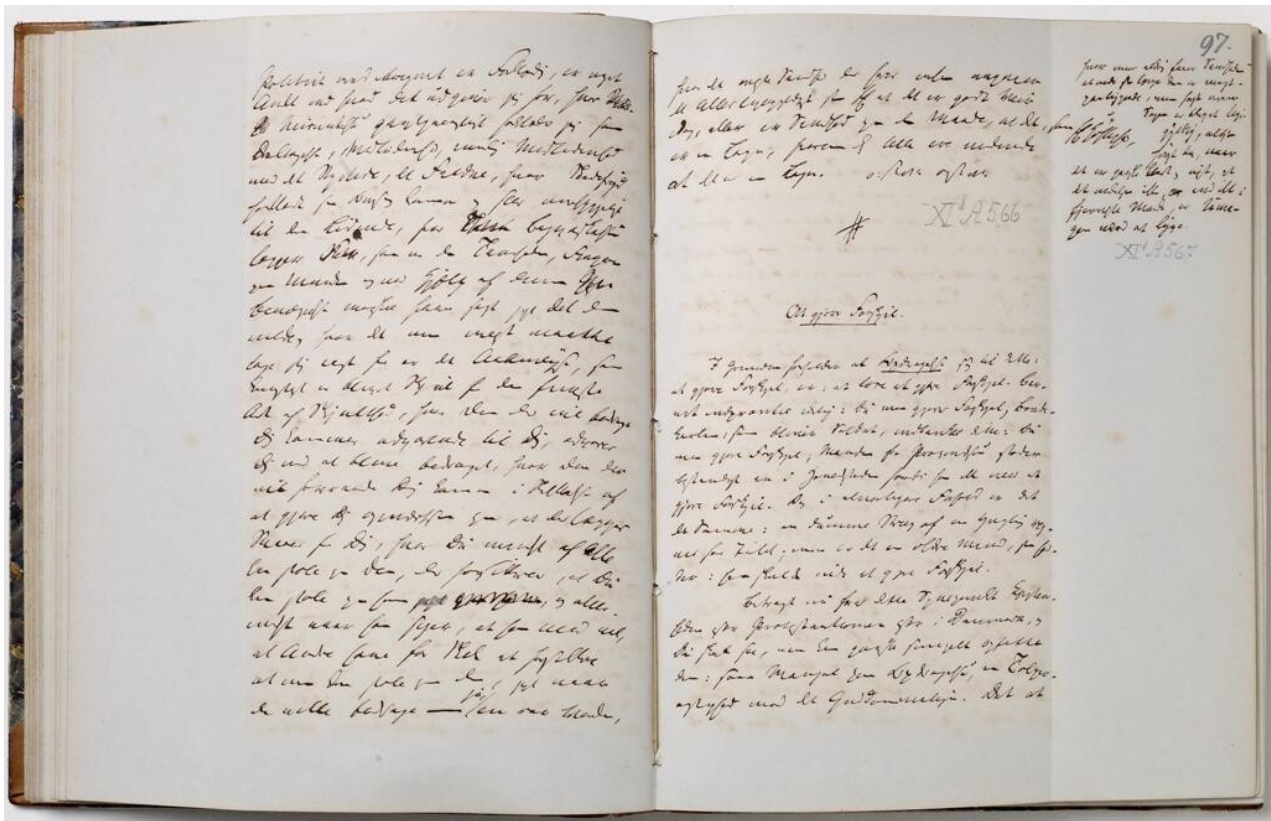
Verden.

.... »Men Verden er dog saa skjøn« siger Du. Nu vel, ja vist er den skjøn. Skjönt – hvo kunde opfinde eller tænke sig noget Skjønnere – skjönt, naar efter den lange stille Forberedelse paa een Gang Alt staaer færdig til Overraskelsen, iført Naturens Sommerdragt. Skjönt – ubeskriveligt skjönt – naar i den lyse maaneklare Vinter-Nat alt er forunderligt som i et Eventyr, et Digt; eller naar i den mørke Nat Stjernerne blinke fra den uhyre Hvælving^{a!} Skjönt – henrivende skjönt, hvo kunde lade være at give sig hen – skjönt at skue ud over Havet, langt langt ind i det Fjerne, Fjerne, dette Fjerne som bestandigt, fængslende, bliver det Fjerne, og bestandigt, ligesom vinkende, saa nær at det indbyder Dig til at lade Blikket følge – i det Fjerne.

Ja, vist er Verden skjøn, saaledes seet.

Men er dette Christd., er dette christeligt at betragte Verden. Og see saa paa Verden, Menneske-Verdenen – ikke sandt, det er [en] skjøn Verden, en rar Verden. En rar Verden, hvor Msket som skabtes i Guds Billede væsentligen lever for at æde, drikke, samle Penge, kort beskjeftiget med Det, som bringer det i Glemsel at han er skabt i Guds Billede. En rar Verden, hvor Alt er Uredelighed, og i den Grad, at det prises som Redelighed, naar man indskrænker sig til at være Tyv i sin Næringsvei; en rar Verden, hvor Alt er Troløshed og i den Grad, at det berømmes som Troskab, naar En trofast holder sammen med et Partie om at handle troløst mod alle de Andre; en rar Verden, hvor en Mand, en virkelig Mand er et Vidunder, som ikke blot ikke sees men ikke engang savnes, og hvor i den store Stad hvert ottende Fruentimmer er en Skjøge, og Resten mere eller mindre fordærvet ved Selskabs-Livet, saa qvindelig Dyd er et Vidunder, som ikke blot ikke sees, men ikke engang savnes, ja som vel vilde komme i høieste Grad ubeleiligt hvis den viste sig; en rar Verden, hvor trods alle Politiets Forbud mod Forklædninger, Alt,

a ; eller naar i den tause Nat Gjenlyden venter, om dog Intet vil afbryde Tausheden, at den kan glæde sig ved at give Gjenlyd

4. Journalen NB32, s. [96]-97. Slutningen af NB32:62 og begyndelsen af NB32:63. Øverst s. 97 marginaltilføjelsen NB32:62.b

Politiet med iberegnet er Forklædning, er noget Andet end hvad det udgiver sig for, hvor Misundelse gavtyveagtigt forklæder sig som Deeltagelse, Medlidenhed, nemlig Medlidenhed med det Styrkede, det Faldne, hvor Skadefryd forklædt som Omsorg kommer og seer omhyggeligt til den Lidende, hvor Bagvaskelsen lægger, som var den Tausheden, Fingeren paa Munden og ved Hjælp af denne Bevægelse maaskee faaer sagt just det den vilde, hvor det man meest maatte tage sig iagt for er det Aabenlyse, som kunstigt er blevet Skjul for den fineste Art af Skjulthed, hvor Den der vil bedrage Dig kommer advarende til Dig, advarer Dig mod at blive bedraget, hvor Den der vil forraade Dig kommer i Skikkelse af at gjøre Dig opmærksom paa, at der lægges Snarer for Dig, hvor Du mindst af Alle kan stole paa Den, der forsikrer, at Du kan stole paa ham, og allermindst naar han siger, at han veed vel, at Andre have for Skik at forsikre at man kan stole paa dem, just naar de ville bedrage - ja, en rar Verden, hvor det eneste Sandhed der høres enten angaaer det Allerligegyldigste som fE at det er godt Veir idag, eller er Sandhed paa den Maade, at det, som fE Høflighed, er en Løgn, hvorom dog Alle ere vidende at det er en Løgn. o: s: v: o: s: v:

[b] hvor man aldrig faaer Sandheden at vide saa længe den er magtpaaliggende, men først naar Sagen er blevet ligegyldig, altsaa først da, naar det er ganske klart og vist, at det virkeligen ikke, end ikke i fjerneste Maade, er Umagen værd at lyve.

NB32:63

#

At gjøre Forskjel.

I Grunden forholder al Opdragelse sig til dette: at gjøre Forskjel, er: at lære at gjøre Forskjel. Barnet indpræntes idelig: Du maa gjøre Forskjel; Bondekarlen, som bliver Soldat, indbankes dette: Du

maa gjøre Forskjel; Manden fra Provindsen støder bestandigt an i Hovedstaden fordi han ikke veed at gjøre Forskjel. Og i alvorligere Forhold er det det Samme: en dumme Streeg af en Yngling regnes for Intet; men er det en ældre Mand, saa hedder [det]: han skulde vide at gjøre Forskjel.

Betragt nu fra dette Synspunkt Christenheden især Protestantismen især i Danmark, og Du skal see, man kan ganske simpelt opfatte den: som Mangel paa Opdragelse, en Tølperagtighed mod det Guddommelige. Det at ville have en evig Salighed og – tillige, i dette Tillige stikker Mangelen paa Opdragelse, det er tydeligt nok, at den der taler saaledes han er ikke opdraget, han mangler Opdragelse, har ikke lært at gjøre Forskjel. Thi det er mange Ting, i Forhold til hvilke det passer og passer sig meget godt at sige, at man vil have dem og tillige; ja egentligen gjælder det om alle Ting – Eet undtagen, det Ubetingede, men det Ubetingede er just Xstd. Som hvis en Bondeknold fra Jylland, directe arriveret med Stude-Dampskibet, som hvis han vilde gaae hen til Generalen, som stod i Casernen i fuld Uniform og sige til ham: hør Du pæne Mand – saaledes er det at ville have en evig Salighed og – tillige. Men Corporalen vil nok lære ham noget Andet, lære ham at gjøre Forskjel.

Xstheden har taget Respekts Udtrykket bort fra Xstd, Respekts-Udtrykket, som forholder sig til den guddommelige Majestæt – Xstheden behøver Opdragelse. Profheterne, baade de store og de smaaes Tid er jo længst forbi; vore Tider troe jo heller ikke mere paa Profheter: saa er der kun een Art Profheter tilbage: Stokke-Profheterne, som ogsaa altid have vidst at sikkre sig at blive troede, thi selv den meest Vantro har dog aldrig betvivlet en Dragt Prygl som han faaer.

Christenheden er uopdragen. Det hjælper kun lidt at man har bygget Gud pragtfulde Huse, at man indbinder baade hans Ord og hans Præster i Fløiel, dette interesserer slet ikke Gud; men dette »tillige« det maa bort. Gud har nu engang et eget Sprog for Henvendelsen til ham: det er Handling, Sindets Omdannelse, Udtrykket i Ens Liv; det hjælper ikke at vi i Ord og Talemaader og i saadanne Handlinger som at bygge Kirker og indbinde Bibler i Fløiel bukke og skrabe for ham.

Hvor epigrammatisk: hvis nogen Mand har gjort Prætension paa at være og i høi Grad været selv tilfreds i denne Bevidsthed at være Dannet – da Biskop Mynster – Og dog paastaaer jeg, at han, christeligt, var ret en uopdragen Tølper trods nogen Bondeknold fra Landet.

NB32:64

#

Hypochondrie.

Ordet siger: naar Skidt kommer til Ære, veed det ikke hvordan det vil være. Dette maa Hypochondristen sande. Naar det Hypochondre kaster sig paa Smaating, om fE Lyset om Aftenen blev rigtigt slukket, Ilden i Kakkellovnen, Døren rigtigt lukket, om Ens Underbeenklæder ere rigtigt knappede over Maven o: d: - det er utroligt, hvor uforskammet saadant Skidt kan være, naar det mærker, at det kommer til den Ære at der lægges Mærke til det, ingen Tyran despotiserer værre end slige Bagatellerier.

NB32:65

#

Symptom.

Naar Noget er ifærd med at gaae ud eller er gaaet ud af Livet, kjendes dette paa, at det faaer en anden Art Interesse, fE spekulativ, æsthetisk, kunstnerisk.

Saaledes er det karakteristisk for vor Tid, at det nu begynder at blive almindeligere Motiv for Noveller (saaledes hos os endog Goldschmidt) at fremstille Geniets Kamp med Virkeligheden. Dette betyder, Sligt falder Ingen mere paa at ville realisere i Virkeligheden (Goethe fE forfalskede jo aabenbart sit Genie til Talent). Men vi maae dog have det med og saa leverer Novellen det.

Kortsynede Folk see saa feil og mene, at det dog altid er godt at det paa den Maade anbringes, de mene vel endog, at paa den Maade kommer Sligt os nærmere eller at vi nærme os dertil - ak, de tage Feil, det betyder, at det fjerner sig. Jo mere kunstnerisk fuldendt saa Novellen blev, desto mindre kommer det ind i Livet, desto mere forkiæler og forvænner det blot Mskene med gjennem Phantasie nydende at sysle med Sligt. At troe at det Kunstneriske hjælper ind i Virkelighed er lige saa forkeert som at troe, at jo kunstnerisk fuldendtere Prædikenen bliver, desto mere skulde den virke omskabende i Livet, ak, nei, desto mere vil den virke æsthetisk, bort fra det Existentielle.

NB32:66

#

Mtth 12, 34: hvorledes kunne I tale godt som ere onde.

I en vis Forstand maatte man jo sige, at dette netop er en Art af Ondskab, denne Forstillelse, som forhindrer hvad Xstus tilføier, at Munden taler af Hjertets Overflødighed. Stedet maa vel derfor heller ikke forstaaes saaledes, som udsagde Xstus om dem, at de ikke gjorde det; eller det maa forstaaes benegtende, at de dog ikke talte godt, at just denne Forstillelse var den Hjertets Overflødighed af hvilken deres Mund talte Ondt (gode Ord).

NB32:67

#

Loven og Evangelium.

Den Maade paa hvilken endog Luther taler om Loven og Evangeliet er dog ikke Xsti Lære.

L. [a] adskiller saa to Stykker: Loven og Evangeliet. Først Loven, og saa Evangeliet som er idel Mildhed: s: v:.. Paa den Maade ender det dog med, at Xstd. bliver Optimisme, sigtende til at vi skulle have det godt i denne Verden.

[a] Til Exempel kan tages Luthers Prædiken over Evangeliet paa tredie Søndag i Advent.

Det vil sige Xstd. bliver saa dog Jødedom. Loven bliver tilsvarende til hvad fE det at fristes og prøves af Gud var i det gamle Testamente; men saa kommer Evangeliet, ligesom i det gamle Testamente Prøvelsen hørte op og Alt blev Glæde og Jubel.

Men som jeg ofte har sagt: enhver Existeren, hvor Livets Spænding løses indenfor dette Liv er: Jødedom. Xstd. er: dette Liv idel Lidelse – Evigheden.

Det hjælper ikke, om saa vi Msker ti Gange bleve rasende og sagde: det kan intet Msk. holde ud. Det hjælper ikke, Gud lader sig ikke imponere; og Feilen i Luthers Forkyndelse er allerede den, at den bærer Præget af dette Hensyn til os stakkels Msk., hvilket beviser at han ikke holder Xstd. paa Spidsen af at være hvad den er i det nye Testamente, just i Evangeliet: det Ubetingede.

Nei Gud lader sig ikke imponere, han forandrer Intet. Men troe det dog, det er af Kjerlighed han vil som han vil, han lider selv uendeligt i Kjerlighed derunder, men han forandrer sig ikke; ja han lider i Kjerlighed mere end Du, men han forandrer sig ikke. Han sætter Alt i Bevægelse for at bringe et Msk til dette, som visseligen er den største Qval der er mulig for et Msk, at hade sig selv (thi at hade sig selv og Verden o: s: v:er Betingelsen for at elske Gud). Han sætter Alt i Bevægelse, lokker, rører overtaler, stundom næsten som bad han for sig, som var han den Trængende, til andre Tider forfærdende, slipper Dig et Øieblik, at et Øiebliks Tilbagefald i Synd maa lære Dig baade ny Anstrengelse og ikke at tage hans Kjerlighed

forfængelig, eller paa engang nærme Dig til ham og fjerne Dig fra ham: han lider uendeligt i Kjerlighed derunder, mere end Du, selv da naar det er Dig, som ved ny Synd bedrøver ham – men han forandrer sig ikke: uendelige Kjerlighed!

Men det er let at see, at Luthers Xstds Forkyndelse forandrer Xstdommens Livs- og Verdens-Anskuelse. Eensidigen har han bemægtiget sig »Apostelen«, og gaaer saa saavidt at han, hvad han ofte gjør, med denne Maalestok (bagvendt) mestrer Evangelierne, naar han ikke finder Apostelens Lære i Evangeliet slutter han: ergo er dette intet Evangelium. Det synes som ganske skjult for Luthers Øine, at Forholdet er dette: at Apostelen allerede har slaaet af i Forhold til Evangelierne. Og denne forkeerte Vending L. her har taget, den er saa blevet fortsat i Protestantismen, hvor man har gjort L. til det Absolute, og naar man fandt Apostelen at være strengere end Luther (hvad han dog er) saa sluttede man: her feiler Apostelen, det er ikke noget ret Evangelium. Paa den Maade er det man systematisk Skridt for Skridt har franarret ∴: forsøgt at franarre Gud Evangeliet, vendt hele Forholdet om.

#

NB32:68

#

Forsoningen.

Saaledes har Protestantismen, især i Danmark, faaet Xstd. vendt: Xstus har lidt er død, hans Lidelse og Død er fyldestgørende for vore Synder og erhvervende en evig Salighed – nu skulle og kunne vi ret nyde Livet, høist engang imellem takke ham, og det behøves vel heller ikke.

Det er dog en reen Canibalisme, en umenneskelig Grusomhed, som Msk. oplæres i under Navn af Xstd.

I almindelige Forhold, hvor Talen blot var om at døe, ikke om evig Fortabelse, maatte vel ethvert Msk i hvem der var noget Bedre, naar Forholdet var dette, at han ved sin Forbrydelse havde forskyldt at lide Døden, og nu en Uskyldig skulde lide den for ham – han maatte vel sige: nei, dette er jo en Skærpelse, det er dog mildere, at jeg, som jeg har fortjent det lider Dødens Straf, end at en Uskyldig skal lide den for mig, hvorved jeg jo endog faaer et Mord paa min Samvittighed, thi det er jo min Skyld der myrder ham. Hvor villig den Anden er til at ville lide Døden for ham

gjør egl. hverken fra eller til.

Forholdet er nu vistnok et andet, hvor Talen er om en evig Fortabelse, at frelses for den derved at en Anden lider Dødens Straf for mig.

Men sæt nu at Xstus ikke havde forlangt Efterfølgelse – hvorledes kunde dog et bedre Msk. falde paa, fra det Indtryk, at en Anden har lidt den kvalfuldeste Død for at frelse mig, lidt den for min Synds Skyld – hvorledes kunde han falde paa derfra at ville glæde sig ved dette Liv! Eller Den der havde oplevet Sligt maatte han ikke sige: mit Liv er væsentligen indviet til Sorg? Er Frelsen ikke saa dyrt købt at hvis det var muligt ved sin egen Lidelse at købe den, vilde det være en Mildnelse?

#

NB32:69

#

Sorg over sin Synd.

Den sande Sorg over sin Synd er: Forbedring. Man kan glemme Synden eller forsøge at glemme den maaskee i nye Synder, saa den ene fortrænger den anden; eller i Adspredelser – forgjeves. Den sande Sorg og den sande Glemsel er: Forbedring.

NB32:70

#

Tilbagefald – Fremskridt

Den sande Trøst over et Tilbagefald er – at det ved Guds Hjælp blev et Fremskridt, at Du maa sige, uden dette Tilbagefald var jeg ikke kommet saa meget videre.

NB32:71

#

Individualitets Forskjel

Een behøver for at hjælpes til den afgjørende Seier at opmuntres ved Smaa-Seire, en Anden styrkes ved Nederlag.

NB32:72

#

At hade Fader og Moder o: s: v:

Blot saaledes seet er det jo saa nært liggende med denne Collision: naar et Msks Liv lægges an for Evigheden, hvilket uhyre Maal, hvorledes maa han ikke fremmedgjøres for Det, som binder Mennesket i Endelighedens Forhold.

Og allerede denne Fremmedgjørelse er jo som at hade de Forhold, hvilke just ere Msket de vigtigste naar de ganske gaae op i dette Liv. Thi disse Forhold ere saadanne, at naar han ikke ubetinget tilhører dem (og det kan han ikke naar hans Liv skal anstreges for Evigheden) er det som at hade dem.

Men Mskene leve hen i den taabelige Formening, at man saadan udenvidere fortsætter i al Evighed det Liv man her fører paa Jorden, at man tager den Bye i hvilken man lever, alt alt directe med ind i Evigheden. Deraf kommer det at Mske der ville gyse for den Forandring og Isolation som det er at skulle udvandre til en anden Verdensdeel, at de alligevel mene at leve for Evigheden.

NB32:73

#

O, Gud!

Ja, o Gud Du har dog blot Plage af os Mske! Ak, naar jeg ved Tanken om alle Dine Velgjerninger mod mig, vil samle mit Sind til ret at takke Dig – ak, da finder jeg mig ofte saa adspredt, de meest forskjelligartede [Tanker] gjennemkrydse mit Hoved og det ender med at jeg maa bede Dig at hjælpe mig at takke Dig – men det kunde dog en Velgjører forlange, at man da ikke voldte ham ny Uleilighed ved at forlange, at han endog skal hjælpe En til at takke ham!

O, og naar Synden et Øieblik faaer Magt over mig i ny Synd – naar da min Sjæl bliver trøstesløs, saa veed jeg tilsidst ikke Andet, end at sige til Dig: Du maa hjælpe mig Du maa trøste mig, hitte paa Noget, hvori jeg ret

finder Trøst, saa min Synd endog forklarer sig til at hjælpe mig videre end jeg ellers var kommet. Hvilken Uforskammethed – det er jo Dig, jeg syndede imod, og saa at forlange af Dig, at Du skal trøste mig derover.

Og dog veed jeg, at dette ikke mishager Dig, uendelige Kjerlighed, thi det er dog i een Forstand et Tegn paa Fremgang! Har Synden ganske Magt over et Msk, da tør han slet ikke tænke paa Dig; kæmper han mod den men ikke af al sin Magt, saa tør han i det Høieste kun anklage sig for Dig og bede Dig om Tilgivelse. Men kæmper han af al Magt, redeligt – da først kunde det falde ham ind, at Du er saaledes paa Partie med ham eller paa hans Side, at det er Dig, der maa trøste ham, at han for Dig istedetfor blot at anklage sig, tør beklage sig, næsten som var det Noget, der var hændt ham.

NB32:74

#

Religieus Lidelse.

Hvis en Brygger eller en Bondehest blot skulle see de Marter-Redskaber, som bruges til Kunstberiderens Hest: den vilde gyse. Og saaledes vilde det naturlige Msk. gyse ved at see de Marter-Redskaber, der bruges til den religieuse Lidelse, hvilken nu engang hører med til at komme til Saligheden.

Forsaavidt er det jo unegteligt modbydeligt, afskyeligt, dette Løgnagtige, med dette Slæng af livslystige Professorer og Præster, som leve af – at fremstille det, hvilket saa bliver anseet for at være Religieusitet, ja ualmindelig dyb Religieusitet, thi Menighedens Religieusitet er jo: engang imellem at høre dem fremstille det. Charmante Religieusitet, lige saa sand som Thee kogt paa et Stykke Papir, der engang havde ligget i Skuffe sammen med et andet Stykke Papir, i hvilket der engang havde været gjemt nogle tørrede Theeblade, paa hvilke der allerede tre Gange tidligere var kogt Thee.

[a] Anm Men naar saa En vilde gjøre opmærksom herpaa, er Forskjellen den, at i Forhold til det med Theen vilde Mskene sige: det skal Du have Tak for, og har Du noget stærkere Thee, saa takke vi Dig derfor. Men i Forhold til Xstd. er just Mskets Interesse at faae den saa tynd som mulig, og man takker ikke for at faae den stærkere men værger sig imod det.

Dog er det urigtigt at klage derover; thi naar Evigheden er paa Spil – ind i Evigheden lyve disse Docenter sig dog ikke, saa synes Billighed at fordre, at de have det desto bedre i denne Verden.

NB32:75

#

De to Veie.

Eet er at lide; et Andet, at blive Professor i at en Anden leed.

Det Første er »Veien«; det andet er at gaa uden om, (derfor er denne Præposition ogsaa som Motto paa al Doceren og docerende Præken: om) og maaskee ender [det] saa med at gaa nedden om.

NB32:76

#

Det Numeriske

er som hvad Convoluten er: man faaer en uhyre Pakke sendt, man troer det er Noget, men see det er Convoluter: saaledes med disse Tusinder og Tusinder, hvilke saa igjen forvexle det: sandseligt at have Magt med det at forholde sig til Idee.

#

NB32:77

#

Evighed - Timelighed.

See derfor er det, at de sande store religieuse Skikkelser, hvis hele Liv var idel Qval og Lidelse - uagtet de lige saa godt som jeg og naturligviis bedre kunde see, hvilken Nederdrægtighed det er med denne Doceren og denne Forfalskning af hvad det er at være Aand - deraf kommer det, at de dog ikke klage herover, og at fremstille deres Liv som Salighed deraf, at det for dem staaer saa fast, at der handles om en Evighed.

Naar jeg da har saa vanskeligt ved at lade være at harmes over disse Docenter, saa misforstaae Ingen dette som var det min Fuldkommenhed, som saae jeg Noget hine Herlige ikke saae, eller dog klarere. Nei, nei, Grunden er, at for mig staaer det ikke slet saa fast, at det er en Evighed der handles om.

#

NB32:78

#

Formeentlig Hævd.

Det er ganske moersomt at see, den Uforskammedhed med hvilken den officielle Geistlighed altid lige over for hvad der opkommer af Sekter o: D: veed at henlede Opmærksomheden paa, at det egl. dreier sig om Penge. Og dette ansees saa for godt Latin af Menighederne – thi den officielle Geistlighed har nu engang Hævd paa, at gjøre sig Profit.

Men er Profit det Lastværdige i Forhold til det Religieuse, saa er jo den officielle Geistlighed meget værre end Sektmagerne, forsaavidt den officielle Geistlighed ganske anderledes grundigt har Profiten sikkret og saa tillige endogsaa Ærens og Anseelsens Profit.

#

NB32:79

#

Christendom – Jødedom – Christenhed.

Selv i det gamle Testamente (der dog ikke har engang Anelse om hvad det nye T. kræver: Mortification o: s: v:) staaer dog Sagen saaledes at Sirach siger: vil Du tjene Herren, da beskik Din Sjæl til Fristelse – saa det altsaa ikke er en saa ganske ligefrem Optimisme at ville tjene Herren, at det fører uroligt Veir med sig, om end kun svagt i Sammenligning med naar Xstus gaaer ombord, hvoraf forresten vel den Talemaade hidrører (hvilken lyder satirisk nok over vor Tids Christenhed og Præster i hvis Selskab man vistnok kan være ganske tryg) at Søfolk sige: det bliver altid Storm naar man har en Præst ombord. Men Talemaaden selv er sand og karakteristisk betegnende Xstdommen som hvad den er: Uro.

Sammenlignet med Jødedommen er saa Xstd. complet Pessimisme, en Strenghed som Jødedommen slet ikke kjender.

Men hører jeg Nogen sige: hvor i al Verden er den saa blevet kaldet Naaden, Evangelium og i Modsætning til Loven? Herpaa kan jeg svare meget fyldestgørende, men maa oplyse Noget, som jeg aldrig har seet fremsat. Den kaldes Naade, fordi ved Xstus anbringes, forjættets det Gode som hedder: Udødelighed. Behag at lægge Mærke hertil. Jødedommen kjendte ikke Udødeligheden. I Xsto forkyndes Udødeligheden, vel at mærke hvis Du vil blive Christen – og saa skærpes Lovens Fordring til det Høieste, men uden at dette dog kan siges at staae i Forhold til et saadant Gode, som Udødelighed er.

Saaledes forholder det sig med Xstd. Hvorledes det nu er muligt, at Xstheden har faaet ud at Xstd. er Optimisme det er en Gaade, ja eller det er let forklaret, det er en Gavtyvestreg. Forresten afgiver denne Gavtyvestreeg et indirecte Beviis for at Xstd. er Sandheden og Magten; thi just derfor corrumperes den saaledes, at man ikke tør afkaste den eller sætte en ny Religion isteden. Nei, Xstd. flourerer trindt i Landet – men det er rigtignok lige det Modsatte af hvad Xstd. er. Jeg betvivler, at man viser Analogie her til, at nogen anden Religion er corrumperet paa den Maade.

NB32:80

#

Forbilledet.

At Forbilledet maa baade ligge foran og bag ved, som Anti-Climacus siger, fandt Biskop Mynster i sin Tid saa besynderligt, det at Forbilledet skulde ligge bag ved, at han ikke kunde faae det i sit Hoved. Imidlertid er det ikke vanskeligt at forstaae, som jeg ogsaa forstod det i sin Tid. Saaledes gaaer jo ogsaa Corporalen, som indøver Rekrutterne, stundom bagved – for at passe paa, at han faaer dem med. Ellers kunde det let gaae ham som Slotsfoged Pedro i Pretiosa, der marscherer foran sine Drabanter og da han saa seer sig om, ere Drabanterne gaaede ad en anden Vei. Og den Leeg er det egl. Xstheden især i Protestantismen især i D. og ikke mindst Biskop M. har leget: at lade Forbilledet alene gaae foran. See derfor, Deres Høiærv., er det saa, at Forbilledet ogsaa ligger bag ved.

NB32:81

#

Christenheden

kunde man betragte som en reen Misforstaaelse, en forkeert Vending, der har anbragt det Historiske

istedetfor det Primitive; og dette Historiske er nu blevet en uhyre lang Remse, fordi man ligesom i visse Eventyr for hvert Leed der kommer til remser alt det Foregaaende med.

Det er hvad jeg saa tidt har peget paa, den Anstrengelse at skulle være det primitive Jeg, gyser man for - og saa bliver man tredie Person og saa bliver man beroliget i et Historisk og afsætter et Historisk.

Men lader det sig ogsaa gjøre at blive udødelig i tredie Person, eller i Kraft af Historien om at Andre ere blevne det.

NB32:82

#

Sandsebedrag.

Christus er Forbilledet, hans Liv Evighedens Examen.

Fordi det er 1800 Aar siden han levede, derfor er denne Examen jo ikke det mindste forandret. Fordi i lange Tider maaskee Ingen har underkastet sig den, derfor er den jo ikke forandret.

Men vi ere Christne paa den Maade, at vi ganske bogstaveligen ikke engang have Forestilling om Examen, om dens Fordring - i den Grad ere vi fjernt fra at underkaste os den.

Dog hvilket Sandsebedrag, at fordi »Tiden« med sin List kan bedrage os - at den derfor ogsaa skulde kunne narre Evigheden!

#

NB32:83

#

Guds Majestætiskhed.

Andetsteds har jeg viist, hvorledes Guds M. er [a] sikkert mod, hvad der ellers er Majestæternes Ruin det Numeriske, at Gud nemlig forholder sig omvendt

[a] Jo større Antal, jo fjernere fra Gud - den Enkelte er ham den Nærmeste; og mod denne Nærmeste er han igjen saaledes sikkert i Majestætiskhed: jo nærmere han kommer ham,

til det Numeriske: jo større Tal jo mindre kommer man i Forhold til Gud.

desto mere føler han sin Afstand.

Ogsaa fra en anden Side vil jeg nu vise hans Majestætiskhed, at han nemlig, ikke som andre Majestæter behøver et Politie og Vagt for at straffe hvad der forseer sig mod ham. Nei, han er bedre sikkret; thi det er indrettet saa: at synde mod Gud er at straffe sig selv, saa sikker er Gud paa at faae Straf over sine Fjender. Maaskee vil Nogen mene, at dette er at gjøre alle Straffe til naturlige Straffe og altsaa at afskaffe de positive Straffe og altsaa en letfærdig Tale. Man see sig vel for. Det som i msklige Forhold til de Forbrydelser, der ikke straffe sig selv, gjør at man synes at Synderen kan slippe fra det, hvis Retfærdigheden ikke itide naaer ham, er at her jo Tiden er begrændset ved et Mskes Liv, saa han ved at døe kunde undgaae Straffen. Men Gud har jo Evigheden for sig. Og saa gjælder det: det at synde er at straffe sig selv, han slipper ikke, naar det er en Evighed der ligger for. Altsaa at synde mod Gud er at straffe sig selv, saaledes er Guds Majestætiskhed sikkret. Og ikke blot dette, men den Straf han lider (sin Synd) maa han jo saa ovenikjøbet angre, hvis han vil i Forstaaelse med Gud: hvilken uhyre Majestætiskhedens Afstand. At takke for naadig Straf, det er da Maximum som Mske kunne hitte paa, men at Synderen maa – angre Straffen, lide Straffen og saa bede om Tilgivelse for den: hvor majestætisk.

NB32:84

#

Bagvendt Fremskridt.

I en Piece af en Prof. Jacobi (om Irvingianerne 1854.) seer jeg, at Mormonerne antage, at Gud vel ikke er allestedsnærværende men med stor Hurtighed bevæger sig fra een Stjerne til en anden. Fortræffeligt! Ellers pleier dog Fremskridtet at være, at man sammenlignet med en barnligere Tidsalder faaer aandeligere Forestillinger, som hvis en barnligere Tidsalder havde forestillet sig at Gud i stor Hast bevægede sig fra eet Sted til et andet – og nu den modnere Tid forstod, at Gud er allestedsnærværende. Men her er Bevægelsen omvendt! Det er ganske karakteristisk, og jeg feiler vist ikke, naar jeg antager dette som en Paavirkning af Jer[n]baner og Telegraphers Opdagelse. Formodentlig forestaaer der nu Theologien en ganske ny Udvikling, hvor alle disse moderne Opdagelser ville blive anvendte til at bestemme Forestillingen om Gud.

NB32:85

#

Top-Vinkler.

Hvad Socrates i Phædon taler om, at det Behagelige og Ubehagelige er sat sammen som Top-Vinkler, dette er Loven for alt Christeligt. Msket er en Synthese; men idet »Aand« anbringes, splitter den Synthesens Sammensætning og sætter som Top-Vinkler sammen. Deraf kommer det, jo mere Aand, desto stærkere reagerer Kjød og Blod, og her kommer egl. hvad Apostelen taler om, hvilket ikke kan indtræde i den harmoniske Synthese.

#

NB32:86

#

..... I en Tid, hvor der er Higen nok efter Or[i]ginalitet, fremdukker pludselig en Originalitet saa kvalitativ – at det maa blive Lidelse at være denne Originalitet.

Dette er mit Tilfælde. Dog klager jeg ikke over Samtiden, thi det Samme vilde hænde mig til enhver Tid.

Den blot kvantitative Originalitet forholder sig i ligefrem Kjendelighed og Forstaaelse (og jo ringere jo mindre Originaliteten er desto hurtigere og sikkrere) til et Givent, eller det Givne. Den kvalitative Originalitet maa egl. forlange Tro. Men denne Anstrengelse vil Mskene aldrig ud i. Naar saa i en Eftertid den engang kvalitative Originalitet hviler paa sit Resultat – ja, saa feteres den; men nu kræves der heller ikke mere Tro. Saaledes maa en kvalitativ Originalitet altid komme til mere eller mindre at lide; thi sit Resultat kan den jo umuligt begynde med – og Mskene due aldrig til mere end til at troe i Kraft af Resultat ☺: de due ikke til at troe, de ere blot duelige til og higne efter – at blive narrede!

NB32:87

#

Forargelse.

Middelmaadigheden vil maaskee trøste sig med, at naar man da ikke tager Xstdommen for høit (hvad den unegtelig ikke gjør) saa har man dog den Fortjeneste, idetmindste ikke at bringe Forargelse.

Nei, tak. Kan Exaltation have den Skyld at have foranlediget Forargelse ved at tage det Xstlige for høit: Middelmaadigheden har den altid.

Middelmaadigheden erindre blot (hvad den forresten da ingenlunde tør tage sig til Indtægt; thi Peder var dog vel saa forskjellig fra Middelmaadighed som muligt) den erindre blot, hvad Xstus siger til Peder: Du er mig til Forargelse.

Og hvor ofte har ikke, i mindre Forhold og Proportion, En, der i Sandhed vilde det Sande, været foranlediget til at sige til den forbandede jammerlige hjertelige, gavtyveagtige Middelmaadighed, der vil holde ham tilbage: Du er mig til Forargelse.

Du seer, o Middelmaadighed, at Du maaskee allermindst er fritagen for den Skyld, som Du da ubetinget mente Dig sikkert mod: at give Forargelse. Kunde det ikke hjælpe, kunde denne Betragtning ikke purre Dig op, og pirre Dig ud af Dit Tummerumme.

NB32:88

#

Det Ubetingede – det Relative.

Loven for at anbringe et Relativt er: see Dig for, see Dig for. Loven for at anbringe et Ubetinget er: luk Øinene, bliv blind i Tro, see Dig for Gud i Himlens Skyld ikke for, som Ravnene tabte Osten, fordi den hørte efter hvad der blev sagt, saaledes taber Du selv det Ubetingede, naar Du seer Dig for, ligegyldigt om det at see sig for betyder i Angest paa egne Vegne at see sig for eller i saakaldte Deeltagelsens Hensyn at see sig for.

See derfor er Xstd. aldeles forsvunden, fordi hvad der har anbragt lidt Xstd. altid har fulgt den Lov: at see Dig for.

Men Verden er nu engang saaledes saa jammerlig, liggende som Xstd. lærer i det Onde, saa hvis Du vil see Dig for, saa maa Du til enhver Tid sige: det var allerede store Ting om man blot fik Mskene til at leve lidt skikkeligere end de gjøre – og saa slaaer Du af, anbringer ikke det Ubetingede. Eller det var allerede store Ting om man fik Nogle til nogenledes at tage efter et formildet Christelig – og saa slaaer Du af, anbringer ikke det Ubetingede.

NB32:89

#

At tilgive Synder

er ikke blot saaledes guddommeligt, at det kan Ingen uden Gud; men ogsaa saaledes guddommeligt, at man maa sige i en anden Forstand: det kan dog Ingen gjøre uden Gud. Menneskene (hvis de virkelig kunne tilgive Synder) de due ikke dertil, nei, hvor fattigt, knebent, trevent, med hvor meget Forbehold er deres Tilgivelse, saa Synderen maa sige: nei, tak, maa jeg saa hellere bede at blive straffet og lide min Straf, forskaanet for Eders jammerlige, kummerlige Tilgivelse, der maaskee endog hvis jeg ret blev frelst og blev noget Fortrinligt, saa vilde melde sig igjen og i Egenskab af Misundelse føre mig Tilgivelsen til Regning.

Hvor forskjelligt er ikke det Guddommelige og det Msklige! Det Mskliges Tilbøilighed er egl: at opdage Synd, at faae noget Ondt at vide om et Msk, - saa veed vi da, at han ikke er forskjellig fra os Andre. Den eneste Art Tilgivelse der saa nogenlunde holdes er den, som er en gjensidig Qvitteren. Det Guddommeliges Glæde er at tilgive Synd; som Gud er almægtig i at skabe af Intet, saa er han almægtig i - at gjøre til Intet, thi at glemme, almægtigt at glemme det er jo at gjøre til Intet.

#

NB32:90

#

Den msklige Retfærdighed.

[a] Abraham a St. Clara siger etsteds, at han ofte har overveiet, hvo der var meest Skyldig, Den, som fortæller Bagvaskelse eller Den som hører derpaa. Saaledes kunde man fristes til at spørge: hvo er størst Synder en Tyv eller En, der bogstavelig ansaae Tyverie for den eneste Art Synd.

Den dybeste Satire over Msk-Slægten er just dens Rets Begreb og dens Retfærdighed.

At antage saa noget nær at Tyverie er den eneste Forbrydelse - o, hvor Du forraader Dig selv, o Verden, hvad Du er, Gjerrighed o: s: v:

NB32:91

#

Aandelige Synder.

Hvor langt Verden er fra at være Aand, sees ogsaa deraf, at just de Synder, som Xstd. anseer for de forfærdeligste, dem anseer Verden ikke for Synder men næsten beundrer dem: fE List, Ondskab med Snildhed, Underfundighed o: s: v:.

Hvad Verden anseer som Synd og gjør Allarm over er enten – Tyverie og Alt hvad der angaaer Eiendoms-Sikkerheden, eller det er kødelige Synder, vel endog hvad Xstd. anseer for allermeest tilgiveligt. En Mand, der Dag ud og Dag ind lever af og i List og Sviig, men forresten en yderst dannet Mand, tilhørende de Dannedes Selskab – hvis han engang kom for Skade og drak sig fuld: ih, bevares, det er et uopretteligt Tab, og han selv dømmes saa strengt, at han maaskee, som man siger, aldrig tilgiver sig det selv, medens det vel end ikke falder ham ind, at han skulde behøve Tilgivelse i Forhold til al den List og Sviig og Uredelighed, i Forhold til alle de aandelige afskyelige Lidenskaber, som huse i ham og ere hans Liv.

#

NB32:92

#

Verdens Samvittighed.

I Platons Stat (3^{die} Bog) anføres et Ord af Phokylides: at naar man er kommet saavidt, at man har nok at leve af, bør man udøve Dyden (δει ζητεῖν βίωτην, ἀρετὴν δ' ὅταν ἢ βίος ἤδη cfr. Heise i Noterne).

Herved mindes jeg igjen om et Ord, jeg har læst hos Schopenhauer, at en Engellænder skal have sagt: at det at holde en Samvittighed var saa kostbar en Levemaade, at hans Omstændigheder ikke tillode ham det –

– og Engellænderne er jo det anerkjendte praktiske Folk, en Dom af en Engellænder maa derfor vel ansees som afgjørende for, hvad praktiske Folk maae forstaae ved – Samvittighed.

Og igjen erindrer dette mig om en Historie Fader

fortalte. I gamle Dage da Herredsfogeder og Birkedommer vare det naadige Herskabs forhenværende Kudske eller Tjenere, brugtes dog at disse underkastedes en Slags Examen, hvor Amtmanden examinerede – og gik det Hele løs paa »Bestikkelse«. Ved en saadan Examen sagde Examinator til Candidaten: hvad forstaaer man ved Samvittighed? Candidaten svarede med sagte Stemme: jeg har en Fjerding-Smør i Vognen. »Godt nok« svarede Examinator »ganske rigtigt, men dog ikke udtømmende« »Jeg har – – –.« »Meget godt, meget godt, dog endnu ikke aldeles udtømmende« »Jeg har 10rd i Penge« »Særdeles brav.«

Saaledes med de sande praktiske Mskers Samvittighed. Og naar man skulde randsage den talløse Mængdes Samvittighed, vilde man vel blive tilmode som En der roder op i en gammel Kramkiste hvor der ligger allehaande Pakkenillikker, som i hiin Kiste i Kjerlighed uden Strømper – saa man i en vis Forstand maatte sige, naar Samvittigheden skal være Gjemmested for Sligt og ikke for Andet, saa kunde man næsten lige saa gjerne ingen Samvittighed have. Naturligviis ere saadanne Msker bedre langt langt bedre end hine Praktiske, men sørgeligt sandt er det dog egl., at de i dybere Forstand ikke har Samvittighed, de ere som En, der eier et Instrument, som bruges til noget ganske Bestemt, men som han bruger til noget ganske Andet, og egl. ikke veed, hvortil det bruges – saa han kun uegentlig kan siges at besidde dette Instrument.

NB32:93

#

Gud er Kjerlighed.

Det er dette, forvandlet til en Phrase og tillavet som Barne-Vrøvl, der har aldeles forvirret Xstd. og gjort Xstheden til Galimathias.

Loven for at elske er ganske simpelt den noksom bekjendte: at elske er at forvandles i Lighed med det Elskede.

Aber, aber, aber denne Lov gjælder da kun for Scalaen nedenfra op efter ikke omvendt for Scalaen oven fra nedefter. Exempel. Hvis En er den i Fornuft og Viisdom Overlegne, saa er Loven for hans Kjerlighed i Forhold til den i Fornuft og Viisdom langt Underordnede dog vel ikke den, at han forvandles i Lighed med den Sidste. At elske paa den Maade er at være Vrøvl; og er han den virkelig Overlegne skeer det altsaa ikke. Nei Loven er, at ville gjøre Alt for at drage den Elskede op til sig, og hvis saa den Elskede vil, saa er Loven for hans Elsker: at forvandles i Lighed med den Elskede.

[a] Anm. Det maa naturligviis erindres, at i Forholdet mellem Msk. og Msk. er den Overlegenhed, om hvilken der kan være Tale, dog kun en saare ufuldkommen Analogie til Forskjellen mellem det at være Gud og det at være Msk. Og fordi man skjønt og fromt tænker sig alle Mskers Lighed, derfor er man saa i sin Ret med udenvidere at gjøre det Gjensidige lige, saa Loven for begge Parter er at forvandles i Lighed med det Elskede.

Denne Lov respekteres ogsaa i alle mulige Forhold, gjør sig gjældende.

Kun med Een har man i Xstheden gjort en Undtagelse: Gud i Himlene, han skal, i Barne-Vrøvlets Forstand, være den rene Kjerlighed : det bare Vrøvl, her skal dette have Gyldighed det der raabes paa om at det er Egoisme, at bedrage, naar den Overlegne ikke forvandles i Lighed med den mindre Fornuftige, her skal det have Gyldighed, det vil sige, her mener man at det ikke finder Sted, Gud er nemlig den rene Kjerlighed : idel Vrøvl.

Paa den Maade har man i Xstheden til Bedste for Børn og »barnlige Sjele« forvandlet Gud til et saa fabelagtigt Monstrum, at Alt hvad Oldtiden har kjendt af monstrøse Sammensætninger, Alt hvad den meest udsvævende Arabesk-Phantasie har hittet paa er Bagatel i Sammenligning med dette Mixtum-Compositum: at være almægtig, alvidende, alviis o: s: v: alt Dette enet i at være Kjerlighed vel at mærke Kjerlighed i Betydning af at være Vrøvl, saa at selv det meest piankedede Fruentimmer i fE som Moder at elske sine Børn dog er lidt mindre Vrøvl, lidt mindre den rene Kjerlighed.

Nei, at Gud er Kjerlighed betyder naturligviis, at han vil gjøre Alt for at hjælpe Dig til at elske ham : til at forvandles i Lighed med ham. Hvad jeg saa ofte har sagt, han veed godt, hvor uendelig smertefuld denne Forvandling er for et Msk, han er villig til at lide med Dig, ja han lider i Kjerlighed mere end Du, lider al Misforstaaelsens Hjerte-Sorg - men han forandres ikke.

Men som i Forhold til et Barn den Ældre, der ønsker at vinde det[s] Kjerlighed, indleder Sagen ved at blive Barnet kjær i Barnets Forstand, og til den Ende gjerne bringer Kage og Deslige med til Barnet: saaledes anbringer Xstd. ogsaa et Vindende.

Dette Vindende er: Forkyndelsen om Syndernes Forladelse. Om ethvert Msk, der ikke har Samling nok i sig til at sørge over sin Synd, til at mærke at det egl. er der Ulykken stikker, ethvert Msk, der ikke har saa meget Evigt i sig - om ethvert saadant Msk. gjælder det, at han kan ikke komme til at elske Gud, ham kan Gud ikke indlade sig med, ham kan Gud ikke, om jeg saa tør sige, fange efter.

Altsaa Syndernes Forladelse forkyndes, og, om jeg saa tør sige, med en Splendiditet der [er] uden Lige.

Nu begynder egl. Xstd. Thi derfra er det saa at der skal dannes Overgangen til det at elske Gud, eller til at omdannes i Lighed med Gud. Og saa begynder det, som jeg betegner saaledes: Gud maa gjøre Dig ulykkelig, msklig talt, hvis han skal elske Dig og Du elske ham.

Christenheden har nu – ligesom Barnet der spiser Kagerne og giver Giveren en god Dag – gjort, formeentligen, det Kunststykke: at tage den guddommelige Splendiditet hen – – og saa benytte dette til en stimulerende Ingredients i at leve paa sin Viis i Nydelse af dette Liv. Dette er Gavtyvestregen, naturligviis den taabeligst mulige, da det jo er det Taabeligste af Alt at ville narre Gud.

#

NB32:94

#

Denne Tanke at offres

constituerer ikke Forening. Jeg vil ogsaa see, om man kan vise mig et Exempel paa, at der nogensinde har forenet sig Msk. med den Hensigt at offres vel at mærke i Forestilling om at det at offres har Værd i og for sig.

Det Største man kunde nævne var vel Apostlene. Men jeg paastaaer, at Apostlene var ikke en Forening med Hensigt at offres, det var en Forening med Villighed til at offres, hvis det ikke kunde være anderledes, men forresten en Forening for, hvis muligt, at forhindre at det behøvedes.

Det der forener er paa een eller anden Maade det Endelige, men den Hensigt at offres er dræbende for al Endelighed.

Vil man sige, at man jo i Østerlandene finder Exempler paa Mske der i Forening offres, offres ved at styrte sig fra Bjergspidser, eller ved at kaste sig under Gudens Vogn o: D: saa maa jeg dertil svare, at dette vistnok er saa, men at det der gjør at de her forene sig er at denne Maade at offres paa er forsaavidt ideeløs, at det ikke er nogen concret Idee de tjene med deres Sig-Offren.

Nei, den Tanke at offres den Hensigt at offres er af Alt det meest Usociale, og ganske naturligt af den simple Grund, at Foreningen kunde jo bevirke, at man blev dog lidt sandselig Magt, hvilket just er Modtanken til det at offres.

NB32:95

#

.... Mit Liv er uhyre anstrengt; jeg føler mig saa fremmed for saa forskjelliggjort fra hvad der beskjeftiger Menneskene i Almdl. Paa de forskjelligste Maade[r] mærker jeg Dag ud og Dag ind næsten ved enhver Berøring min Ueensartethed. Bestandigt omgivet af Nysgjerrighed, altid som en Fremmed, nu misundt, nu udgriint, nu beundret nu bestialsk begloet gjøres Alt Alt for om muligt at forhindre mig i at være mig selv, og for om muligt at forhindre ethvert Menneske i ligeoverfor mig at være sig selv. I ethvert Forhold behandles jeg egl. ikke som Person, men som, forskjellig forstaaet, en Slags interessant Gjenstand, Noget der kan snakkes om. Vilde jeg sige til en Skomager: jeg har en Svaghed i den ene Fod, kunde De ikke see at bøde derpaa ved Støvleens Form, saa risikerer jeg, at det der egl. beskjeftiger ham er saasnart han kommer ind til sin Familie at fortælle: Mag.K. har en Svaghed i den ene Fod. Og det kan saa maaskee gaae videre, maaskee over i Pressen, maaskee kan jeg paa Svensk faae det at læse (som jeg fik at læse, hvor jeg spadserer) faae det at læse (som min Paaklædning jo forresten er underlagt publicistisk Meddelelse) og saa kan jeg faae enhver Forbigaaende (som jeg nu i en Aarrække har udholdt det i Forhold til mine Been og Buxer) til at see efter mine Fødder, at glemme at gaae af Veien skjøndt jeg har Fortougs-Ret, blot fordi man skal see efter min Fod - - - det kan jeg naae, Støvlerne derimod fik jeg ikke efter Ønske.

Visseligen er dette uendelig comisk, men er dog ogsaa et Udtryk for, hvor anstrengt mit Liv er.

Som sagt Anstrengelsen ligger blandt Andet i at jeg er aldeles forskjelliggjort fra Menneskene. Enten leve de reent for de endelige Formaal, og det er den Classe Msker jeg holder meest af, med hvem jeg ogsaa skulde have staaet mig godt, hvis Pøbel-Pressen ikke havde forstyrret det; eller de lade som leve de for noget Høiere, men dette er blot Mystification. I ethvert Fald den Maade at leve for Idee paa, som jeg lever er lige saa forskjellig fra Mskenes Liv hersteds som det at tale hebraisk fra det at tale dansk, vi have ikke blot ikke Stræben tilfælles, men i en vis Forstand ikke Sprog, forsaavidt de nemlig falskeligen bruger Sproget.

Tænk en Forbryder, hans Liv er forskjelliggjort fra de andre Mskers. Men saa er der da igjen gjerne flere Forbrydere, og disse danne saa i Forening en Verden for sig. Men tænk at være den eneste Forbryder: vilde det ikke være uhyre anstrengende.

Omvendt, tag det Høieste, tag Gud-Msket, at leve paa den Maade, at vide, at han er kommet for at antænde en Ild - og der er ikke Tale om at sætte Ild paa et Huus eller to, nei men om at sætte Ild paa Msk-Slægten - see at være Msk. at leve blandt Mskene og dog være saaledes forskjelliggjort fra det at være Msk: denne rædsomme Anstrengelse kan jeg dog nu gjøre mig en svag Forestilling om.

Tillige kan jeg ogsaa heraf see, hvad det er for Nonsens med disse Millioner Xstne og Tusinder af Præster; thi maa et Msk. anstreges saaledes som jeg er det for blot at kunne gjøre sig en svag Forestilling om Xsti Lidelse - hvad kan det saa være Præsterne som de Fremmelige forkynde og Menighederne tage efter.

NB32:96

#

.... Forstaaet bliver jeg ikke, heller ikke betræffende hvor anstrenget mit Liv er. At bære Vægten af den uhyre Kjendthed som jeg, er meget anstrengende, at maatte finde sig i at være kjendt af ethvert Barn, at paa Promenaderne Barnepigerne sender Børnene hen den ene efter den anden for at spørge mig hvad Klokken er, hvilket ogsaa ofte nok raabes efter mig paa Gaden (Gud veed hvad det egl. skal betyde eller hvo der har hittet derpaa) at maatte finde mig [i] at antastes af de offentlige Fruentimmer om Aftenen, og saa den idelig[e] Piat om min Paaklædning som uafbrudt beskjæftiger og hvor tilsidst Skrædderne komme til at spille med o: s: v: o: s: v:

Hvad der er misundeligt paa mig, lader som forstod det ikke, at dette Liv er uhyre anstrengende, eller vil vel paadutte mig at det er Forfængelighed af mig, at jeg selv hitter paa det. De som mene mig det vel, ere ikke opmærksomme paa, at den lille Brøksdeel, som hver contribuere vistnok er lille, men alle disse Brøksdele forenede dog er et stort Quantum for Den, der skal bære det hele. Og var der saa En, der baade kunde og vilde forstaae, ham faaer jeg saa ikke længere end til dette: at jeg kan reise eller unddrage mig. Dette vil sige, han misforstaaer mig allerdybest.

[a] En Pøbel-Mishandling konstituerer ikke nogen iøinefaldende Fakticitet som fE det at blive forfulgt af Regjering: at blive arresteret, dømt o: D:

Saaledes lever jeg. Det falder mig naturligviis ikke ind at tale til Nogen om Sligt, sandeligen har jeg ikke Hjælpen i mig selv, saa god Nat.

Og let som en Dandser har jeg ogsaa hidtil baaret Alt, hvilket forresten bidrager til at det ikke sees hvilken Opgave jeg løser.

Det der her af Endeligt tager meest paa mig, er det Hensyn til Udkommet som kommer mig nærmere og nærmere. Skjøndt en Pøbel-Mishandling, som fornem Misundelse benytter sig af kan være forbittrende nok: Sligt bærer jeg som Ingenting eller dog saare let; men den Modvægt behøver man, at man da ikke har oeconomicke Bekymringer.

NB32:97

#

Isolationen.

At Xstd. forholder sig ubetinget til Isolation (den Enkelte) sees ogsaa deraf, at Christends Forudsætning bestandig er: Synds-Bevidstheden, at den begynder med at forkynde Synds-Forladelse.

Men Synds Bevidsthed er det ubetinget Isolerende. Selv den primitiveste Originalitet er ikke saa isolerende er dog kun Anticipation i Forhold til de Andre, angaaer ikke i dybeste Grund Personlighedens Væsen. Selv den særligste msklige Ulykke og Lidelse er ikke saa isolerende, ved at være Msk. participere dog de Andre deri, og den ender jo med Døden, angaaer ikke i dybeste Grund Personlighedens Væsen.

Kun Synden er det ubetinget isolerende. Min Synd angaaer ikke eet eneste Msk. uden mig, og angaaer min Personlighed i dybeste Grund.

Saaledes seer man, hvilket Nonsens det er: med Folk og Stater og Lande og Abstraktioner som ere Xstne, item med Smaa-Børn som ere Xstne. Man har faaet det til at være Xsten, Det, hvor der ikke engang kan være Tale om Xstdommens Betingelse sine qua non: Isolation, den Enkelte.

NB32:98

#

Verdens Frelser

Naar man tænker paa det fade, vamble, sirupssøde Begreb af Verdens Frelser, hvilket Xstheden tilbyder og faldbyder - saa frembringer det en underlig Virkning at læse de Ord af ham: »jeg er kommen for at sætte Ild,« kommen for at sætte en Splid, der kan sprænge de helligste Baand, de Baand, Gud selv har helliget: Baandet mellem Fader, Søn, Hustrue og Mand, Forældre og Børn o: s: v:

NB32:99

#

At anprise Xstd. saaledes, at man i een Forstand advarer mod den.

Dette er Formelen for min Forkyndelse hvilket har været til Forargelse nok.

Dog, tag et andet Forhold. Vil Nogen negte, at Epiktet var en Stoiker, eller at han forstod at anprise Stoicisme, eller at han herligt har gjort det. Dog

advarer han tillige bestandigt mod det, mod ikke at indlade sig derpaa, hvis man ikke heelt vil det.

Men lad en næringsdrivendeSilke-Præst blive engageret til at forkynde Stoicisme, og Du skal [see] han vil blot anprise, selv ikke en Stoiker vil han blot anprise – aldeles som en Kræmmer. En Kræmmer vil naturligviis sige: at advare mod Varerne er jo Galskab, jeg risikerer jo saa ingen Kunder at faae, eller at jage Kunderne fra Stedet, hvor der før var god Søgning, at jage dem bort istedetfor at holde dem ved Boutiquen.

Hvilken Modbydelighed en saadan Præst er, og det kaldes christelig Alvor!

NB32:100

#

Afmagt – Magt.

I vore Tidens Begreb er jeg af alle den Afmægtigste, ikke blot ikke et stort Partie, ikke et lille Partie, ja ikke saa meget som To.

Og dog er jeg i Samtiden ubetinget den Eneste der er Magt – thi det Numeriske er i Ideen Afmagt, jo større jo afmægtigere.

#

NB32:101

#

En kvalitativ Originalitet.

der forholder sig til Tro, maa finde sig i dette Modbydelige at være ligesom en ubekjendt Vare hvor nu Kjøbmændene ikke kunne blive enige med sig selv, om den har noget Værd, om den har meget Værd eller kun lille, eller om den maaskee havde størst Værd. Derfor see de paa engang klogt og mistroisk paa den. Den quantitative Originalitets Priis er strax givet.

NB32:102

#

En ganske egen Art Forkyndelse

er det dog der er mig betroet, og hvor anstrengende i
nte Potens!

Hvor jeg vil see hen, hidtil har Loven for Forkyndelse
altid været denne: at hvis nu Mskene ere villige til at
gaae ind paa Forkyndelsen og sige til ham: hvad er
det da Du vil vi skal, vil Du at vi skal gjøre ligesom Du
– har Svaret altid været: ja. Anderledes med mig, om
alle de Millioner, der leve, forenede kom mig med den
største Villighed imøde og sagde: hvad vil Du da vi
skal, skal vi gjøre som Du – saa maatte jeg svare: nei;
der lever ikke eet eneste Msk. som har Opgave
tilfælles med mig; og blandt de Millioner er der atter –
efter min Idee – ikke en Eneste der har Opgave
tilfælles med en Anden – – og just dette er hvad jeg
skal forkynde. Forskjellen er som mellem det at samle
og det at sprede; al Forkyndelse er ellers i Retning af
at samle Mskene, min i Retning af at sprede dem,
gjøre dem Enkelte.

Saa meget er da let at see. Den, der paa hiint
Spørgsmaal (skal vi gjøre som Du) svarer: ja, han er
maaskee selv Individualitet, derimod er hans
Forkyndelse ikke Individualitets-Forkyndelse. Han har
aabenbart en Doctrin, og hans Forkyndelse gjør egl.
Mskene ikke til Individualiteter men til Exemplarer.

Min Forkyndelse er redupliceret Individualitets
Forkyndelse.

Men hvor skulde saa jeg end i fjerneste Maade blive
forstaaet i en Tid, hvor al Taktik er i Retning af at
samle Msker, og hvor selvfølgelig ingen aner den
Taktik i Retning af at sprede, eller hvorledes den er en
heel Qvalitet mere anstrengende end den anden.

Dog er det ad den Vei Msk-Slægten skal.

Og min Opgave er det: selv Individualitet og
bevarende mig at være det (hvad Gud i Himlene
ogsaa passer paa i uendelig Kjerlighed) at forkynde
hvilken uendelig Realitet ethvert Msk. har i sig, naar
han for Gud vil blive sig selv. Men altsaa har jeg ikke
en Trævl af Doctrin – og Doctrin er det man vil have.
Thi Doctrin er Efterabelses Magelighed for den
Lærende, og Doctrin er Veien til sandselig Magt for
Læreren, thi Doctrin samler Mskene. Individualitets-
Forkyndelsen er: saligt lønnet i sig selv – at offres paa
Mskene.

Min Forkyndelse er i strengeste Forstand: Aands-
Tjeneste. Alt hvad der forkyndes i Retning af at samle
Msk. forholder sig paa een eller anden Maade til Dyre-
Bestemmelsen. Derfor gaaer det saa nemt. Thi naar
det Hele blot er en Overhaling, naar man regner ikke

med Individualiteter men med Exemplarer, saa kan man snart faae Tusinder – ak, i en vis Forstand er der nok af dem. Men Individualitets Forkyndelsen er saa langsom, at een er allerede store Ting, og man maa kunne være nøiet med slet Ingen – hvilket da i en anden Forstand den sande Individualitet sagtens kan, da han er sig selv.

Det er med min Forkyndelse som hvis En skulde forkynde: hvilket deiligt Syn Nattens Stjerne-Himmel er. Dersom nu de Tusinder vare villige til at gaae ind paa hans Forkyndelse og sagde til ham: hvad vil Du at vi skal, vil Du vi skal lære Dine Foredrag uden ad – maatte han saa ikke svare: nei, nei, nei, jeg vil at hver især skal skue op til Nattens Stjerne-Himmel, og hver paa sin Maade – det er ham muligt – opløftes ved dette Syn.

Ak, men Msket er dog Dyre-Skabning og Magelighedens Lyst til Efterabelse er som hans anden Natur. Derfor er det saa uhyre let at samle dem i Flok, hiin Forkynder vil faae Tusinder, som ville lære hans Tale paa Ramse maaskee blive Professorer deri – men for ti Tusinde maaskee ikke Een, som selv skuede op til Nattens Stjerne-Himmel. Dog har ogsaa Forkynderne kun altfor ofte Skylden for at det Hele bliver til Efterabelse, thi det er deres jordiske og timelige Profit. Vær, om man saa vil, uredelig mod Nattens Stjerne-Himmel, giv det Udseende af at det ikke er Nattens Stjerne-Himmel der er det Herlige, men Din Opfattelse deraf; faae nogle trompetende Industrie-Riddere til Din Stab – og Du skal snart faae en Skare, som i dyre Domme betale Dig for Din herlige Belærelse. O, men er Du redelig mod Nattens Stjerne-Himmel, siger Du hvad Sandhed er, at den er det Herlige og at ethvert Msk. vilde paa sin Viis kunde see det Herlige, og at hans Viis er for ham uendelig meget [mere] værd end Din for ham eller hans for Dig: ja, saa bliver der egl. Leilighed til Penge-Spekulation, ei heller til dyrisk Sammenstimlen i Flok.

Der lever visseligen i Kongeriget D. ikke noget Msk. med den Sands for Individualitet som jeg har. Derimod er der nok af halvkloge Hoveder, som dog indbildsk see ned paa Mængden af Mske som lavere Væsener. Sandeligen det er ikke mit Tilfælde. En Tjenestepige, en Vægter, en Droskekudsk o: s: v: ubetinget ethvert Msk. var for mig af uendelig Værd. Jeg forstod det ogsaa (som Ingen i D.) at tale med ubetinget ethvert Msk, idealisere dem i Samtalen. Det var dette (Inhumane?) jeg praktiserede – og derfor blev jeg priisgiven til Pøbelens Mishandling, eller derfor blev Pøbelens Mishandling af en ganske egen Betydning i Forhold til mig, da jeg meente at burde udsætte mig for den. Det der smerter mig, er at jeg nu ikke kan komme i Forhold til disse mange Mske, hvilke jeg elsker, men som nu enten mene, at de bør gjøre Nar af mig, eller ere bange for, at jeg gjør Nar af dem.

Hvor veemodigt disse Tusinder og Tusinder – hver Enkelt kunde gribe det Høieste, faae det uendelige Værd, han har: men Alt gaaer til Spilde, som og Alt

gjøres af Politikere o: s: v: for at forvandle dem til Exemplarer. Tænk en Husmoders Gysen, hendes Sorg ved at see den sunde nærende Spise kastet i Rendestenen – dette er kun et svagt Billede paa den Gysen og det Veemod der maa fylde Dens Bryst, som, selv Individualitet, seer i hvert eneste Msk. noget aldeles lige saa betydeligt noget af uendelig Værd en Individualitet – og nu seer dem i Million-Viis spildte som Exemplarer!

Træd op selv som Individualitet, engageer en halv Snees Korybanter, Basunstødere og Trommeslagere, til at forkynde at man ved Forholdet til Dig bliver Individualitet – det lader sig charmant gjøre, bliver snart en brilliant Kjøbmands-Forretning. Forkynd hvad Sandhed er, at ethvert Msk, ubetinget ethvert Msk er Individualitet bliver det ved Forholdet til Gud, som paa ingen Maade har overdraget Dig at indcassere hans Tilgodehavende: og Du skal see, det bliver en Forretning, om hvilken man (som hiin Kone i Barselstuen med Taarer siger det om Kjødet, der dog kostede Pundet) kan sige: der er ikke Pille Fidt paa den.

NB32:103

#

Den Stærkeres Ret gjelds, nu hedder: den Klogeres Ret gjelds. (A. Schopenhauer).

Dette er meget godt sagt af S., og jeg er forvisset om, at der ligger mere deri end han tænker.

Det er det jeg bestandigt har raabt paa, at Xstd. har faaet en ganske anden Side af Livet at kæmpe mod end tidligere, og at Forvirringen afstedkommes fordi man endnu præker i den gamle Retning.

Hvad vild Sandselighed, item Vold og Voldsomhed o: s: v: engang var – det Xstd. ivrede mod: det Samme er nu Klogskab blevet. For at Xstd. skal komme igjen eller ved at den kommer igjen vil man lære at afskye Klogskab aldeles som man har indøvet Mskheden at afskye Vold. (I et af de ældre Manuscripter har jeg ogsaa udført dette om Klogskaben som det specifikke Onde).

NB32:104

#

En Apostel – Min Ringhed.

En Apostels Opgave er: at udbrede Christendommen,

at vinde Menneskene for den.

Min Opgave er: at fratage Menneskene den
Indbildning, at de ere Christne – dog tjener jeg
Christendommen.

Christendommen har nu bestaaet i en 1800 Aar – man
vise mig, at denne Tanke nogensinde før har været
fremme i Christenheden.

Mit Liv er ganske som Alt i den Sphære, i hvilken jeg
hører hjemme, for hvilken jeg arbejder, det Paradoxes
Sphære: det Positive kjendeligt paa et Negativt. Ak,
vistnok er mit Liv idel Veemod, som en Nat (saa hiint
Ord i Diapsalmata til Enten – Eller ganske passer: naar
jeg engang dør vil jeg kunde sige: Du bist vollbracht
Nachtwache meines Daseins), vistnok er mit Liv Qval
og Lidelse, og Gud martrer, kjerligt og af Kjerlighed,
mig i hvad der piner mig allermeest: dog er dette
Negative Kjendet paa det Positive, en Primitivitet, der
ikke forholder sig til Samtid men til Slægter, og en
Betydningsfuldhed, der saa rigtigt udtrykkes ved at
jeg i Samtiden er til Overflod.

I Grunden gjør Samtiden aldeles rigtigt i at lade
uvidende om mig som Andet end en fra Gaden kjendt
Carricatur, især gjør Samtiden rigtigt i ikke at indlade
sig paa at bedømme mig. Thi der er naturligviis ikke i
Samtiden en Eneste, der har Anelse om min Opgave
endnu mindre om Taktiken, som forholder sig til den
Opgave. Men det vilde da blive det Latterligste man
kunde forlange: min Arbeiden (i Retning af at fratage
Mskene den Indbildning at de ere Christne) bedømmet
med den Maalestok: den nu almindelige trivielle,
aandløse, forjadskede Forestilling om at udbrede Xstd.
Hvis en Militair, som ikke vidste Andet end at gaae
offensivt tilværks og det maaskee daarligt nok, hvis
han med denne Maalestok vilde bedømme en Militairs
Operationer, som gik defensivt tilværks – dette vilde
være en Slags Analogie: han aner ikke, hvilken den
anden Militairs Opgave er, endnu mindre at han har
nogen Forestilling om, hvilken Taktik der maa bruges.
Eller hvis En, der kun kunde spille først af Brættet
saae En spille sidst af Brættet og nu vilde bedømme
hans Træk hans Spil efter sin Spillemaade: dette vilde
være en Analogie. Det hjælper ikke, at de der
nutildags operere i Retning af som det hedder at
udbrede Xstd. ere maadelige Makkere – derved
komme de ikke nærmere til at forstaae min Opgave
og min Taktik. Snarere maatte det vel skee, hvis de
vare udmærkede i deres. Thi virkelig Dygtighed i at
forkynde Xstd – og saa Besindelse paa, hvilket Dyb af
Forvirring, der ligger i det Begreb »Christenhed«,
maatte vel bringe dem ind paa Mit eller nærme dem
til det.

Der er nu i umindelige Tider blevet arbeidet saaledes:
de betydeligere Dygtigheder, der ere fremtraadte,
have alle ladet dette staae hen, at Xstd. er til, ladet
dette staae hen med christne Stater og Lande og
Folkefærd – og saa har de meent at hjælpe lidt paa
Manglerne i det Enkelte og om muligt bringe lidt nyt

Liv – inden de saae dem for, var Følgen af deres Virken, at de nærede Misforstaaelsen, nærede Sygdommen, der uendelig hurtigt veed at assimilere sig det for svage Lægemiddel og forvandle det til Næring for sig.

Nei, nei Sagen maa tages fra Grunden, Terrainet maa ryddes, det maa tilgavns gjøres kjendeligt, at Xstd. ikke er til.

Tag et Billede. Tænk en Folke-Stimmel paa Gaden af en 20,000 Msker, som støie og larme tumultuarisk. Nu kommer der Politie til. Den Commanderende siger til sine Betjente: naar vi blot kan faae dem til at forholde sig rolige, gaae stille, afholde sig fra Voldsomheder, saa er det godt. Derpaa søger Personalet at naae dette, ved at sprede sig mellem dem og tale dem tilrette. Lad os antage at det lykkes. Lad nu den sande Politie-Mand komme og afgive sit Skjøn. Han vil sige: nei, det hjælper ikke, i Grunden er det at gjøre Sagen værre, at gjøre Folkebevægelsen betydningsfuldere just fordi man forholder sig roligt og sømmeligt. Nei, det om Folke-Stimlen larmer eller er stille gjør ikke Udslaget – 20,000 Msk. paa Gaden som Masse, og vare de end som Muus saa stille, det er og bliver Mytterie, Oprør – Terrainet maa ryddes. Saaledes med det at lade alle Sandsebedragene bestaae, og saa at ville bringe noget nyt Liv – ja, hvori? det bliver jo i Sandsebedragene man bringer nyt Liv. Nei, det er Sandsebedragene der maae bort, Terrainet ryddes, og der skal ikke bringes nyt Liv i Sandsebedragene men der skal udhungres det Smule Liv der kan være af Sandsebedragene – saa faae vi at see, at Xstd. slet ikke [er] til.

I Silke- og Fløiels-Præster, og I, forresten paa saa mange Maader retsindige og skikkelige Klædes-Præster, troe mig, I vil faae travlt med at holde paa Xstd. ☹: paa Sandsebedragene. Jeg fortænker Eder ikke, Selvopholdelses-Driften er stor – og naar vi ret faae seet efter i Sandsebedragene, vil det vise sig, at en Silke-Præst er ogsaa, christeligt, et Sandsebedrag.

NB32:105

#

Indignation.

Det er virkelig mit ramme Alvor, at jeg vil forlange af Enhver, som vil have med mig at gjøre, at han skal tegne sig for dobbelt saa store Præste-Penge som før.

Intet er mere svækkende Indtrykket af moralsk Pathos end at faae Penge med. Hvis saaledes En vilde udtrykke Indignation ved at negte at betale Præste-Penge – saa kan man jo forklare det Hele af at han vil spare de Penge. Nei, dobbelt saa store Præste-Penge – men man lader være at gaae i Kirke.

Den Straf jeg kunde ønske over Præsterne var: at skaffe dem hver især 10 Gange saa store Indkomster som de have – men ikke et Msk. i Kirken. Men det forstaaer sig, dette er vel som alt Mit efter Biskop Mynsters Ord »meget for høit«. Jeg maa befrygte at hverken Verden eller Præsterne vilde forstaae denne Straf. Imidlertid er den den sandeste og aldeles i Ideen.

Hvis En – lad os gjøre dette Tanke-Experiment – hvis En kunde fuldkomment godtgjøre (ikke i den Forstand, i hvilken jeg taler om at Xstd. slet ikke er til) nei, hvis han kunde godtgjøre at Xstus slet aldrig har været til, Apostlene ikke heller, at det Hele er en Opdigtelse – dersom der fra Staten og Menighedernes Side Intet gjordes, ikke gjordes Mine til at inddrage alle disse Levebrød: jeg gad see, hvor mange Præster der vilde nedlægge deres Embede. Naar Sagen ikke var saa alvorlig, er det uendeligt latterligt, at Præsterne ganske roligt vedblev med Familie at leve af Xstdommen.

Ja, til syvende og sidst er maaskee hvad der i vore Tider meest holder paa Xstd. endda ikke Regjerings Klogskab o: D: men Frygten for den uhyre Penge-Omveltning. Og det er ogsaa ganske vist, at ikke om 10 Rotschild'er gik fallit var saadan Omveltning som hvis Christend. gik ud af Handelen.

NB32:106

#

Piat – Grinets Mishandling – Publikums Forfølgelse.

Hvis jeg havde Tid, troer jeg jeg vilde skrive en Bog herom, til Veiledning for kommende Xstds-Officianter; thi det er ad den Vei vi skal, her ligger det Onde, og det er godt, at [en] Officiant forud har saa concret en Forestilling som muligt om Lidelsen og Faren.

Det der gjør en saadan Mishandling saa lumpen og derved anstrengende, er, at den aldeles ikke constituerer nogen Fakticitet, Noget at holde sig til, men at det altid er dækket af – at være Ingenting. Dette gjør saa igjen at mange, som dog ellers for en Skams Skyld vilde tvinge sig, her mene at kunne deeltage, eller dog gotte sig over, at Sligt vederfares et Msk. Og den Vedkommende kan ikke godt være bekjendt at tale om sin Mishandling, thi den er just beregnet paa at berøve ham Forestillingen om sig

[a] Anm Og maa bemærkes, at Publikums Forfølgelse kan man da nok udholde, naar man vil sikkre sig ved høi Embedsstilling og saaledes at være Magt, eller naar man er engelsk Rigmænd. Men i intet af Tilfælde[ne] er en sand Xstds Officiant. Nei, at være Ingenting, og saa at oppebære hvad en Minister maa oppebære: see det er de rette christelige Forhold, betryggende, at Officianten da ikke er en Politiker, som gjør Xstd til Politik.

selv.

Og dog er denne Mishandling saa afskyelig at den er en Analogie til Dyr-Kampene i Hedenskabet, kun indenfor Culturen og Dannelsen eller Polituren, og dækket, derved endnu nederdrægtigere, dækket af det hykkelske Skin, at være Intet; men er ligesom det at kastes for de vilde Dyr, at maatte kæmpe med dem, kun at Mskene her paatage sig at være Bæsterne, og tillige hykkelsk skjule Nederdrægtigheden under: at være Ingenting.

Det der har svækket og svækker Regjeringerne og gjør dem afmægtige, er at de kun kunne bruge større Midler. Men større Midler giver først Ansvar for Dem, som bruge dem, og der næst Pathos, Kjendelighed for Dem, mod hvilke de bruges.

Men eftersom Verden bliver ældre og altsaa mere og mere demoraliseret, bliver Nederdrægtigheden ogsaa større. Saa bliver Publikum Tyrannen, En som hykkelsk skjules under at være Ingen – og saa kommer det Snigmorderske op. Det Snigmorderske, hvorved man unddrager sig Ansvaret (thi det er jo Ingen) og det Snigmorderske, hvorved man berøver den Forfulgte Pathos Kjendelighedens Pathos. Smaa Midler men Mange til at bruge dem, Lidt men ideligt, Noget som ikke er værd at tale om, men som dog Alle tale om sigende det er ikke værd at tale om, en Ubetydelighed men længe – see det er hvad der bruges. Og Publikum er paa den nederdrægtigste Maade Magt, Magt ligesom Væggetøi eller Stank, hvilket altid har den Fordeel at nægte den Mishandlede Pathos. Væmmelige Art Blodtørst, at tørste efter et Mskes Blod ikke som en Løve, en Tiger – nei, som en Luus eller som en Legion Luus!^b Ære være Mskheden, den gjør Fremskridt i Dannelse!

b Væmmeligst af alle Arter Tyrannie: Lusenes; og væmmeligst af alle Tyranners Spytslikkere, Du Tyrannens, Lusenes Øientjener: »Journalisten«!

At det er saaledes vil Publikum naturligviis kun geheimt være vidende om – thi blev det gjort kjendeligt, var dette jo et Forsøg i Retning af at fravriste Publikum sin Magt. Publikum opretholder derfor Forestillingen om: at der er Ingenting. Men ellers veed Publikum meget godt det sande Sammenhæng. Saaledes veed jo Publikum meget godt, at fE 4ß er meget lidt, men at en Subscription paa 4ß over hele Landet er saare meget. Saaledes veed P. ogsaa meget godt, at et af disse almindelige Msker er so viel wie Nichts, men at 10,000 saadanne D^{to} D^{to} er en Slags Magt. Og saaledes i mange Forhold. Kun i Retning af Bagvaskelse, Misundelsens Grin, Piat o: D: vil Publikum ikke være vidende, deels for at der da intet Ansvar kan blive Tale om, deels for, som sagt, ikke at miste denne sin Magt.

Jeg for mit Vedkommende klager ikke. Deels kommer i Tidens Løb det Hele til at betyde noget Andet for mig, bliver mig den kjerkomne Anledning til Forelskelsens Forstaaelse med Gud. Gaver fra Gud burde jo dog være et Msk. de dyrebareste; og om han nu tilfældigviis, si placet, har, si placet, den Særhed, at hans Gaver ere i Skikkelse af Plagerier: kan det ikke

være det Samme, det er jo dog fra ham.

Men selv om dette ikke var saa, jeg klager dog ikke, som Psycholog er jeg fornøjet. Det maatte da være en snurrig Patron af en Læge, der vilde klage over at Sygdommen han havde med at gjøre var ondartet. Nej, jeg har ønsket at lære Mskene at kjende, og jeg kunde umuligt være blevet rigtigere stillet for at lære Msk-Kundskab, hvilken for mig har uendelig Værd, medens den rigtignok lærer mig, at Mskene have saare lidet Værd.

#

NB32:107

#

Daaben.

Dersom det havde Medhold af Christus at betragte Daaben som nu Xstheden betragter den et Analogon til Omskærelsen, et opus operatum: havde han neppe benyttet det Ord Daab billedligt som fE naar han taler om, at døbes med en Daab »kunne I døbes med den Daab, jeg skal døbes med«, hvor jo Talen er om hans Lidelse.

NB32:108

#

Publikum

er af Alt det meest Ideeløse, ja er just Ideens Modsatte. Thi Publikum er Tallet.

Deraf kommer det ogsaa, hvad vor Tid udviser og hvad allerede Poul Møller var saa opmærksom paa uden dog at forklare det – at Jøder især egne sig til Publicister. Jøden er i Almindelighed phantasie-løs ogsaa gemütløs, men abstrakt Forstand har han – og Tallet er hans Element.

For Publicisten er det offentlige Livs Menings-Kamp hverken mere eller mindre end Børs-Forretning. Som i Forhold til Penge-Papirers Cours, saaledes beskjeftiger det ham blot, hvilken Mening der har Tallet paa sin Side. Han troer, at Tallet er Ideen – dette er just den høieste Grad af Ideeløshed.

NB32:109

#

Den almindelige Xstds Forkyndelse.

Hvis Sagen ikke var saa alvorlig, maatte man sige, at denne Forkyndelse er noget af det Latterligste man kan tænke sig. Det Latterlige ligger i: at Udtryk og Begreber, som høre hjemme i en ganske anden Sphære, anbringes i Forhold til vor Leven. Thi det Christelige, det christelige Udtryks Høitidelighed passer lige saa godt til os som at »et Skrædderbarn døbes Cæsar, Alexander, Hanibal, Napoleon.« Hvis Præsten var en Spøgeflugt, som for Moerskab talte i saadanne høitidelige Udtryk, saa vilde det være af en humoristisk Virkning, som hvis En bruger et Udtryk, som har en almdl. bekjendt officiel Betydning og Forbindelse, i et ganske andet Sammenhæng, der aldeles ingen Officialitet har, som hvis fE en Mand bekjendtgjorde sin Kones Død og endte saaledes: Begravelsen finder Sted fra Petri Kirke »hvilket herved end videre bekjendtgjøres«. Dette sidste er nemlig Formelen fra Proklamata. Men som et Proklamas officiellere Høitidelighed ikke passer ind i det daglige Livs Smaa-Forhold saaledes passer den høie christelige Terminologies aldeles ikke ind i vor Leven, medens vi dog give os ud for at være Xstne. Der gives ikke en eneste af den hellige Skriffs Betegnelser for at være Xsten, uden at den anvendt paa os – vi som jo ere Xstne – bliver grinagtig. Prøv det, tag hvilket somhelst Udtryk, tag dette: at være Guds Medarbejder, altsaa at have en Gjerning, i hvilken man forholder sig til Gud saaledes, at man kan kaldes hans Medarbejder – og anvend nu det paa os Christne! Som vi leve, staaer ordentligviis vor Gjerning i intet Forhold til det at have Gud til Medarbejder, snarere maatte vi vel, naar vi gaae til vor Gjerning, bede Gud (ligesom Børnene, naar de ville til ret at lege, bede Forældrene, at enten de ville gaae ind i et andet Værelse, eller tillade dem at gaae ind i et andet Værelse, fordi Forældrenes Nærværelse er for alvorlig) at han vil gaae ind i et andet Værelse. Man føler det ret, naar man i den evangeliske Psalmebogs Morgenpsalmer idelig og idelig læser dette Udtryk: »jeg iler nu til min Gjerning« »jeg haster nu til mit Arbejde«, jeg iler og jeg haster, og jeg haster og jeg iler – men lad os see, om den Gjerning er af den Beskaffenhed, at den forholder sig til at være Guds Medarbejder.

[a] Anm Dette er da saa langt fra, at end ikke det at være Præst, paa den Maade som almindeligt i Protestantismen, kan kaldes en Gjerning, hvor der kan være Tale om at være Guds Medarbejder.

Det er dog saa betegne[nde] for Xstd. i Christenhed, at det er: Søndags-Tjeneste. Om Søndagen tage vi pæne Klæder paa, og i en langt dybere Forstand vi forklæde os, vi iføre os hele den christelige Terminologie, Præsten er især udmærket godt forklædt – og i denne stille Time seer det saa ud som passede den christelige Terminologie dog nogenlunde paa – Forklædningen.

NB32:110

#

Uroen.

Som Fiskeren naar han har sat Garnet, da larmer i Vandet for at jage Fiskene ad den Vei og fange desflere; som Jægeren med Klappernes Skare omspænder hele Terrainet og nu skræmmer Vildtet i Mængde sammen til det Sted hvor det skal skydes: saaledes fanger Gud, som vil elskes, ved Hjælp af: Uro efter Msk.

Xstd. er den intensivest stærkeste, den størst mulige Uro, der lader sig ingen større tænke, den vil (saaledes var jo Xsti Liv virkende) urolige Msk-Tilværelsen fra dens dybeste Grund, sprænge Alt, bryde Alt.

Altsaa Gud bruger Uro, han anbringer Uro for at fange efter Msker, som ville elske ham. Men deri er Forskjellen fra Fiskeren og Jægeren, at Gud ikke anbringer Uro for at fange desto flere ikke for det Numeriskes Skyld, men for det Intensives Skyld, det vil sige, naar den størst mulige Uro anbringes, da kan der i et Msk. blive, i Spændingen, den Intensitet til, som virkelig kan elske Gud.

Men det Msket elsker er Ro, Tryghed. Dog er det vist, at i Ro, Tryghed kan Ingen blive Xsten, og ikke mindre vist, at ingen Xsten kan forblive i Ro og Tryghed. Hvor En skal blive Xsten, der maa være Uro; og hvor En er blevet Xsten, der bliver Uro.

NB32:111

#

Anfægtende Tanker.

Taktiken er ganske simpelt denne: forhold Dig aldeles ligegyldig, den absoluteste Ligegyldighed mod dem er just Seiren. De[t] slige Tanker vil er de ville ængste Dig, de ville ængste Dig til i Pusilanimitet at indbilde Dig, at Du har Ansvar for dem, de ville indængste sig i Dig, paadutte Dig, at nu hørte Du efter dem, nu dvælede Du ved dem o: s: v: og Alt under den Qval, at Du har Ansvar. Faae de Dig det indbildt, ja saa er Satan løs. Derfor ubetinget ligegyldig! være mere ligegyldig mod dem, end Du er mod at det rumler lidt i Maven o: D: Eller bliv vred, saaledes vred som Du kan blive, naar et Msk til ubeleilig Tid staaer og kimer paa Din Dør og Du styrter ud og siger: hvad er det for et Spektakel o: s: v: o: bliv saaledes vred, at Du ikke

bliver bange; thi det at blive bange det er just det der skal undgaaes.

Mod Fristelse kæmper Du rigtigst saaledes: fly, undgaae. Mod anfægtende Tanker kan det jo ikke hjælpe, da de forfølge Dig. Her er Taktiken: bliv ikke bange, ganske rolig, ubetinget ligegyldig.

Anfægtende Tanker (som da ere saa ganske i sin Orden naar et Msk. skal anstreges som det er anstrengende at skulle være Xsten, anstreges ogsaa i Retning af Phantasie) forekomme nutildags slet ikke blandt de Xstne især de protestantiske, især i D. Det anseer man saa vel endogsaa for et Fremskridt. Aah, ja bagvendt er det Fremskridt, et Fremskridt af samme Art som den Helbredelse Doctoren i Barselstuen taler om: Patienten døde men Feberen forlod ham ganske - saaledes er Anfægtelserne forsvundne, men det forstaaer sig Xstd. ogsaa.

NB32:112

#

En Opfattelse af Xstdommen

som, efter hvad jeg veed, aldrig har været fremme er: Xstd. er Satans Opfindelse, beregnet paa at gjøre Mskene ulykkelige ved Hjælp af Phantasien. Som Ormen og som Fuglen udsøger den fineste Frugt, saaledes har Satan lagt an paa just de Fortrinligere, de med overveiende Phantasie og Følelse, for saa at lokke dem vild ved Phantasien, faae dem til at gjøre sig selv ulykkelige, og om muligt de Andre med.

Denne Opfattelse lod sig dog høre. Vist er det ogsaa, at naar der først er naaet op til det Høide-Plateau, hvor der kan være Tale om at det at blive Xsten egentlig begynder, at da hvert eet Skridt er saa anstrengende, saa livsfarligt, at det bestandigt er som »Sort eller Rødt« enten er det Gud eller det er Satan. At være Xsten, blot at nærme sig dertil er en saadan Idealitet at det bestandigt er: enten Gud eller Satan.

Men hvor i al Verden er den saa blevet muligt denne Suppedage med Xstheden, disse Millioner Xstne! Man tænke sig, en skikkelig, gryntende, velhavende Spidsborger - naar han betaler godt til Præsten: det er saa den alvorlige Xsten, Typen, i Sandhed lige saa latterligt som hvis Rundetaarn vilde udgive sig for at være en ung Dandserinde paa 18 Aar.

Hvor er det dog muligt, at denne Forvirring er afstedkommet! Ja naturligviis stikker Ulykken hovedsaglig i »Præsten«, i, at det er i Interesse af hans Nærings-Drift at der er saa mange Xstne som muligt. Sæt der blev en Hverver-Officeer udsendt for at hverve, og der blev ham tilsagt en bestemt Sum for

hver, han hvervede – og der fandt intet Eftersyn Sted af hvad det var han havde hvervet, hvad saa? Saa tænker jeg, det endte med, at han hvervede Krøblinger, Sengeliggende, gamle Kjellinger, kort hvad der ingen Brug kunde gøres af i Krigen men som han kunde faae for billigst Priis – og derpaa indgav han sine Lister og fik sin Betaling for Hver. Saaledes med Xstheden. Det at Revisionen først kommer i Evigheden, virker omtrent som kom der ingen – og nu sætter Præsten, selv naturligviis ikke Xsten, Alt paa at vinde – betalende Sjele. Enhver, der kan betale er en Xsten, naar han da vil betale, thi ellers er han en Hedning; vil han betale godt, er han en alvorlig Xsten. Hvis Husdyrene kunne betale for sig – jeg er vis paa, at »Præsten« ogsaa gjorde dem til Xstne.

O, modbydelige Vrøvl og Nederdrægtighed! Ak, men jeg mærker nok, at i en vis Forstand kunde Biskop Mynster have Ret i at sige om Mit: det er altfor høit; jeg egner mig egl. ikke til at have med Mskene at gjøre. Hvad en af mine Pseudonymer med et hedensk Anstrøg i Udtrykket siger: jeg dandser til Gudens Ære, hvad jeg stundom har sagt til Professor Nielsen: mit Liv er Hoftjeneste: det er dog sandt.

Saaledes har jeg levet blandt Menneskene. Der [er] iblandt de nu levende danske Digtene Ingen, der engang i Phantasie-Fremstilling kan naae saa høit som jeg i Virkelighed exsequerer det. Og det syntes saa en Deel af Mskene, det lidt mere Fremmelige, det var ganske moersomt, at see paa mig, snakke lidt med mig, forresten smigre sig selv med at være de Klogere, thi Mit var dog en Overdrivelse – – men der var Ingen, Ingen, som kunde ville vove ud. Og fra det Øieblik af jeg har begyndt at fjerne Mskene lidt fra mig, saa jeg ikke selv indulgerer denne nonchalante Opfattelse, men udviser om end ganske svagt, Alvoren: saa blive de stødte.

#

NB32:113

#

»En bedre Eftertid«

Det er dog en Naivitet, en Udialektiskhed at lade sig begeistre ved Tanken om en bedre Eftertid, en Eftertid, hvor man bedre vil blive forstaaet – ret som blev det ikke altid væsentligen lige skidt, eller, hvis der er Forandring da til det værre.

En bedre Eftertid, bedre forstaaet det vil sige, en

Eftertid, hvor beundrende Professor-Slyngler og Præste-Pak gjør den Afdødes Liv og Virken og Vidnen i Profit for sig og Familie. Er det en bedre Eftertid, er det at blive bedre forstaaet.

Tag det Høieste, hvilken Misforstaaelse er den største, hvilken maa være Xstus den modbydeligste Jødernes, som ihjelsloge ham, eller Xsthedens, som gjorde ham i Profit? dog vel ubetinget den sidste, ja kun den sidste maa egl. være: modbydelig.

Og dog er det bestandigt saaledes med alle de stridende Msker jeg har læst om (Socrates ene undtagen) at de begeistres ved Tanken om en bedre Eftertid, hvor de ville blive bedre forstaaet.

Mig begeistrer denne Tanke slet ikke, og jeg mener at det at behøve en saadan begeistrende Tanke (Illusion) er et indirecte Beviis for, at man ikke hviler i sin Begeistring i og for sig selv. I ethvert Fald mig begeistrer denne Tanke ikke, tvertimod, det der meest kan ophidse mig er naar jeg kommer til at tænke paa denne slyngelagtige Eftertid. Samtidens Misforstaaelse er ikke nær saa forbittrende, er heller ei om man saa vil saa haabløs, nei, da først er Alt haabløst tabt, Ens Liv qvalt i Misforstaaelsen, naar Misforstaaelsen er: karakterløs, tankeløs Beundring.

#

NB32:114

#

Anfægtende Tanker

forholde sig, som sagt, til Phantasie – rene Forstands-Msker kjende ikke til Sligt.

De ere bedst at sammenligne med Flatus (Vinde). Som disse ere de Intet, men kunde gjøre Plage nok, saa længe de staae paa.

Og som, for at blive i Billedet, som De, der lide af Underlivs-Tilfælde maae passe paa en rigelig Udtømmelse hver Dag: saaledes er en rigelig Udtømmelse i Charakter-Handling det bedste Middel mod dem. Det er egl. i den Tid før man skal handle, naar man ikke ret kan blive enig med sig selv eller klar over hvad man skal, at slige Plage-Aander indfinde [sig], som Morgen og Aftendæmring er Skyggernes Tid. De ere: Mulighed, en Frembringelse af Mulighed – det bedste Middel mod dem er:

Virkelighed.

#

NB32:115

#

.... Det der piner mig er dog egl. det Oeconomiske. Giv mig Formue og jeg forvandler alt Det med Piat og Grinen og den fornemmere Misundelses Usselhed o: s: v: til en Spøg, jeg skal ikke blot bære det let, men faae Nydelse ud deraf; thi jeg er dog en født polemisk Natur, og omgivet af Mskenes Ubetydelighed og Smaalighed og jammerlige Misundelse er jeg i een Forstand egl. i mit Element.

Saaledes forholder det sig. Saa har jeg naturligviis hovedsagligt som Anstrengende: Xstdommen. I Sandhed det nye Testamente er en frygtelig Bog at være ene med. Dette med at hade sig selv, at afdøe o: s: v: det kan nok anstrenge.

Sandt er det, hvad jeg oftere har maattet sige mig selv: hvis jeg for 4 eller 5 Aar siden havde slet Intet eiet, havde jeg, menneskeligt talt, være[t] hjulpet. Thi den Gang havde jeg endnu timelig og jordisk Livs-Lyst nok til at gjøre Noget for det Oeconomiske, og Sagen havde ikke været vanskelig. Men saaledes gaaer det hen Aar efter Aar. Saa længe jeg eier en Hviid, kan jeg ikke beslutte at gjøre Noget for det Oeconomiske, mig synes at det er at bryde med Gud og Ideen; er Xstd. at hade sig selv, at afdøe, saa er det dog for galt førend det Yderste er naaet, at gjøre Noget. Imidlertid sætter saa Aar for Aar Livs-Lysten af - Styrelsen er en stor Regne-Mester.

Uendelige Kjerlighed, visseligen er Du Kjerlighed, men, ikke sandt, dette er dog anstrengende for et stakkels Msk.

Manhører stundom om en Mand, der havde lidt Formue, men saa faldt i Hænderne paa et Fruentimmer: hun kunde hjælpe ham; eller paa en Spiller: han kunde hjælpe ham. Men Gud i Himlene kan dog nok saa godt - og saa kan hverken hiint Fruentimmer eller hiin Spiller gjøre det saa systematisk. Sjeldent, sjeldent er det vistnok seet: et Msk, der med den Bevidsthed over sig selv og Klarhed over hvad han gjør, flittig og anstrenget - arbejder sig ind i Armod.

Uendelige Kjerlighed, at der saaledes gaaer lang Tid hen, er jo ikke Din Skyld, er her Skyld, maa det jo være min, at jeg ikke hurtigere vover det Yderste. Men paa den anden Side Du veed jo bedst, at det ikke saaledes har været mig klart, hvad jeg skal gjøre. Kun

saa meget har jeg forstaaet, at jeg har at holde hen, saa faae vi at see, hvorledes Du i det Yderste vil hjælpe mig til at forstaae mig selv, eller hvorledes Du vil, at jeg skal forstaae mig selv.

NB32:116

#

At snakke sort.

Som Exempel herpaa kan tjene, al denne Høitidelighed med hvilken der i Xstheden tales om Stilhed, dyb Stilhed, festlig Stilhed stille Festlighed o: s: v: som Betingelse for den sande Religieusitet.

Dette er aldeles latterligt, netop ligesaa latterligt som hvis Fuglefængereren vilde drage ud med Pauker og Trompeter og naar han saa havde sat Snaren give sig til [at] musicere saa larmende som muligt: jo ivrigere han er i at gjøre Larm, i Haab om at fange desto flere Fugle, jo latterligere. Og saaledes ogsaa jo mere kunstnerisk-rigtig og dramatisk fuldendt baade Omgivelsen og hans Høiærværdighed er, jo mere alt er udtrykkende den kunstneriske Stilhed, som nu Hans Høiærv. fremstiller som Betingelsen for den sande Religieusitet, desto latterligere.

Ja, i Forhold til den Religieusitet der er Nydelse, rigtigt, der gjælder det om Stilhed. Men christelig Religieusitet er Lidelse, og derfor gjælder det om at Uroen anbringes, jo mere, jo dybere Uro desto mere er den mulig. Den har derfor ikke hjemme i theatricalske Kirker hvor Theater-Præster declamere – men i Virkeligheden og i Virkelighedens Uro. Men som med Alt saa ogsaa med dette: Mskene ere höchstens saa fremmelige at de have en lille Smule Forstand paa det Kunstneriske – og da vi jo naturligviis Alle ere Xstne, saa benytte Præsterne sig af dette til at sætte Xstd. over i det Kunstneriske – og med stor Prætension. Forholdet bliver saa dette: at det Kunstneriske ansees for et Høiere end det simple Xstlige. Dog ellers var jo Gavtyvestregen ikke behørigt sikkret. At blive i det Kunstneriske, men ved Tilstaaelse at det er noget langt Lavere end det Christelige, det var ikke sikkert nok, maaskee endte det dog med, at det Christelige fik fat i En. Men naar man bliver i det Kunstneriske saaledes, at dette er det Høiere – ja saa er man ganske sikker mod det Xstlige.

#

NB32:117

#

Christelig Revision.

Hvad i Endelighedens Verden Penge er, er aandeligt, Begreberne. Det er i disse alle Omsætningerne skee.

Naar det nu saaledes gaaer hen fra Slægt til Slægt, at Enhver overtager Begreberne som han fik dem fra den foregaaende Slægt – og saa anvender han sin Dag og sin Tid til at nyde dette Liv, arbeide for de endelige Formaal o: s: v: : saa afstedkommes det kun altfor let, at efterhaanden Begreberne forvanskes, blive noget ganske Andet end de oprindeligen vare, komme til at betyde noget ganske Andet, blive som falske Penge – medens dog ganske roligt alle Omsætninger vedblive at gjøres deri, hvilket imidlertid ikke saaledes berører Mskenes egoistiske Interesse, som naar falske Penge komme ud, især naar Begrebs-Forfalskningen er just i Retning af den msklige Egoisme, saa Den, der egl. bliver narret er om jeg saa tør sige, den anden Part i Xstds Anliggende: Gud i Himlene.

Dog til den Forretning: at revidere Begreberne har Ingen Lyst. Enhver forstaaer mere eller mindre tydeligt, at at anbringes paa den Maade, til den Forretning, er omtrent det Samme som at være offret, betyder, at Ens Liv bliver saaledes lagt under Beslag, at han ikke kan komme til, hvad Msket naturligt har Lyst til, at beskjeftige sig med de endelige Formaal. Nei, at tage det saa flygtigt som muligt med Begreberne, og saa jo før jo hellere ind i Livets Concrete, eller i ethvert Fald da ikke at tage det for nøie med Begreberne, ikke nøiere, end at man kan med fuld Fart gaae med i Livets Concrete: det er det Msklige.

Dog Revision behøves, og med hver Aarti mere og mere.

Saa maa Styrelsen bemægtige sig et Individ, der bliver at bruge dertil.

En saadan Revisor er naturligviis noget ganske Andet end det hele Sludder-Compagnie af Præster og Professorer – dog er han heller ikke en Apostel, snarere lige det Modsatte.

Det Revisoren behøver er netop hvad Apostelen egl. ikke har Brug for: Intellectualitet, en eminent Intellectualitet, videre et uhyre Kjendskab til alle mulige Gavtyvestreger og Falsationer, fast som var han selv den durchdrevneste af alle Gavtyve – hans Forretning er jo just i Retning af at »kjende« Falsknerierne.

Da denne hele Viden er af saa uhyre tvetydig Art, at der jo ved den kunde afstedkommes den størst mulige

Forvirring, bliver saa Revisoren ikke behandlet som Apostelen. Ak, nei Apostelen er betroet Mand, Revisoren er sat under den skarpeste Kontrol. Jeg har bestandigt kun eet Billede, men det er saa betegnende. Tænk, at Banken i London blev opmærksom paa, at der circulerede falske Sedler – og som vare saa godt gjorte, at det var til at fortvivle over, at sikre sig at kjende dem, og sikre sig fremtiden mod Eftergjørelse. Trods hvad Talenter der kunde være mellem Bankens eller Politiets Personale – der var dog kun Een, som just i denne Retning var ubetinget Talent – men det var en af de dømte Personer, en Forbryder. Han bliver saa at bruge, men han bruges ikke som betroet Mand. Han sættes under den frygteligste Kontrol, med Døden over Hovedet maa han sidde og have med alle disse Penge-Masser at gjøre, han visiteres paa Kroppen for hver Gang o: s: v: o: s: v:

Saaledes med den christelige Revisor. Har Apostelen den Opgave at forkynde Sandheden, Revisoren har den Opgave: at opdage Falsknerierne at gjøre dem kjendelige og derved umulige; er Apostelens personlige Egenskab den ædle rene Eenfold (hvilket er Betingelsen for at være den Hellig-Aands Redskab) Revisorens er den tvetydige Viden; er Apostelen i een og kun i god Forstand ganske i Styrelsens Magt, Revisoren er i tvetydig Forstand ganske i Styrelsens Magt; har Apostelen med al sin Anstrengelse og Arbeiden dog ingen Fortjeneste for Gud, Revisoren endnu mindre, kunde (hvis det ellers var muligt) umuligt faae den, da han har et Negativt at aftjene, saa han væsentligen er en Poeniterende: men offrede ere de væsentligen begge; og i Naade ere de begge valgte af Styrelsen, thi det er ikke i Unaade at En vælges til Revisor; og som det begynder med Apostelen, saaledes kan naturligviis Revisoren først komme mod Slutningen, da han jo har til Forudsætning Udbredelsen; og har Apostelen sit Navn af at udsendes fordi han fører fra Gud ud efter, saa er Eftersynets Opgave at trænge igjennem Falsknerierne, at føre tilbage til Gud.

Apostle kan der aldrig mere komme igjen, saa maatte ogsaa Xstus kunne komme igjen i anden Forstand end ved sin Gjenkomst. Xsti Liv paa Jorden er Xstd. Apostelen betyder: nu er den bragt an, fra nu af har I Msker selv at overtage den, men under Ansvar.

Saa overtog Mskheden den. Og er det end evig Løgn, at Xstdommen er perfectibel, vist er det, Mskheden udfoldede en stigende Perfectibilitet i – at forfalske Xstdommen.

Ligeoverfor dette Falsknerie selv om Gud vilde^a kan han ikke bruge en Apostel af den Grund, at Xstheden ved sin Falsknen har bragt sig paa en saadan Afstand fra Gud, at der ikke kan være Tale om den, hvis jeg saa tør sige, tillidsfulde Henvendelse til Mskene. Nei, som Xstheden er Falsknen, og som Synden nutildags hovedsaglig er Klogskab, saa er ogsaa fra Styrelsens Side – hvem Msket ved sin Falsknen fjernede fra sig – alt Mistroiskhed: der kommer ikke glade Udsendinge

a og selv om der ikke var anden Hindring

fra Gud, saa lidt som man hilser Politiet som saadant, nei der kommer kun Kjendere af Uredelighed, og selv disse blive, da de jo dog væsentligen tilhøre den almindelige Uredelighed, behandlede som Tvetydige af Styrelsen.

Christenheden nutildags er glad og fornøiet. Det er ikke saa ganske sjældent, at man seer Sagen fremstillet saaledes, at der nu vil begynde en ny Epoche, komme nye Apostle – thi Christenheden, ja den har naturligviis gjort sine Ting ypperligt, den har nu saa fuldkomment indøvet og tilegnet sig hvad der ved Apostlene blev anbragt, at nu maa vi gaae videre. Sandheden er den, at Christenheden har gjort det saa skidt og saa gavtyveagtigt som muligt og at forvente nye Apostle (hvis der ellers var Sandhed i denne Tanke) [er] den meest kvalificerede Uforskammethed.

#

NB32:118

#

»At tale i Tunger.«

Consequent som Xstd. naturligviis er (saa consequent, at jeg vistnok endnu er langt fra at have fattet, hvor consequent den er – saa det da ikke kan falde mig ind at tale om den, som nu tildags næsten Enhver taler ganske som en Critiker i Forhold til Noget, han næsten er overlegen) vedgaaer den ogsaa at have et Sprog for sig: at tale i Tunger, dette er det christelige Sprog, ganske anderledes forskjellig end eet Sprog fra det andet, forskjelligt fra alle msklige Sprog, en Begrebs-Forskjels qualitative Forskjel.

Jo mere jeg forfølger Sagen, jo mere seer jeg, at Forvirringen stikker ikke blot i Danmark, og ikke blot i Protestantismen, og ikke blot i Christenheden, men at den stikker i Msk-Naturen og dermed i det Tyve-Sprog, som vi Msker tale.

Det christelig[e] Sprog bruger de samme Ord som vi Msker, i den Henseende vil den ingen Forandring, men den bruger dem kvalitativt forskjelligt fra som vi bruge dem, bruger Ordene omvendt, fordi Xstd. udviser een Sphære mere eller en høiere Sphære end den i hvilken vi Msker naturligt leve, og i den reflekterer det almindelige msklige Sprog sig omvendt. Exempel Xstd. siger at miste, at tabe det Jordiske er Vinding, at besidde det er Tab. Ordene Tab og Vinding bruge vi jo ogsaa. Men vi tage slet ikke Aandens Sphære med, og forstaae derfor ved Tab og

Vinding lige det Modsatte af hvad Xstd. forstaaer. Og saa lade vi Xstd. snakke – præke det bag efter ind i vort Sprog, og det kaldes Xstd.

Som man i Musiken taler om at transponere et Partie for en anden Stemme end det oprindeligen er skrevet for: saaledes er det christelige Sprog heelt og holdent paa ethvert Punkt en Qvalitet forskjellig fra vort Sprog, skjøndt vi dog bruge de samme Ord – og det Kunststykke Xstheden har gjort er at transponere det christelige Sprog tilbage i den gamle Jammerlighed – og paa den Maade er det at vi Alle ere blevne Xstne.

Og saa venter man nye Apostle, thi nu er vel Mskheden færdig med og perfect i den Lectie, som blev sat for ved Apostlene: hvor det er uforskammet!

NB32:119

#

At der skulde være Epocher i Xstheden.

Da man har faaet det nye Testamentes Xstd. gjort til et simpelt Historisk, da man dernæst har faaet sig selv indbildt, at Xstd. er perfectibel, saa fulgte da deraf ganske ligefrem, at man ogsaa hittede paa, at der vare forskjellige Epocher. Sønnens Epoche var det nye T.^s Xstd, og nu forestaaer – Aandens Epoche.

Nei, nei, nei! Xstdommen i det nye Testamente er: Xstdommen. Og Xstdommen er: Livets Examen. Gud vil være elsket det er Prøven. Men summa summarum bliver nok at Xstheden er at betragte in corpore som at være gaaet reject.

Til Gjengjeld har saa Xstheden været uudtømmelig i at opfinde Galimathias og Gavtyvestreger.

En Aandens Epoche! Skulde der være Mening i at tale derom, saa maatte den da begynde med Apostlene. Men at lade den begynde senere, i Xsthedens Fremgang – ja der har vi det, Xsthedens Fremgang, christeligt er der aldeles ikke Mening i at tale om nogen Fremgang fra Slægt til Slægt. Hver Slægt begynder forfra, Examen er den samme. Og naar saa den Slægt er gaaet i Graven, saa seer Evigheden efter, hvor mange der vare i den, som toge den guddommeligt forordnede Examen. Og saa kan den næste Generation begynde.

Men Mskets Gavtyvestreeg stikker altid i at faae anbragt det Numeriske for at skjule sig i Numerus. Den Enkelte skjuler sig ved at flygte ind i de Samtidiges Mængde, den samtidige Slægt. Og for endnu bedre at skjule sig saa lader man den enkelte Slægt skjule sig i Slægternes Slægts-Følge. Og naar

man saa er skjult, saa bliver man, som altid den Feige, naar han mener sig sikker skjult, man bliver fræk, fripostig, uforskammet nok til at tale om Christend^s Fremgang, om en ny Epoche – Aandens Epoche. I Sandhed dette seer ogsaa ud som lignede det Aand: den feigeste Sammenstimlen i Silde-Stime eller Dyre-Flok, Upersonlighed fra først til sidst. Skal denne Periode, vor Tid, være Aandens Periode, saa maa den have sit Navn (ad modum lucus a non lucendo) af at den er aldeles aandløs, saa Aandens Periode bliver den, der udmærkede sig ved at være ganske fri for Aand. Blandt alle disse Millioner af Publikums-Msker er der ikke en Eneste, der har Mod til eensomt at indlade sig med Gud, neppe Mange, der endog blot have Forestilling om Sligt – og denne Samling skal være Aandens Periode.

NB32:120

#

Det skjulte Angreb paa Xstdommen

Hvad der har skadet Xstdommens Sag meget, er at paa Grund af den hævdede Respekt, Xstd. nu engang nød, i lange Tider Angrebene ere gjorte underfundigt.

Jeg vil anføre et Exempel, og vælger dertil et Exempel af Lessing, hvem man dog ikke kan frikjende for at have gjort sig skyldig heri.

I en for nylig udkommen Bog af Prof. Schwarz: Lessing als Theologe, er det atter fremhævet, især i Anledning af Nathan d. W., at det L. afskyede var alt hvad der var Fanatisme. Derimod var han naturligviis ingen Fjende af Xstd.

See her er Exemplet. Man opstiller Begrebet Fanatisme – det ivrer man imod, og Mskene synes det er prægtigt. Men Christd. den lader man vederfares Ret.

Bie nu lidt. Naar saa Begrebet Fanatisme bestemmes, saa faae vi at vide, at Det, der egl. constituerer Fanatisme er: det Exclusive, at der er eet bestemt Vilkaar for Salighed, eet eneste, eksklusivt, at udenfor dette Vilkaar er der ikke Frelse. Fremdeles faae vi at vide, at Fanatisme kjendes paa sin Iver for at ville frelse Andre, og sin Fordømmen af Andre.

Men naar saa er, er jo dog virkelig Xstus den største af alle Fanatikere. Hvorfor saa ikke angribe saaledes: Xstd. er Fanatisme, Xstus en Fanatiker.

Dette har skadet uberegneligt, man har i dybe Buk hævdet Xstdommen en intetsigende Respekt, imidlertid frataget alle dens karakteristiske Mærker

og stemplet dem som Vildfarelse og det Fordævelige. Dette har saa igjen givet Anledning til, at Xstdommens Forsvarere ere traadte ud af Charakteren og have forandret Xstd. Havde Angrebet været gjort lige paa Xstd., saa var Sagen blevet kjendeligt, og det havde tvunget Forsvarerne ind i Charakteer. Forholdet blev: at De, der angrebe den, bukkede ærbødigst for den, og De, der forsvarede den, egentligen angreb den. Lessing angriber Fanatisme - men Xstdommen, ih bevares, nei den har han Respekt for. Forsvarerne for Xstd. bevise saa yderligere, at det er som Lessing siger, at Xstd. ikke er Fanatisme. Og naar Du seer nærmere til, skal Du see, at Resultatet er blevet at Xstdommen ikke mere er Xstdom, at der under Navn af Xstd. efterhaanden er sat noget ganske Andet end det nye Testamentes Xstdom. Sagen er den, at den Vending Forsvarerne skulle have givet Sagen lige overfor L. var, at de skulde have sagt: nei mange Tak, Xstd. er Fanatisme. Det havde en Tertullian gjort. Men nu syntes det altfor høit og dristigt; naar Angriberen er saa høflig at yttre Respekt for Xstd, saa at afvise den og nøde ham ind i Angrebet, Sligt falder man i vore Tidens Xsthed ikke paa, hvor alle de Mange, der pecuniairt ere interesserede i Xstd, takke Gud til, at man ikke angriber den.

#

NB32:121

#

.... Naar jeg saa ofte har sammenlignet mig selv med en Spion, en dømt Person, der har overordentligt Kjendskab til alle Falsknerier men selv sættes under den strengeste Control: saa er dette ganske sandt og ganske betegnende.

Men fra en anden Side seet er jeg dog Intet mindre end en Gavtyv. Tværtimod det jeg repræsenterer er: en msklig Redelighed, der ikke har villet benytte sig af eller deeltage i at Christenheden har faaet, behageligt for Kjød og Blod, noget ganske Andet ud af Xstd. end den er i det nye Testamente. Mit Forslag er jo bestandigt: lader os være ærlige, ligefremme sige, hvor vi ere, men ikke forfalske Xstd. Og saaledes forstaaet er saa Gud mig behjælpelig i at forhindre mig fra at slippe ind i noget Sandsebedrag. Det er ikke just i Retning af mit Forhold til Xstd. at jeg sammenligner mig med en dømt Person, nei det er i Retning af mit personlige Liv, og hvad jeg personligt kan have paa min Samvittighed. Og min Redelighed i Forhold til Xstd. hænger just sammen med dette derved, at jeg saa gjerne ønskede at gjøre, om muligt, noget Gud Velbehageligt, just fordi jeg personligt kan have Meget at bebreide mig.

NB32:122

#

»Ild er jeg kommen at kaste paa Jorden.«

Hvor ere Xstdommens Udtryk saa frygteligt sande. At kaste Ild paa Jorden. Ja, thi hvad er en Xsten? En Xsten er et Msk, i hvem der er gaet Ild.

Dette kommer saa igjen paa Pintsefesten – Aand er Ild; Ildsluer satte sig paa dem.

Aand er Ild. Saaledes er det endog Sprogbrug. Et Exempel fra en ganske anden Verden, der jo netop derfor oplyser almindelig Sprogbrug. I *Kruses Bearbejdelse af D. Juan*, siger D. J om Elvira: »i hendes Øie luer der en Ild, som var den fra en anden Verden« og derfor er det at »hans Hjerte slaaer tungt ved Synet af hende«.

Aand er Ild. Derfor er Sprogbrug at udbrænde til Aand (hos Baggesen: »udbrændt til Aand). Ak, men i den Brand, Xstd. vil antænde, er det ikke Alle, der udbrænde til Aand, nogle udbrænde til Aske ☹: de blive ikke i Ilden: Aand.

Aand er Ild, Xstd Ildspasættelse. Og denne Ildløs gyser Msket naturligt mere for end for hvilken somhelst Anden. Thi om En og ti Gange blev brandlidt, naar blot Livs-Lysten i ham ikke uddør, saa kan han maaskee dog blive en holden Mand og komme til at nyde Livet. Men den Ild, Xstd. vil antænde er ikke beregnet paa at svie nogle Huse af, men just paa at svie: Livslysten af – at udbrænde til Aand.

Aand er Ild. Derfra den stadige Sprogbrug, som Guldet luttres i Ilden saaledes luttres den Xstne. Ved Ilden maa man saa ikke blot tænke paa »Trængsler« Ild ☹: hvad der kommer udenfra. Nei, der er tændt en Ild i den Xstne, og ved denne eller i denne Forbrænden er Luttrelsen. Derfor var det djævelsk Sindrigheid i den rædsomste oprørende Grusomhed, som blev øvet mod nogle af de første Christne: at lade dem brænde som Fakler paa Veien. Man næsten hører disse umenneskelige Keiseres Haan som sagde de: Xstus har jo villet kaste Ild paa Jorden, saa lad de Xstne gjøre Tjeneste som Fakler.

NB32:123

#

Christendom – Xsthed.

Tænk et Lægemediel, om hvilket det er bekjendt, at det ganske specifik virker paa een bestemt Maade fE en Laxans.

Saa er der en Læge, der ypperligt veed Besked om dette. Han kommer nu til et andet Land og her – man tænke sig hans Forbauselse – her bruger alle Læger dette Middel mod Diarrhoer; enhver Apotheker veed Besked derom, og enhver Læge ordinerer det saaledes.

Lægen siger: men hvorledes er dette muligt; og man maa jo, hvis Patienten ellers faaer dette Middel, strax opdage, at det virker lige modsat. Hertil svares: Patienten faaer endog en rigelig Dosis deraf, og det virker standsende – og saaledes har vi praktiseret i umindelige Tider.

Saa siger Lægen: maa jeg da ikke see det. Man bringer ham det. Han undersøger det – ja, das ist was anders, det er jo slet ikke Det, jeg taler om, men er ganske rigtigt et noksom bekjendt Middel som virker standsende. Men hvor i al Verden er man faldet paa at kalde Salep engelsk Salt.

Saaledes med Xstdommen i Xsthed. I det nye Testamente er Xstd. den intensiveste Uro, der er muligt – Gud i Himlene har ikke formaaet at udfinde en intensivere. Og i Xsthed bruges Xstd. – beroligende.

»Men hvor er dette muligt«, maa Lægen sige, »hvor er det muligt, naar En indtager endog blot en lille Dosis af det nye T^s Xstd. vil han strax mærke, at det ikke virker beroligende«. »Ja, dertil kan ikke svares Andet end hvad Sandhed er, at saaledes bruge vi Alle hersteds Xstd, og vi spore alle den samme Virkning: den beroligende.« »Maa jeg da ikke faae lidt nærmere at vide, hvad de forstaae ved Xstd?«. Han faaer det at vide. »Aha« svarer han »ja nu er Gaaden løst, at Sligt virker beroligende benægter jeg ikke, men vel, at det er Xstd.

#

NB32:124

#

Mskens Søn skal komme som en Tyv om Natten.

I den lille Piece af Prof. Jacobi om Irwingianerne seer jeg, at de forklare dette saaledes, at Xstus skal komme saa ubemærket, at Ingen mærker det, Ingen mærker, at han har været der.

Det er ikke uden Sindrighed – en Tyv kommer jo heller ikke saaledes, at han gjør Allarm. Og fra en anden Side er der noget Majestætisk i den Strengthed, at lade Dommen overgaae Mskene saaledes, at de leve lystigt hen og ikke engang mærke, at det Hele er afgjort.

Hvad jeg andetsteds har bemærket kan man ikke noksom advare mod. Mskene ere saa tilbøilige til at gjøre sig en temmelig pøbelagtig og næsten kameratlig Forestilling om den guddommelig[e] Majestæt, at Gud skulde (ligesom Kamerat mod Kamerat) gjøre stor Allarm for at faae sin Ret og derfor komme med Støie. Nei, det Guddommelige er saa uendelig ophøiet, at just derfor behøves den meest aarvaagne Opmærksomhed for at Gud ikke overlader os Mske til sig selv. Man glemmer bestandigt, at det er os Mske der trænge til Gud, ikke Gud til os, man glemmer, at Gud, majestætisk, slet ikke lider ved vor jordiske og timelige Travlhed. Derfor er denne saa usande ja næsten saa bestialske Trøst saa almindelig i Xsthed, at man troer, naar Gud ikke griber forhindrende straffende ind, at saa staaer man sig prægtigt med ham. Man glemmer, at den guddommelig[e] Majestæt har en Straf, hvilken han selv naturligviis anseer for den forfærdeligste: at ignorere, majestætisk at ignorere, at overlade Mskene til sig selv.

Dette i Anledning af hiin Irwingianernes Fortolkning, hvilken jeg forresten lader staae hen.

NB32:125

#

.... Naar der etsteds i disse Journaler staaer om mig selv, at jeg aldrig har følt Trang til Socialitet, da er dette vistnok ganske sandt, men maa dog forstaaes paa en egen Maade.

I een Forstand er der maaskee faae saa sociale Naturer, som jeg var det. Ak, men den kvalfulde Jammer, som fra tidlig Tid var mit Lod, den har gjort, at jeg saa foretrak det og som en stor Lindring at jeg usocialt kunne fjerne Alle fra mig, skjulende min Smerte. I den Betydning er det sandt, at jeg ikke har følt Trang til Socialitet.

For virkelig at skulle have med Xstd. at gjøre, maatte vistnok de fleste Msker først styrtes i Lidelser, som de nu neppe ane. Mit Liv var fra tidlig Tid Lidelse. Det der tilsvarende til hvad man ellers kalder Livs-lyst, var min Livs-lyst var: at kunne skjule det.

NB32:126

#

At forkynde sand Xstd., det nye Testamentes Xstd.

er i een Forstand dog over et Mskes Kræfter, dertil fordres guddommelig Myndighed eller rettere en guddommelig Fortabthed i det Ubetingede.

Lad mig tage mig selv. At jeg virkelig er opmærksom paa hvad Xstd. er: Intet er vissere. At jeg msklig talt maatte i dybeste Grund blive ulykkelig, for at blive opmærksom: Intet er vissere.

Men idet jeg nu skulde vende mig mod Mskene for at forkynde dem Xstd., stiller Sagen sig anderledes, strax kommer min msklige Sympathie mig paa tvært – thi dette staaer engang fast, at at blive Christen er at blive, msklig talt, ulykkelig.

Her kommer det, kan jeg da bringe det over mit Hjerte at gjøre Msker msklig talt ulykkelige? See der har vi det! At jeg maatte blive det, det vedkommer jo kun mig. Men Andre – og at jeg skal gjøre det. Saa vender Alt sig om, og det er ikke langt fra, at jeg idet jeg skulde til at forkynde Xstd, vilde sige: tilgiver mig, o tilgiver mig, at jeg gjør Eder msklig talt ulykkelige. Noget Lignende siger jeg ogsaa paa en anden Maade, naar jeg siger: »I ere selv Skyld i, at Prisen paa det at være Xsten maa trykkes saa høit,« thi her tales jo, som var det ikke et Gode jeg talte om, men næsten et Onde, hvilket atter hænger sammen med dette, at sand Xstd. maa gjøre et Msk msklig talt ulykkelig.

Anderledes med Apostelen, han er ubetinget fortabt i det Ubetingede, blind for alt Andet, seer i en vis Forstand slet ikke hvad han blot msklig talt gjør, at han nemlig msklig talt gjør os Msker ulykkelig.

Forresten sees atter her Sphærens Skjelne-Mærke: det Positive kjendeligt paa det Negative, Xstus er Verdens Frelser (det Positive) kjendeligt paa det Negative, at han, just han, blot msklig talt gjør os Msker ulykkelige. Dette er, som let sees, hørende hjemme i det Paradoxes Sphære, og naturligviis noget ganske Andet end det Galimathias om Verdens Frelser som Xstheden excellerer i.

NB32:127

#

Man maa tage Verden som den er.

dette eller: Verden er som man tager den, vel at mærke forstaaet saaledes: man maa tage Verden som den er, er Gehalten af disse Millioner, Exemplar-Mskets Liv og Levnet. De forefinde Alt givet, Begreber, Forestillinger, Tanker, ligesaa Skik og Brug kort alt er givet – Exemplar-Msket bringer Intet med sig. Altsaa Alt er givet – og nu haste de travlt hver til Sit for [at] samle Formue, blive til Noget, gifte sig o: s: v: o: s: v:

At disse Millioner ere til, mærker Tilværelsen egl. ikke, de berøre den ikke, denne hele Existeren er for ubetydelig til at berøre Tilværelsen, der er lagt an paa en anden Art Existeren, saa det gaaer Exemplar-Msk. i Forhold til Tilværelsen ligesom Hundesteiler i Forhold til Garnet som er sat for større Fisk, Garnet er vistnok et Garn (og saaledes er Tilværelsen ogsaa et Garn) sat for at fange Fisk – men Hundesteilerne have fri Passage. At Exemplar-Mskene blive Masse hjælper ikke, derfor tynde de ikke mere: et Exemplar-Msk. og 1 Million berøre lige lidt Tilværelsen, som øser ud af den Sort som af et Overflødhedshorn.

Saasnaart der derimod kommer et Msk, som fører en Primitivitet med sig, saa han altsaa ikke siger man maa tage Verden som den er (dette Tegn til som Hundesteile at passere frit) men som siger, hvordan Verden saa end er, jeg forholder mig til en Oprindelighed, som jeg ikke agter at forandre efter Verdens Forgødtbefindende: i samme Øieblik dette Ord er hørt, foregaaer der som en Forvandling i hele Tilværelsen. Som i Eventyret – naar Ordet siges, det i hundrede Aar fortryllede Slot, aabner sig og Alt bliver Liv: saaledes bliver Tilværelsen idel Opmærksomhed. Englene faae travlt, see nysgjerrige efter, hvad dette vil blive til, thi dette beskjeftiger dem. Paa den anden Side mørke, skumle Dæmoner, som længst have siddet uvirksomme og gnavet paa deres Fingre – de springe op, rette Lemmerne – thi her bliver Noget for os, sig de, og det have de længst ventet paa, thi Exemplar-Mskene give dem Intet at bestille, dem lige saa lidet som Englene.

Det er Dette Apostelen taler om, naar han siger at den Xstne har Kamp ikke blot med Kjød og Blod men med Fyrstendømmer og Magter. Dette vil sige, en Xstens Existeren griber saa dybt at den berører Tilværelsen, og derved faaer den den uendelige Idealitet at sætte baade Himmel og Jord i Bevægelse.

En Xstens Existents berører Tilværelsen. Vistnok kan han ikke siges at bringe en Primitivitet med sig i Betydning af Genialitet men han overtager primitivt Xstds Fordring til det at være Xsten, lystre derfor paa ingen Maade denne Jammerlighed: man maa tage Verden som den er, men holder sig til hvad Xstd. vil

[a] Og ethisk Primitivitet er, som andetsteds paaviist, at sætte Alt ind, vove Alt, først Guds Rige.

have Verden til at være, Xstd., der derfor just ikke er et Rige af denne Verden, fordi den aldrig vil respektere dette: man maa tage Verden som den er.

* *

Hvor veemodig jeg i en vis Forstand er naar jeg skriver Sligt; thi visseligen jeg var aldrig blandt disse hovmodige Aander, som oversaae andre Msker, og hvem det kan lyste at omgaaes slige Tanker. Ak, nei, i sympathetisk Tungsind elskede jeg Msk., alle disse mange Msker jeg saa, Tjenestepigen og Tjenestekarlen og Vægteren og Droskekudskens o: s: v: jeg fandt en saa stor Glæde i at tale med dem at hilse dem o: s: v:.

I een Forstand maa jeg dog sige: o, hvorfor var Biskop Mynster dog en Pialt! Havde der blot være[t] Noget ved ham, saa var jeg ikke bragt saa langt ud som jeg er. Der vilde jeg have svinget ind, og jeg, just jeg var kommet til i sympathetisk Tungsind at repræsentere hvad man maatte kalde Xstdom i Mskets Interesse.

Men maaskee just derfor (fordi det ikke var af egoistisk Grund at jeg vilde repræsentere Xstdom i Mskets Interesse) maaskee just derfor er det at Styrelsen er blevet opmærksom paa mig, lader mig føres længere og længere ud, saa det vel ender med at jeg tvinges ind i at skulle forkynde Xstd. i Guds Interesse.

Og hvilket ganske andet Syn paa Sagen faaer man saa end man ellers har! Jeg kunde (i sympathetisk Tungsind) fristes til at tilraabe Mskene: I tale om Verdens Frelser; men vogter Eder vel just for ham. Sandt han vil frelse, evig sandt, sandt, evig sandt, han vil frelse Alle, Alle – men seer Eder vel for, dette er hans majestætiske Sprog, Alle – og paa samme Tid anlægger han en Maalestok saa der maaskee ikke i Aarhundreder er Een, som kan bære den. Alle, ja ganske vist Alle, men see Dig vel for, betænk med hvilke uhyre Tal det Guddommelige rutter som var det Intet. Og Du derimod, naar Du hører tale om at frelse Alle saa tænker Du paa det Par Msker her i Kjøbenhavn, og mener, at det da kun undtagelsesviis kan være en Enkelt der fortabes. – I tale om »Apostelen«; men vogter Eder vel for »Apostelen«! Apostelen han er ubetinget fortabt i det Ubetingede, han seer slet ikke, at han gjør os Msker, msklig talt, ulykkelige. Nei, selv grebet ubetinget af det Ubetingede taler han om Salighed og Glæde – men seer Eder vel for, passer nøie paa, han taler et Gude-Sprog, det han kalder Glæde og Fryd det vil et Msk vride og vaande sig under. Seer Eder vel for; I troe, at Apostelen offres paa Eder, nei, han offres paa Gud,

det er Gud, der for at komme til, træder Apostelen ned, dræber ham msklig talt, hvad Apostelen tilbedende forstaaer som den høieste Salighed, og takkende udbryder: uendelige Kjerlighed, uendelige Kjerlighed!

Og dog er det saaledes, ja Gud være lovet, at det er saaledes, at Xstd. ikke som Genialitet forholder sig til Enkelte, men at det er muligt for ethvert Msk. at blive Xsten. Det er forfærdeligt at see efter hvilken Maalestok der spildes Tilværelser; men det er dog alligevel en trøstfuld Tanke, at ikke en eneste spildes uden Skyld. Derfor har jeg altid gysset for dette frygtelige Genialitets-Hovmod, thi Genialitets-Hovmod mener, at Tusinder og Tusinder ere spildte – men uden Skyld. Frygteligt, naar saa er, har altsaa et Genie og andre Msker ikke Slægts Fællesskab. Afskyeligt! Nei, jeg slipper ikke Menneske-Lighedens Tanke – saa umenneskelig kunde jeg aldrig blive, jeg finder det dog Trøstende, at Ingen spildes uden ved egen Skyld.

Men Det jeg nok seer gjøres fornødent, er at Xstdommen faaer dog tilnærmelsesviis sin Idealitet igjen. Det uendelig Trivielle med dette Nonsens af Millioner Xstne, har ganske bogstaveligt gjort det at være Xsten til den største Nullitet. Og dog er det, at der bliver en Xsten til, den største af alle Begivenheder, langt større end en europæisk Krig, ført maaskee af Tusinder og Tusinder, som dog alle væsentligen lystre den Lov: man maa tage Verden, som den er, ∴ af Exemplar-Msker, i hvilke der intet Evigt er. Nei, at der bliver en Christen til, det er en Begivenhed. En Xsten, ∴: En, der ubetinget forholder sig til det nye Testamente, der primitivt søger først Guds Rige, En der med det nye Testamente i sin Haand, vovende Alt og villig til at lide Alt siger: nei min gode Verden, jeg agter ikke at tage Dig som Du er, nei her er Instruxen for hvordan Du skal være. See det er en Begivenhed, en Begivenhed der rører Tilværelsen, bemærkes af den – en tilsigtet Verdens Forandring, hvad en europæisk Krig kun i meget overfladisk Forstand kan kaldes, nemlig en Forandring af Landkaartet, nei en Verdens Forandring, saa Tilværelsen selv bliver opmærksom, Englenes Hærskarer, og Dæmonernes Legioner sætte sig i Bevægelse.

Kun naar Xstd. anbringes saaledes, at den netop ikke lystrer dette: man maa tage Verden, som den er, kun da er det det nye Testamentes Xstd, kun da er Xstd. anbragt – i Virkelighed. Christenhedens Gavtyvestreeg er, at manouvriere paa Fælleden, istedetfor paa Valpladsen, Xstdommen anbringes saaledes, at man lystrer dette: man maa tage Verden som den er ∴: man anbringer Xstd. saaledes at man leger Xstd som man leger Soldat.

NB32:128

#

Sanguis martyrum est semen ecclesiae.

Vil dette sige, at for hvert Blodvidne kommer der Flere og Flere til – som ikke ville lade Livet, saa er jo Sætningen egl. usand christeligt bedømt. Just Martyrerne ere den sande Kirke, det Andet bliver Convoluten. Men saa voxer altsaa ikke Kirken men Convoluten.

Allerede i dette Ord er Udbredelsens Tanke egentligen for overveiende. Det seer dog ud, som var Xstd. en msklig Sag, der forholdt sig til Udbredelse, istedetfor at den er en guddommelig Sag, som forholder sig til Intensitet.

Men hvor uendelig let løber det ikke af med et Msk, saa han ikke fastholder at det at offres har Værd i og for sig, men bestemmer det teleologisk, at det har Værd for at forebygge at Andre blive offrede, at der saa maa komme Flere og Flere til, saa man vel endog tilsidst istedetfor at offres faaer Penge til for at være Xsten – saa er Xstd. ganske sat over i det blot Msklige og lige det Modsatte af det n: T:.

#

NB32:129

#

... Men saa er der en Evighed, og der ikke Vinter-Kulde, eller Sommerhede, eller Krampe-Storme, eller de tusinde Plageriers utallige Myggestik; ei heller, hvad der maaskee piner lige saa meget, Mskenes Misundelse og Smaalighed og Piat og Jammerlighed; ei heller hvad der maaskee piner endnu mere velmenende Misforstaaelse, nei, der er det ikke saaledes, at hvad Du gjorde af Kjerlighed seer ud som Grusomhed, nei der er det forstaaet, klart, det var Kjerlighed – salige Fred; der er det ikke saaledes, at hvad Du gjorde i Ydmyghed, seer ud som Hovmod, nei der er det forstaaet, klart, det var Ydmyghed – Gud være lovet; der er det ikke saaledes, at hvad Du gjorde i Selvfornegtelse seer ud som Forbrydelse og straffes som Forbrydelse, nei der er det forstaaet, afgjort, klart, det var Selvfornegtelse – salige Løn, jeg forlanger ingen større.

Ja, saaledes er det; men hvis Nogen kommer til at læse dette, siig det nu selv, er det ikke to aldeles forskellige Ting, at opflammes ved det digtersk Skjønne i saadan Tale, og at varmes ved Tanken selv. Hvad jeg saa ofte har sagt, det Digterske er en farlig Gave baade for Msket selv og for Andre, at hvad der skulde være Charakter-Forvandling ikke bliver en æsthetisk Oplussen.

Og dog er Forholdet i Xsthed saaledes, at det vilde man ansee for næsten overgaaende enhver Fordring, hvis det var saa, at hver Præst i Landet var saa veltalende – og om saa var, deraf fulgte endnu ingenlunde at der var en eneste Christen.

NB32:130

#

At være Christen

er en Idealitet ja den høieste.

Er det nu ikke som Galskab, at man har hittet paa at alle Msker i millionviis skulle være Xstne.

Tag en langt lavere Idealitet det at være Digter – hvad vilde man dømmme, hvis det var blevet det Almindelige i Verden at antage, at Alle vare Digtere.

Og dog lod det sig maaskee gjøre paa en lignende Maade som det er skeet med Xstd. Lad Staten gagere 1000 Embedsmænd, hvis Næringsvei er at bilde Mskene dem det ind, at sige, at forkynde, at de ere det, og sige til dem: troe det blot, saa er Du det, troe det blot, befat Dig ikke med at forsøge om Du er det ved fE at ville frembringe Digter-Værker, nei nei, troe det blot, ɔ: indbild Dig det, saa er Du det og pas endelig paa, at Du afholder Dig fra ethvert Forsøg paa at prøve om Du er det, slige Tanker ere Anfegtelse, som ville forstyrre Troen.

Og saaledes forkyndes jo Xstd. Tro blot at Du er Xsten – udfyld Dit Liv med jordisk Travlhed, forsøg Dig aldrig i Noget, hvorved Du kunde faae at vide, om Du virkelig troer, nei, nei, forsag, afskye slige Tanker, det er Anfegtelse; troe blot ɔ: indbild Dig, at Du er Xsten –, og anvend al Magt for at sætte Dig fast i den Indbildning og den i Dig.

Paa den Maade er dette Høie: at troe, i christelig Forstand at troe, blevet at indbilde sig Noget – og paa den Maade ere vi alle blevne Xstne.

NB32:131

#

Falskneriet.

Man har til forskjellige Tider gjort Anskrig at Læren var forfalsket, paa nogle Punkter, paa mange, saa godt

som paa alle. Vel muligt. Men Xsthedens Falsknerie er langt farligere, stikker langt dybere: man har forfalsket Begrebet: Xsten.

I det nye Testamente forstaaes ved en Xsten: en Svømmer, der for at udtrykke den gudd. Fordring som er ham forkyndt, springer ud paa Dybet ∴ træder lige lukt ind midt i Virkeligheden, for nu at faae at vide, om han har Troen, og for saa at indøve lære det at være Xsten. See, saadan er det Gud vil have. Saasnart En gjør det, saa siger Gud i Himlene: vel, det er jo det jeg venter paa, og troe Du kun mig, jeg skal ikke slippe Dig.

Men i Xsthed er fra Slægt til Slægt i stedse voxende Millioner det at være Xsten: en Ærtekjelling af en Svømmer, en Svømmer af den Sort som ikke ville gaae i Vandet, et Samfund af saadanne Svømmere, der paa Landjorden indbilde hinanden at de ere Svømmere, men at det at springe ud vilde være en gruelig Formastelse, vilde være at friste Gud, hvad Præsterne af al Magt forepræke dem, som naturligt er, det er jo deres Nærings-Drift af Vigtighed, at Ingen springer ud paa Dybet.

Og imidlertid har Gud siddet og ventet i Himlen; han hverken kan eller vil indlade sig med Nogen, som ikke springer ud paa Dybet, han indlader sig ikke med Nogen, der høist alvorligt – leger Xstd.

Xsthedens Skyld er ret egl.: at gjøre Nar af Gud, at holde ham for Nar, at lade ham sidde og vente i Himlen og saa lege Xstd. paa Fælleden eller i dertil byggede Theater-Bygninger, hvilke man kalder Guds-Huse, og ret passende, hvis det er i samme Forstand som naar man vilde kalde et Huus, beregnet paa at holde Storm ude, et Storm-Huus.

Nei, Gud behøver intet Huus – Virkelighedens Verden det er der han vil være med, Virkelighedens Verden, hvor endnu det nye Testamente tiltrods, Loven er: man maa tage Verden som den er.

See dette Falsknerie er af alle det dybeste, langt farligere end al Forfalsken af Læren. Og atter derfor vil Ingen røre ved det; thi Falsknerie i Retning af Læreren vil man hellere have med at gjøre, da Kampen her dog bliver i Forhold til det Objektive. Og det Objektive, det Objektive det skjuler dog altid over det Subjektive.

Nei Falskneriet stikker i det Subjektive.

NB32:132

#

Aand – Tilsyneladelse (Phænomen)

Guds Nærhed – Guds Fjernhed.

Gud er Aand. Som Aand forholder Gud sig paradox til Tilsyneladelse (Phænomen), men paradoxt kan han saa igjen komme Virkeligheden saa nær, at han staaer lige midt i den, midt paa Gaden i Jerusalem.

Ligefrem Kjendelighed er for Gud en Umulighed. Hans Majestætiskhed er saa stor at den aller aller allerdistigste Phantasies dristigste Opfindelse af Udtryk for Majestætiskhed som ligefrem Kjendelighed dog ikke ville passe sig for Gud, hvis Majestætiskhed er en Qualitet høiere, derfor kun paradox, ja han vilde i ligefrem Kjendelighed egl. blive latterlig. – Hvis jeg var en tydsk Prof. vilde jeg vel her udbryde, at jeg var den Første der havde gjort opmærksom paa, hvorved Gud kunde blive latterlig, item at Hedenskabet egl. er latterligt, forsaavidt man i Forhold til Gud i ligefrem Kjendelighed maa sige: enten er Det jeg seer ikke Gud, eller er det Gud, er det latterligt. – Det Msklige har naturligviis ingen Analogie til den Majestætiskhed, hvis Høihed just er at ingen ligefrem Kjendelighed kan udtrykke den, men at den kun paradoxt er til at kjende. Skulde jeg foreslaae en svag Analogie, saa vilde jeg sige. Til visse Tider i Mskhedens Historie, just naar Alt er Forvirring er der opstaaet Herskere, som have befalet, om jeg saa tør sige, i Skjorte-Ærmer. Dette er en langt høiere Majestætiskhed end en Keisers ligefremme Kjendelighed, her er noget Paradoxt: at Herskeren kjendes paa at gaae i Skjorte-Ærmer. Deraf kommer det ogsaa – for at tage dette med – at hvis man tænkte sig en saadan Hersker senere etablere sig som Keiser med den ligefremme Kjendelighed, saa maatte man lee (det Comiske ved ligefrem Kjendelighed) hvis han troede at være blevet mere, thi han var blevet mindre.

Altsaa Gud kan kun paradoxt forholde sig til Tilsyneladelse, men saa ogsaa komme den saa nær, at han kan staae midt i Virkeligheden lige for Næsen af os.

Loven for Guds Nærhed og Fjernhed er nu denne:

Jo mere Phænomenet, Tilsyneladelsen udtrykker, at her kan Gud da umuligt være tilstede, desto nærmere er han; omvendt, jo mere Phænomenet, Tilsyneladelsen udtrykker her er Gud ganske nær, desto fjernere er han.

Jo mere Phænomenet, Tilsyneladelsen udtrykker at her kan Gud da umuligt være tilstede, desto nærmere er han. Saaledes i Xsto. Og just i det Øieblik, da Tilsyneladelsen udtrykte, at dette Msk. da ikke blot ikke umuligt kunde være Gud-Msket, nei, da Tilsyneladelsen udtrykte, at Mskene endog benegtede ham at være et Msk (see, hvilket Msk!): da var Gud

Virkeligheden det nærmeste han nogensinde har været.

Loven for Guds Fjernelse (og denne Historie er saa Xsthedens Historie) er saa den: Alt hvad der styrker Tilsyneladelsen, fjerner Gud. Den Gang der ingen Kirker vare, men de faae Xstne samledes som Flygtninge og Forfulgte i Katakomber: da var Gud nærmere ved Virkeligheden. Saa kom der Kirker, saa mange Kirker, saa store, pragtfulde Kirker: i samme Grad fjernes Gud. Thi Gud[s] Nærhed forholder sig omvendt til Phænomenet, og denne Stigen (Kirker, mange Kirker, pragtfulde Kirker) er en Voxen i Retning af Tilsyneladelsen. – Da Xstdommen ikke var Lære, da den var et Par fattige Sætninger men som man udtrykte i Livet: da var Gud Virkeligheden nærmere, end da Xstd. blev Lære. Og for hver Forøgelse og Udpyntning o: s: v: o: s: v: paa Læren, i samme Grad fjernes Gud mere. Thi Lære og dens Bredelse er en Voxen i Retning af Tilsyneladelse og Gud forholder sig omvendt. – Da der ingen Præster var, men de Xstne vare alle Brødre, da var Gud Virkeligheden nærmere end da der blev Præster, mange Præster, et mægtigt Præsteskab. Thi Præster er en Voxen i Retning af Tilsyneladelse og Gud forholder sig omvendt til Phænomen.

Og saaledes er det naaet at Xsthedener den successivt naaede vel saa omtrent størst mulige Fjernhed fra Gud, alt under Paastand paa, at Xstd. er perfectibel, at det gaaer fremad. Og dette er Xsthedens Historie, ved at styrke Tilsyneladelsen at fjerne sig fra Gud, eller (som man i visse Forhold taler om paa en fiin Maade at faae En fjernet) Xsthedens Historie er: paa en fiin Maade at fjerne Gud mere og mere ved at bygge Kirker og Pragtbygninger, ved et Uhyre af en Lærebygning ved en uoverskuelig Præste-Skare.

Saaledes er Xstheden vel saa omtrent den største Fjernhed fra Gud.

Og naar jeg nu vil sige dette til Nogen, jeg veed det, der er Ingen af dem, som dog synes at bryde sig om Sligt (thi de der ikke bryde sig om Sligt vilde naturligviis give mig en god Dag) uden han vilde sige: saa maae der gjøres Noget; der er bestemt i Forhold til Folke-Mængden for faae Præster, lad os faae et tusind Præster endnu (fortræffeligt, for at komme længere fra Gud!) og en Deel flere Kirker (fortræffeligt, for at komme længere fra Gud!) og Læren gjøres endnu nøiagtigere ved Hjælp af en stadigt hensiddende Comitee af Præster og Professorer – fortræffeligt for at komme længere fra Gud.

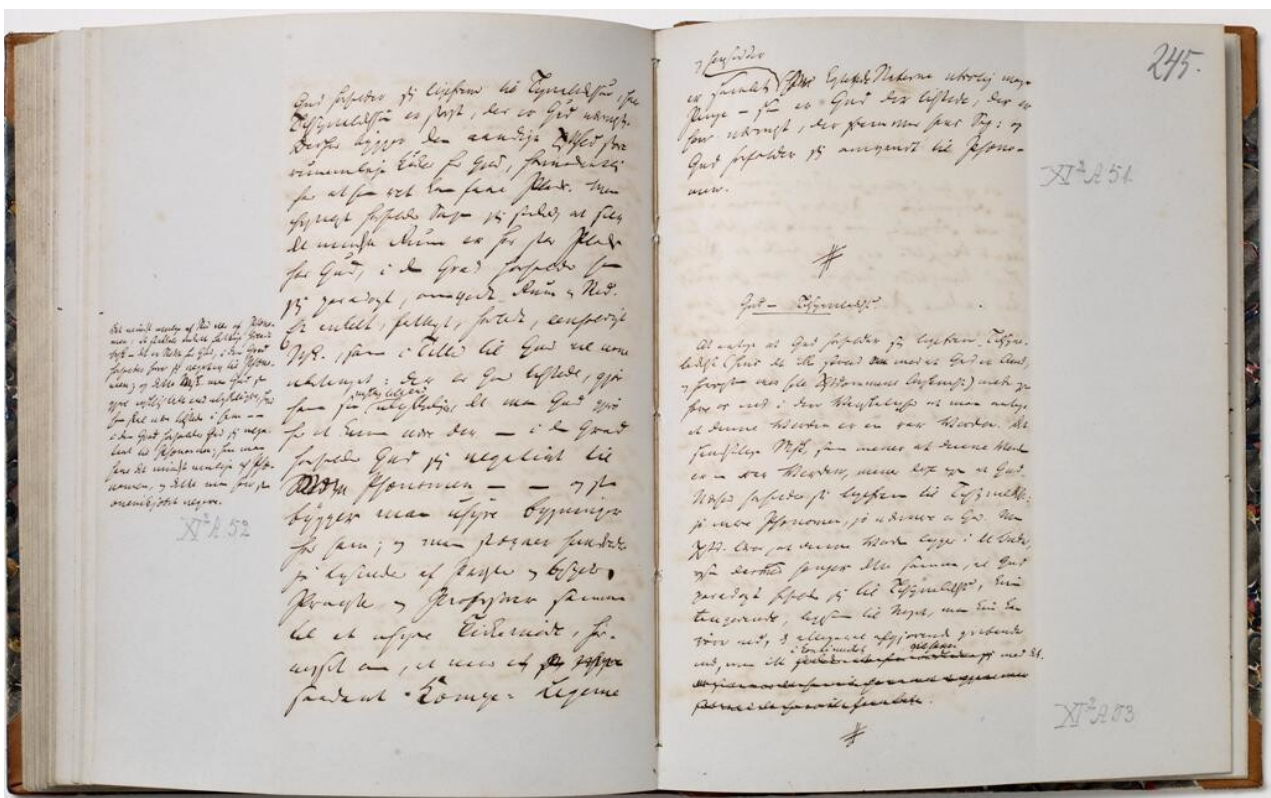
Nei, nei, nei er det virkelig Din Alvor med at faae Gud nærmere, saa giv Du dem Døden og Djævelen hele dette Løgne-Compagnie af Præster og Professorer, der en masse afgive en fortræffelig Commentar til det Bibel-Ord: søger først Guds Rige, vov lige midt ind i Virkeligheden, vov – i samme Secund er Gud paa

Pletten, o troe det, vær forvisset, at ganske anderledes sikkert end at en Læge, der bliver ringet paa om Natten, staaer op, ganske anderledes sikkert, er det at i samme Secund En virkelig vover for Guds Skyld, han er der, strax [paa] Pletten, han, den uendelige Kjerlighed.

Saa villig er han, den uendelige Kjerlighed, saa villig til at indlade sig med et Msk, derfor er det han har skrevet os til Kjerligheds-Breve i sit Ord, og friet til os, og sagt kom kom. Og nu sidder han og passer paa, om der dog ikke skulde være en Eneste, der vilde vove.

Og vove kan ubetinget ethvert Msk, og villig til at indlade sig med ubetinget ethvert Msk, som vover, er Gud. Men det forstaaer sig, han den uendelige Kjerlighed, han er ogsaa Majestæten og han er - en Kjender, han kan med frygtelig Skarpsynethed see, om man vil have Profit af ham eller man vover. Naar derfor en Fløiels Pialt vil med dette fede Flæsk af høitidelige Talemaader om at elske Gud tøre ham Næsen, saa seer Gud jo rigtignok med frygtelig Klarhed, at en saadan Mand paa en ganske egen Maade forstaaer det Sted om at søge først Guds Rige.

Men hvor fandtes En, som virkelig vil vove, medens der fandtes Præster og Professorer i hundredetusindevis som ville profitere höchstens vove saadan en lille bitte Smule saa Profiten dog var at beregne og blev desto større. Dog dette er ikke christeligt at vove. Men hvor fandtes der En, som virkelig vil vove, vove i Tillid til og i Kraft af at Gud forholder sig omvendt til Tilsyneladelse, hvad Xstheden som sagt ikke synes at antage, den synes at antage, at

5. Journalen NB32, s. [244]-245. Slutningen af NB32:132 og NB32:133. S. [244] ses marginaltilføjesen NB32:132.a og nederst s. 245 en længere sletning

Gud forholder sig ligefrem til Tilsyneladelsen, hvor Tilsyneladelsen er størst, der er Gud nærmest. Derfor bygger den aandige Xsthed store rummelige Kirker for Gud, formodentlig for at han ret kan faae Plads. Men christeligt forholder Sagen sig saaledes, at selv det mindste Rum er for stor Plads for Gud, i den Grad forholder han sig paradokt, omvendt Rum og Sted. Et enkelt, fattigt, forladt, eenfoldigt Msk., som i Tillid til Gud vil vove ubetinget: der er Gud tilstede, gjør ham saa msklig talt end ulykkeligere, det maa Gud gjøre for at kunne være der – i den Grad forholder Gud sig negativt til Phænomen – – og saa bygger man uhyre Bygninger for ham; og man stævner hundreder ja tusinder af Præster og Bisper, Provster og Professorer sammen til et uhyre Kirkemøde, forvisset om, at naar et saadant Kæmpe-Legeme er samlet og hensidder kostende Staterne utrolig mange Penge – saa er Gud der tilstede, der er han nærmest, der fremmes hans Sag: og Gud forholder sig omvendt til Phænomen.

[a] Det mindst mulige af Sted eller af Phænomen: et stakkels enkelt fattigt forladt Msk – det er Stedet for Gud, i den Grad forholder han sig negativ til Phænomen; og dette Msk. maa Gud saa gjøre msklig talt end ulykkeligere, hvis han skal være tilstede i ham – – i den Grad forholder Gud sig negativt til Phænomen; han maa have det mindst mulige af Phænomen, og dette maa han saa ovenikjøbet negere.

NB32:133

#

Gud – Tilsyneladelse.

At antage at Gud forholder sig ligefrem [til] Tilsyneladelse (hvis det ikke stred mod at Gud er Aand, og forresten mod hele Xstdommens Anskuelse) vilde ogsaa føre os ind i den Vanskelighed at maa[tt]e antage at denne Verden er en rar Verden. Det sandselige Msk, som mener at denne Verden er en rar Verden, mener derfor ogsaa at Gud[s] Nærhed forholder sig ligefrem til Tilsyneladelse: jo mere Phænomen, jo nærmere er Gud. Men Xstd. lærer, at denne Verden ligger i det Onde, ogsaa dermed hænger dette sammen, at Gud paradokt forholder sig til Tilsyneladelse, kun tangerende, ligesom til Noget, man kun kan røre ved, dog alligevel afgjørende gribende ind, men ikke i Continuitet med det.

#

NB32:134

#

Guds Majestæt.

Det er hvad jeg oftere har sagt: hermed hænger hele Forvirringen i Xstheden sammen, at man har tabt Forestilling om Guds Majestæt, hvad Aands Majestæt er. Ogsaa saaledes er Xsthedens Skyld Majestæts-Forbrydelse, man har virkelig degraderet Xstd^s Gud til dog at have en menneskelig Sag, eller i msklig Forstand en Sag, hvorved han saa igjen dog kun bliver et Superlativ af msklig Majestæt, og hvorved saa igjen Dyrkelsen han kan fordre og vil have, bliver en anden, en, der bedst convenerer det Msklige: Travlhed i Endelighed, i endelig Forstand Kæmpen for hans Rige dog som et Rige af denne Verden – istedetfor den Dyrkelse, som forholder sig til det Ubetingede, hvilken unegteligt er den meest anstrengende for Kjød og Blod.

Gud er den rene Subjektivitet, idel, puur Subjektivitet, har slet ikke en Væren af det Objektive i sig; thi Alt hvad der har en saadan Objektivitet kommer derved dog ind i Relativiteterne.

Dette har man saa ganske glemt. Deraf kommer det saa, at det i Xstheden er den almindelige Tankegang, (noget nær den gamle hedenske) at Smaa-Ting ikke beskjeftige Gud, men paa den anden Side, at der ogsaa er Noget saa vigtigt, at det i og for sig, ved sig selv maa beskjeftige Gud, tildrage sig hans Opmærksomhed, interessere ham, om man saa vil, enten han vil eller ei.

Begge Forestillinger ere lige uchristelige. Men det er især den sidste jeg vil dvæle ved forsaavidt den er Majestæts-Forbrydelsen, den anden bliver saa biløbigt oplyst og belyst.

Hedningen meente, Ubetydeligheder ere for lidt til at beskjeftige Gud; et enkelt Msk. beskjeftiger ikke Gud, men fE et Folk, et Folks Foretagender o: D:, altsaa der er Noget, som ved sin Betydningsfuldhed i sig maa beskjeftige Gud – istedetfor at christeligt er Gud saaledes uendelig Majestæt, at Intet i og for sig kan beskjeftige ham, men kun forsaavidt det behager hans Majestæt, hvoraf følger igjen at den største Ubetydelighed kan beskjeftige ham lige saa meget som hvad vi Msker ville kalde det Allerbetydeligste, fordi om det beskjeftiger ham ikke ligger i Gjenstanden men i hans Behag, – han er uendelig Subjektivitet.

At hiin lavere Opfattelse af Guds Majestæt er christeligt Majestæts-Forbrydelse sees let ved at tage en msklig Majestæt. Tag den mægtigste Keiser, der nogensinde har levet. Det er ganske rigtigt, for ham er der en stor Mængde Ting, om hvilke man maatte sige, at de kunne ikke beskjeftige ham i og for sig, ved sig selv, nei beskjeftige de ham, afhænger dette af, at det saa behager hans Majestæt. Men da selv den mægtigste Keiser dog ikke er den rene Subjektivitet, men har et Objektivt i sin Verden, saa er han underlagt den Lov, at der maa kunne indtræde Forhold, Begivenheder o: D: saa betydningsfulde og

afgjørende, at det maa beskjeftige hans Majestæt enten han vil eller ei. See her Grændsen for hans Majestæt, og see her Majestæts-Forbrydelsen i at anbringe dette i Forhold til Gud.

Og dog lever Mskene i Xstheden aldeles i denne Forestilling. Den Enkelte fortvivler aldeles om at være til for Gud – men lad os forene os, blive Mange, et heelt Folk, et uhyre Foretagende – – saa, ja det beskjeftiger Gud aldeles ikke mere i og for sig eller ved sig selv end det meest forladte, fattigste, dummeste Msk – beskjeftiger det Gud, er det kun fordi det saa behager ham. »Forsaavidt«, maatte man sige, »kunne I Mske gjerne spare Eder Uleiligheden med disse store Foretagender beregnede paa at interessere Gud deri – thi Gud interesserer kun hvad der behager ham, han den rene Subjektivitet, idel Subjektivitet har aldeles ingen anden Interesse end: hvad der behager ham.

Om der udbrød ikke blot en europæisk Krig, men om Europa kom i Krig med Asien, og Afrika America Australien fandt sig nødsagede til at deeltage: i og for sig selv, ved sig selv beskjeftiger det Gud aldeles ikke – men at et fattigt Msk. sukker til ham, det beskjeftigede ham, thi saaledes behager det hans Majestæt, og dette berørte ham subjektivt.

Men sæt nu at samtlige Europas Keisere og Konger ved Rescript befalede samtlige Tusinder af ordinerede Leie-Tjenere (jeg mener Præsterne) officielt at nedbede Himlens Bistand; sæt der blev foranstaltet en uhyre, forenet Guds-Tjeneste med 100,000 Musikanter 50,000 Bælgetrædere og en Million ordinerede Leie-Tjenere til officielt at nedbede Himlens Bistand: det beskjeftiger aldeles ikke den himmelske Majestæt – men at et fattigt Msk, som gik paa Kjøbmagergade, i Hjertets Inderlighed sukkede til Gud: det beskjeftiger ham, beskjeftiger ham ubeskriveligt, uendeligt, thi saaledes behager det hans Majestæt og dette berørte ham subjektivt.

Og hvorfor beskjeftigede det Andet ham ikke, den uhyre officielle Larm, der kunde høres paa flere Miles Afstand, og selvfølgelig da maatte kunne trænge op i Himlen – hvorfor beskjeftigede det ham aldeles ikke, hvorfor? Min Ven, hvad Forestilling Du end forresten har om Gud, Du betvivler dog vel ikke, at han er, hvad man kunde kalde »Kjender«, en fiin Kjender – han der er idel Subjektivitet, og just det at være Subjektivitet forholder sig til det at være Kjender. Deraf kommer det jo, at man i Almindelighed anseer Fruentimmer (som sammenlignet med Manden er overveiende Subjektivitet) for fine Kjendere, Kjendere, som strax veed at skjelne mellem det Officielle og det Personlige, veed, at det Officielle egl. er en Uforskammethed, en høitidelig Maade at gjøre Nar af En paa. Hvilken uendelig Afstand derfor fra Gud: en Keiser der^a befaler 10,000 ordinerede Leie-Tjenere at vræle officielt til Gud, hvilken uendelig Afstand i Sammenligning med et fattigt Msk, der i Hjertets Inderlighed sukker til Gud.

a ved et Rescript som en Stats-Minister har conciperet

Men dette sande christelige Guds Begreb det smager slet ikke Verden, uforskammet som den er, vil den til al anden Nydelse ogsaa have den, at Verdslighed staaer i ligefrem Proportion til Gud, den vil ikke vide af at sige, hvad Xstd. vil, at Verdslighed forholder sig omvendt, at der kun er Adgang til at interessere Himlens Majestæt, at være et stakkels enkelt Msk, – men kun Gud veed, hvorvidt den jordiske Keiser kan taale denne Døds-Stilhed, han som maaskee er forvænt med at troe paa at 10,000 ordinerede Leietjeneres officielle Vræl har noget ganske Andet at betyde, hvad de naturligviis bestyrke Keiseren i, det er jo deres Næringsvei.

Thi saaledes er da Xstd. blevet forkyndt i Xsthed – og dette hænger saa sammen med, at Guds Majestæt er blevet degraderet. Penge, Magt o: D: det er hvad der gjør Udslaget i Verden. Kunst og Videnskab og alt saadant Højere maa finde sig i at bukke for Pengene; er En Pengemand, vil han spæde Penge til, saa bukkes der for ham, han feteres som Kunstkjender og Digter-Beskytter, skjønt han Intet forstaaer af begge Dele. Men paa et Sted skulde man dog synes at Pengenes Almagt maatte strande: paa Xstdommen, som jo forkyndt i Armod, prisede Armod salig, og lærte, at en Rigmand vanskelig indkommer i Himmeriges Rige. Ja, saaledes var det oprindeligt; men da de ordinerede Leietjenere og de eedfæstede Næringsdrivende, Xstdommens Vexelerere fik fat i Sagen, da blev Xstd. praktisk forbedret og udbredte sig saa seierrigt over Riger og Lande – og Guds Majestæt blev degraderet.

NB32:135

#

Guds Majestæt – Guds Sag.

Som sagt, Christenhedens Skyld er Majestæts-Forbrydelse, man har degraderet Gud til et superlativ af en msklig Majestæt, det har man gjort ved den Maade paa hvilken man har betjent Xstdommen.

Eller hvorledes betjenes Xstd. i Christenhed? mon ikke ganske simpelt som Politik? Klog Brug af msklig[e] Midler det er Betjeningen – ergo har Gud i msklig Forstand en Sag, ergo er Gud degraderet, kun en msklig Majestæt.

Men hvor er der i denne Art Betjening det Mindste, som ligner Christi Forskrift i Bjergprædiken! Er her Tanke om, at det skulde være saligt at forfølges, saligt? nei, just det at lide undgaaer man paa enhver Maade, og det prises som christelig Viisdom, det at lide undgaaer man paa enhver Maade, saa slipper man hellere Xstd.^[s] Sag eller man forandrer den for at undgaae at lide. Er dette Commentaren til det: det er saligt at lide; thi der staaer ikke: I maae finde Eder i at lide, nei der staaer: glæder Eder, fryder Eder, – det er

saligt. – Hvor er der det Mindste som erindrer om Xsti Forskrift: naar En tager Din Kappe giv ham Kjortelen med, eller er Xsthedens Commentar til dette Sted ikke snarere: naar Du har taget Kappen fra En, saa tag Kjortelen med – Hvor er der det Mindste, som erindrer om Xsti Forskrift at være aldeles ligegyldig ved den Dag imorgen som Lilien og Fuglen; eller er dette ikke Xsthedens Commentar: at det at studere Theologie er den sikreste Vei til Brød!

Nei ganske som var Gud en msklig Majestæt, der higede efter at udbrede sig og blive den mægtigste, ganske saaledes, altsaa som Politik, har man betjent Xstd.

Men Gud i det nye Testamente, Xstds Gud er uendelig Majestæt, har ikke den mindste Trævl af en Sag i msklig Forstand. See derfor er det, at han forlanger at betjenes paa en anden Maade, nemlig: ved at forsmaa Brugen af msklige Midler, ved at foragte msklig Klogskab, ved ikke at ville tage msklig Hjælp. Sligt kan naturligviis jordisk Forstand ikke begribe, det er en Ophøiethed, som den ikke aner, en Ophøiethed, den uendelige Ophøiethed, der ikke i msklig Forstand har Sag.

Men just fordi Gud saaledes er uendelig Majestæt, i msklig Forstand ikke har Sag, derfor har han aldeles ingen Brug for det Slæng af Politikere i Fløiel og Silke, der godhedsfuldt have villet betjene Xstd. og tjene Gud ved at tjene sig selv. Nei, Politikere har Gud ingen Brug for, ham kan kun Tilbedere tjene. Tilbedere, ja og just dette er at tilbede, at forsmaa msklig Klogskab fordi det er saligt at lide for Gud.

Naar Xstd. betjenes paa den Maade, saa bliver den ogsaa noget kvalitativt Andet end den er blevet i Xstheden, hvor den er blevet en flad triviel almindelig Sag ligesom al anden Politik.

Som Xstdommen blev betjent i den allerførste Tid, forstod man, at Xstd. er noget saa uendelig Ophøiet, at hele Tilværelsen, Engle, Djævl e: s: v: ere interesserede i denne Begivenhed. Derimod en Sag, som betjenes ved msklige Midler, hvor man ikke vover længere ud end Politikere vover, den synker naturligviis ned til Bagatellerie ad modum en europæisk Krig o: D:, noget Vrøvl vi Mske har mellem hverandre.

Det Overmenneskelige fremkommer først, naar en Sag betjenes i Foragt for msklige Midler og msklig Klogskab. Men denne Betjening er atter Udtrykket for, at den Sag, man tjener ikke er i msklig Forstand en Sag.

Nei Gud har slet ikke msklig talt nogen Sag, spar Din Uleilighed, Gud er slet ikke i Vinden, saa det er af Vigtighed at Du klogt virker for ham og hans Rige, han higer slet ikke efter [at] udvide sin Magt, thi den kan ikke udvides. Nei, Gud vil tilbedes. Og at tilbede, det

er just at dyrke ham saaledes, at Du seer ene paa ham, forsmaaende msklige Midler. At tilbede ham er just, at Du ikke ved msklig Hjælp vil undgaae at lide, nei at Du seer ene paa ham og finder det saligt at lide.

Men dette Høie, som er det nye Testamentes Xstd., det convenerede ikke os Msker, og see derfor er det vi har faaet Gud trukket ned i Skidtet, faaet bygget pragtfulde Kirker for ham, Lande og Riger af Xstne, hvilket er at trække ham ned i Skidtet, thi han er uendelig mere ophøiet, saa ophøiet, at kun det at forsmaae msklige Midler svarer til hans Ophøiethed, det at forsmaae msklige Midler, hvilket er det samme som at ville offres. Christenheden derimod forsmaaer ikke blot ikke de msklige Midler, nei, den paadutter Gud, at han er af samme Mening, at han mener, at det er Det der skal bruges, selv en Pialt har Xstheden gjort Gud til en almdl. msklig pialtet Majestæt.

Gud har msklig talt aldeles ikke Sag. Evig uforandret sidder han og skuer ud over Tilværelsen og seer efter, om der er Nogen, som vil tilbede ham. At tilbede ham er at forholde sig ubetinget til ham. Men Alt hvad der vil forholde sig ubetinget, maa eo ipso støde an i denne Verden, collidere, thi denne Verden er just det Betingedes Verden. Saaledes bliver eo ipso det at tilbede at lide – og at finde det saligt det er at tjene Gud.

Den der derimod ikke vil tilbede, ikke vil lide, ikke vil tjene Gud, han hiter paa, at Gud har en Sag i msklig Forstand, saa det altsaa gjælder om at faae den til at passe ind i Relativiteternes Verden, hvortil bruges Klogskab og msklige Midler – og det kalder man at tjene Gud. Derved er det man har degraderet Gud, og tillige gjør man derved Christus til en Phantast, thi han forsmaaede Brugen af msklige Midler, Brugen af msklig Klogskab til at undgaae at lide (det at lide er nemlig uadskilleligt fra det Ubetingede og fra det ubetinget at tjene Gud – msklig Klogskab undgaaer derfor Lidelse ved at forandre det Ubetingede til et Betinget) og han var phantastisk nok til at foreskrive sine Disciple det Samme.

[a] Anm Dette er et Axiom: i Forhold til et Ubetinget, eller ved ubetinget at tjene et Ubetinget er Lidelse uundgaaelig i denne Verden der er det Betingedes Verden. Dette maa man vel fastholde. Klogskaben vil saa gjerne give det Udseende af, at Sagen er den samme, kun at Klogskaben veed at undgaae Lidelse. Men det er Løgn, Sagen er ikke den Samme, er ikke det Ubetingede, thi ingen Klogskab kan opfinde en Maade, paa hvilken Lidelse lader sig undgaae, naar man virkelig skal forholde sig ubetinget til et Ubetinget.

#

NB32:136

#

Det Nærende – det Tærende.

Naar et Sandheds-Vidne forkynder Xstd, da er dette

tærende – paa Sandsebedragene, borttager Noget deraf, er derimod nærende ved at afsætte Næring, Aands-Næring.

Naar et af Sandsebedragenes Redskaber forkynder Xstd, er dette tærende – paa hvad Xstd. der tidligere var, og nærende i Retning af Sandsebedragene.

Der gives Sandheds-Vidner saa intensive, at hele Legioner af Professorer og Præster kunne med Familie leve af at tære paa dem. Paa den anden Side der gives blandt Sandsebedragenes Redskaber Saadanne, som gjerne kunne opæde en halv Snees Sandhedsvidner i den Grad ere de Virtuoser i det Tærende, Virtuoser i at omsætte Aand i Sandsebedrag, Lidelse i Nydelse o: s: v: Den afdøde Biskop M. var ikke daarlig i denne Retning.

#

NB32:137

#

»Menings-Udleierne Journalisterne.« (A. Schopenhauer).

Dette Udtryk af S. er virkelig værdifuldt, og selv har han ogsaa forstaaet dets Værd. Han viser, at medens i udvortes Forhold, de Fleste vilde undsee sig for at gaae med en Hat, Frakke o: D:, som en Anden har aflagt: saa er dette aldeles ikke Tilfælde i Aands-Forhold. Der gaae de saa godt som Alle med aflagde Klæder. Menneskenes Mængde har naturligviis ingen Mening, men – nu kommer det! – Savnet afhjælper Journalisterne, som leve af at udleie Meninger. Naturligviis er, som han rigtigt tilføier, Det de faae derefter – af samme Bonitet som de Dragter gjerne ere, hvilke Maskerade-Udleiere udleie.

[a] Anm I en Henseende er det mig næsten ubehageligt, at jeg er kommet til at læse S. Jeg har en saa ubeskrivelig scropuløs Angest for [at] benytte Udtryk o: D: af en Anden uden at gjøre det kjendeligt. Men hans Udtryk er stundom mit Udtryk saa beslægtet, at jeg maaskee ender med af overdreven Ængstelighed at tilskrive ham, hvad der dog er Mit.

Sagen er forresten ganske naturlig. Efterhaanden som der rives stedse Flere og Flere ud af den Uskyldighed, at de aldeles ikke ere forpligtede til at have en Mening, og ind i den »Skyldighed« (det er ethvert Mskes Skyldighed, siger Journalisten) at skulle have en Mening: hvad skal saa de stakkels Msker gjøre! En Mening bliver en Nødvendigheds Artikel for hele det store Publikum – og saa er det at Journalisten tilbyder sin Bistand ved – at udleie Meninger. Han virker paa en dobbelt Maade, først indøver han af al Magt, at det er nødvendigt for ethvert Msk at have en Mening – og saa, saa anbefaler han sit Assortiment.

Journalisten gjør paa dobbelt Maade Mskene latterlige.

Først ved at indbilde dem at det er nødvendigt at have en Mening – og dette er maaskee den latterligste Side af Sagen, saadan en ulykkelig skikkelig Borgermand, der kunde have det saa godt, og hvem saa Journalisten indbilder at det er nødvendigt at have en Mening. Og dernæst ved saa at leie dem en Mening, der trods sin luftige Bonitet dog anlægges og bæres som – en Nødvendigheds-Artikel.

#

NB32:138

#

Den ubetingede Begyndelse.

Vistnok er det for et stakkels Msk det meest Anstrængende: at begynde ubetinget, som Alt hvad der forholder sig til det Ubetingede er det; men saa er der igjen Trøst, som kun den ubetingede Begyndelse har, at man kan begynde i ethvert Øieblik. Det der plager Msk, Det hvormed de deels kleinmodigt deels vel ogsaa gavtyveagtigt underfundigt plage sig selv eller besmykke sig selv, er, at man siger: ja, for et Aar siden, eller for 1 Maaned siden, eller hvis Det og Det ikke var skeet, saa kunde jeg have begyndt men nu kan jeg ikke. Og heri er noget sandt, naar Begyndelsen forholder sig til Betingelser. Men som Strudsen kan fordøje Jern og Steen, saaledes har det Ubetingede denne Magt i sig til at assimilere sig Alt – og saa begynde. Hvad det saa end er, Du mener maa forhindre Dig – begynd ubetinget, saa hører dette med til Begyndelsen, er ikke mere Det, der kan forhindre Begyndelsen, men er Det, hvormed Du begynder. Det Ubetingede blinker ikke med Øiet, seer ei heller feil af Noget, men forvandler hvad det saa end er til Begyndelsen, naar Du ubetinget vil begynde.

Det er med denne ubetingede Begynden som med hvad jeg andetsteds har paaviist: det altid at see Opgave. Den der øver denne Kunst han seer just Hindringen at være Opgaven. Og vist er det ogsaa, Hindring og Opgave er Eet og det Samme, blot seet fra forskjellig Side.

NB32:139

#

..... Naar En, som havde lært at skrive, som vi lære det, fra Venstre til Høire, og aldrig hørt Tale om Andet, saae en Anden skrive fra Høire til Venstre, hvor skulde han faae dette i sit Hoved? Ak, og saaledes forholder mit Liv sig til de Flestes Leven, det er i almindelig

Forstand som reent forkeert – hvor skulde jeg saa vente at blive forstaaet.

NB32:140

#

Aands Magt – Sandselig Magt.

At blive og at være Aands Magt er saare møisomt, derhos farefuldt. Saa foretrækker man det Lettere og Profitablere: at blive sandselig Magt ved simpel Addition. Denne Kunst øves nu almindeligere og almindeligere, og gjør saa den Skade, at det fremtidigen bliver vanskeligere og vanskeligere for Aands Magt at trænge igjennem. Dersom Mskene som i en ældre Tid levede hen hver skjøttende sig selv i naivt Tummerumme, saa er det lettere for Aands-Magten at faae fat paa dem. Men nu er der overalt Partie, Numerus, sandselig Magt. Som Krudtets Opfindelse forandrede Krigens Førelse, saaledes vil ogsaa denne Forandring, at man overalt faaer med sandselig Magt at gjøre, om muligt forandre Aandens Kæmpen. Dog dette lader sig ikke gjøre; thi hvis Aand forandrer sig i Lighed med sine Modstandere, er det ikke mere Aand. Følgen kan altsaa kun blive, at det bliver vanskeligere for Aand at trænge igjennem; thi som sagt, Krudtet forandrede Krigen, afskaffede det personlige Mod, den personlige Tapperhed, og saaledes tenderer ogsaa Msk-Slægten til i Aands Forhold at ville afskaffe Personlighed ∴ afskaffe Aand, og gjøre Personlighed umulig ∴ umuliggjøre Aand.

I de sandselige Forhold var Forandringen uimodstaaelig. Naar een Nation fører Krig med Kanoner, det hjælper ikke, saa maa ogsaa den anden Nation skaffe sig Kanoner, eller give tabt. Det Samme stoler man paa, vil blive Tilfældet i Aandens Verden. Hvis saa, vil dette betyde, at Aand ikke mere er til.

NB32:141

#

At forholde sig til Begreberne.

Plato lærer, at kun Ideerne have sand Væren.

Saaledes kan man ogsaa, og sandere sige, at kun den msklige Existeren, som forholder sig til Begreberne, ved primitivt at overtage disse, ved at revidere, ved at modificere, ved at frembringe nye, kun den Existeren interesserer Tilværelsen. Al anden msklig Existeren er blot Exemplar-Existents, en Rumsteren i Endelighedens Verden, som spørløst forsvinder, og

som aldrig har interesseret Tilværelsen. Og dette gjælder ligesaa fuldt som om en Spidsborgers Existeren, om fE en europæisk Krig, hvis den ikke sættes i Forhold til Begreber, i hvilket Tilfælde da den virkelig[e] Existeren dog kun tilkommer den Enkelte, ved hvem det skeer.

Men medens hvad der forholder sig til Begreberne derved interesserer Tilværelsen, saa bliver naturligviis ogsaa en saadan Existeren en Kamp med Dæmoner og Magter, som ellers slet ikke vise sig at være til. Saaledes forstodes ogsaa det at være Xsten oprindelig, men nu er det blevet noget ganske Andet og selvfølgelig har det at være Xsten vundet den Lethed og Ugenerethed og Magelighed som er forbeholdt al Ubetydelighed, hvilket saa Ubetydeligheden igjen anseer for et Fremskridt uden at ane, at just Anfægtningerne og Dæmonernes Kæmpen mod Noget, og hele Tilværelsens Modstand er en indirecte Indrømmelse - thi Tilværelsen er for gammel og for klog til at gjøre sig Uleilighed for Ingenting.

#

NB32:142

#

Det Intensive - det Extensive.

Istedetfor selv at holde ud til det Yderste i Retning af intensivt at blive Xsten (og det at blive Christen forholder sig til det Intensive; det Intensive er det Gud vil) faaer man travelt med som det hedder at virke paa de Andre. Og det kalder man saa Kjerlighed, skjøndt, som oftere viist, det er Selvkjerlighed, nemlig for at skaane sig selv. Og man kalder det christelig Alvor skjøndt det er - Adspredelse, en Adspredelse, hvori man søger at glemme, at man selv intensivt svigtede, en Adspredelse, ved hvilken man søger at bringe Gud til at glemme, at man intensivt svigtede, et Surrogat hvormed man hjælper sig selv og vil blende Gud.

#

NB32:143

#

Det Dobbelttydige.

Alt Christeligt er Dobbelttydigt, Fordoblelse. Og dette er det Anstrengende, ogsaa ved at gjøre Forstaaelsen med Andre saa vanskelig.

I Enkelttydighedens Forstand at være lykkelig eller lidende, hvor ligefrem, hvor let er Forstaaelsen med Andre.

Men at Lidelsen betyder Salighed her er et Dobbelttydigt. Man kan jo ikke ligefrem klage over Lidelsen, naar den dog betyder Salighed – og forstaaet kan man ikke blive, hverken naar man taler om Saligheden eller om Lidelsen, fordi det Ene bestandigt underforstaaes i det Andet og kun det Eenstyldige er ligefrem at forstaae.

Heraf sees forresten ogsaa, at det Christelige er beregnet paa U-Socialiteet, beregnet paa at spærre af i Enkelthedens Forhold til Gud.

NB32:144

#

Guds Forholdet.

Sophisterne lære naturligviis, at det at have med Gud at gjøre er idel Salighed. Sagen er den, Verden mener, at det dog for en Sikkerheds Skyld bliver bedst, at den ogsaa paa sin Maade tager Gud med – thi han er jo dog en stor Magt, og det kunde være farligt ganske at slaae en Streeg over ham. Men at det at have med Gud at gjøre, at det skulde være Lidelse (hvad forresten Sophisterne lønligt have en Formodning om, hvorfor de altid have en ond Samvittighed betræffende deres Sirups-Løgne om Gud) det vil Verden ikke vide af, man kan have Plage nok endda, og saa var man da gal, hvis saa var, at indlade sig med Gud.

Den høieste Tale om Forholdet til Gud er Apostelens. Han er saa fuldendt, at han forkynder det at have med Gud at gjøre at være idel Salighed – uagtet dog Apostelens Liv er idel Lidelse.

En sand Tale om Forholdet til Gud er den, som forkynder det at være Lidelse.

Sophisterne lave Sirups-Vrøvl til Mskene, om idel Salighed og idel Salighed, lade sig det brillant betale – det Hele er naturligviis Løgn og Gavtyvestreger.

Men Skriget fra Marterkamret (Operations-Stuen) hvor den Religieuse lider det at afdøe – det vil Verden ikke høre, den forbander en saadan Religieus. Sophisten laver det saa om til idel Sødte, og det behager Verden særdeles.

#

NB32:145

#

Den sande christelige Collision

fremkommer ganske simpelt saaledes: Verden vil paa ingen Maade have Xstd. bort, nei saa ærlig er Verden ikke, har ei heller saa megen Charakter (og Fritænkeren er saaledes forstaaet en farlig Mand sammenlignet med den officielle Xstd.) nei den vil have den falsk forkyndt, forkyndt som Epicuræisme, i Retning af raffineret Epicuræisme, forkyndt til ved Hjælp af Evigheden ret at give Smag paa at nyde dette Liv.

Dette tør nu naturligviis den sande Religieuse for ingen Priis.

Han maa først selv lære, at Xstd. er Lidelse, Qval, Døds-Kamp.

Og saa beordres han til at forkynde det, hvilket saa Verden bliver saa rasende over som var han den største Forbryder.

Saaledes er han tvungen ind i dette Dobbelte: Gud, som tvinger eller rører ham – og Verden som mishandler ham fordi han er Gud lydig.

NB32:146

#

En Kirkefader i det 4de Aarh

(vistnok Basil eller een af Gregorerne, i ethvert Fald findes Stedet bemærket i mit Exemplar af Böhringer)

siger: og et Martyrium er umuligt – thi Fienderne hedde ogsaa Xstne.

Ja, ganske rigtigt. Der har vi det. Ulykken stikker i den usande Art Udbredelse. Allerede den Gang maatte man jo med et halvt Øie kunne see: vi ere ikke Salt mere, vi er Masse.

Nu at have christeligt Mod til at convertere Forholdet og see at der bliver at udvise Martyrier i Retning af at falde for Xsthedens Haand, det havde man ikke Frimodighed til.

Saa gik det videre og videre, og med hvert Aarhundrede bliver det jammerligere og jammerligere, meningsløse og meningsløse med den nonsentialske Udbredthed som Xstheden har.

Men Ingen vil see, hvor Ulykken stikker. Nei Tak, siger den kløgtige Verdslighed, som nu rigtigt har faaet Lyst til og Smag paa Xstd, siden den er blevet lige det Modsatte af hvad den er i det nye T., nei Tak, vi ere nok ikke gale, dette er jo herligt fast guddommeligt.

Og de Faae, som see med Redelighed, hvorledes det hænger sammen, de ere forsagte, mistvivle om, at turde vove et saa afgjørende Skridt som at vende sig – mod Xstheden, mod hvad der dog, christeligt, er Xstdommen uendeligt langt farligere end hele Hedenskabet. Men christeligt er det dog vel Ordren at vende sig derhen, hvor Faren er.

NB32:147

#

Guddommelig Politie-Forsigtighed

Der gives Msker, som (rigtignok hænger det oftest sammen med deres Ubetydelighed) have en lykkelig Gave til at komme prægtigt ud af det med alle Msker; de have ingen Kanter, hvorved de støde an o: D:

Slige Msker bruger Gud aldrig. Skal han bruge et saadant Msk, krydser han ham først hans Liv saaledes, at han faaer idel Misforstaaelse med Mskene. Thi Mske-Biddet det hører med som tjenende, hvis En skal have med Gud at gjøre. Gud er ingen Ven af dette gemütlige Msk-Slæng, nei, hvad han skal bruge spærres der strax af for.

Hvad der oprindeligen har en Betydningsfuldhed i sig, behøver Gud i Almindelighed ikke senere at spærre af for; thi det Betydningsfulde er i Almindelighed oprindeligt saa forskjelliggjort fra det Almindelige, at det er som beregnet paa at komme i Misforstaaelse

med Mskene.

Dette er Politie-Forsigtighed, men ogsaa Kjerlighed, ja fast som Forelskelse – saaledes gjøres det jo i Forelskelses Forhold, naar en overlegen Mand bliver forelsket i en Pige, der har en saadan lykkelig Gave til at leve i god Forstaaelse med en Mængde Cousiner og Cousiner o: s: v: – saa krydser han hende strax det Forhold, sætter Misforstaaelse for at den Elskede ikke skal blive Piat.

Hvad mig angaaer, da er Udsondrings-Akten, hvorved et Msk. isoleres, indtraadt fast maa jeg troe med min Fødsel, Isolation er mig som et Medfødt, og jeg har selv instinktivt praktiseret i denne Retning, saa min Isolation ikke er Noget, Gud maa paatage sig med et Msk, som allerede er blevet ældre, nei min Isolation er taget itide og i een Forstand mit eget Værk.

#

NB32:148

#

Mand og Qvinde i Forhold til det Religieuse

I en vis Forstand egner naturligt en Q. sig bedre til den egentlig religieuse Tjeneste; thi en Q^s Natur er ganske at give sig hen. – Men paa den anden Side: hun forklarer ikke Noget. – En mandlig eminent Intellectualitet, betjent i qvindelig Underkastelse: det er det sande Religieuse. – Q^s Hengivelse forholder sig væsentligen til Interjektioner, og det er uqvindeligt om det bliver mere. Men paa den anden Side en eminent mandlig Intellectualitet forholder sig umidd. til en uhyre Selviskhed, som maa dræbes i Underkastelse.

NB32:149

#

Charakter-Betjening – den almdl. Forkyndelse.

Den første er den sande, men naturligviis ogsaa den farefulde – derfor er den ganske afskaffet. Den gaaer nemlig lige løs paa de Mske, iblandt hvilke man lever, paa den Verden, i hvilken man lever, henvender sig directe til dem, angriber dem. Den anden Forkyndelse forvandler sig til en Talen om. See Forskjellen: sid i

privat Samtale med en Mand og tael om, hvor ussel Verden og Mskene ere – han faaer et yderst behageligt Indtryk af Dig, thi han undtager naturligviis sig selv og vil derfor gjerne høre Dig tale om. Men reis Dig op, vend Sigtelsen mod ham: og Du skal see, det bliver noget Andet. – Det Gavtyveagtige ved Xstheden er nu, at fE her i Danmark Staten har engageret 1000 costumerede Leie-Tjenere, der hver især til sin Menighed tale om, maaskee om alle de andre Menigheder, men ikke til sin – og saaledes Landet rundt. – Stricte taget er denne Art Forkyndelse egentligen Formelen for Bagvaskelse: at tale ilde om Dem der ikke er tilstede. Hvad Under da, at denne Art Xstds Forkyndelse gjør saa megen Lykke. Forsaavidt en saadan Prædikant indlader sig paa at bekæmpe Noget, kan man altid være sikker paa, at det er Noget, som ikke er tilstede. Hvad Under saa, at det er en behagelig Mand at høre.

NB32:150

#

Forandringen, som er foregaaet med Xstd. i Xsthed; det at nyde – det at lide.

Et Billede. Engang var det at skulle lære at læse en streng Sag for et Barn; det gik yderst strengt til. Men efterhaanden opfandt man, at Alt bør gaae til med det Gode. Saa indførtes, at for hver Qvarteer der blev læst, blev der spiist Kage, og A. B. C^{en} blev udstyret med Billeder o: s: v: Tilsidst faldt hiint Qvarteer ogsaa bort, og A. B. C. blev blot en Billedbog. Men dog vedblev man at tale om at lære at læse – uagtet Barnet slet ikke lærte at læse; men ved at lære at læse forstod man at spise Kage og see Billeder, hvad der blev endnu engang behageligere just fordi det heed: at lære at læse.

Saaledes med Xstds Forvandling i Xsthed, kun at her, hvad ikke er Tilfældet i Billedet, »Læreren« tillige er interesseret i denne Forvandling, der convenerer ham allermeest.

Man har sat Xstd. fra det at lide over i det at nyde – og raffinerer saa just denne Nydelse ved – at det skal være Xstd., ved det Anstrøg af Hellighed og Alvor denne Nydelse faaer.

Man har sat Xstd. over i det Kunstneriske – i kunstnerisk Nyden for Tilhøreren. Og »Læreren« har sat Forkyndelsen over i Kunst-Præstation (i Kunst-

Bygninger – Theaterne (Kirker) og i Profiten.

Men lidende at tænke paa Gud, at det kan være at elske Gud, det lader sig forstaae. Men nydende at tænke paa Gud, at det skal være at elske ham – er egl. at gjøre Nar af ham. At nyde er at tænke paa sig selv, dvæle ved sig selv, er Selvished – og at gjøre det med Paastand paa at det er til Ære for Gud, er enten at nedsætte Gud til et Msk, som maa nøies med at feteres ved Fest-Maaltider, eller det er at gjøre Nar af Gud, hvis man antager, at han er Aand.

NB32:151

#

At see Opgave.

Hvor forskjelligt det at forstaae er fra det at handle, sees maaskee allerbedst deraf, at just i det Øieblik et Msk. beslutter ved sig selv, at han fremtidigen vil i Alt see Opgave, ikke lade sig forstyrre af Noget – at han da er allermeest bange for, at der just i samme Øieblik skulde skee Noget, som vilde give ham Leilighed til at exseqvere sin Beslutning.

Beslutningen, Tanken om fra nu af fremtidigen at ville, er som et stort Penge-Papir – man vil saa nødigt til at bytte det, især fordi man lønligt har en Bekymring for en Mistanke om, at det Hele vil gaae istykker for En, og Beslutningens store Rigdom opløse sig i mindre end Intet.

#